

y borsotllo
alag munka
és gyűrűkkel
or. 50 fill.
Sándor
PEST
esswffy-u.
Fióküzlet:
ut 4. szám

őgépek
ságbán, leg-
avatossággal
litásra leg-
akban meg-
atnak. Szűcs
est, Nagy-
sz. cég által.

nazott
ak alkalmas
g szőlővel,
on eladók.
zd, Zalam.

elepen
gszebb pont-
p, vasut és
sanatorium
villatelek-
erdei terü-
ronaért el-
vegezd, Zala

**korrajz
mmünröl!**

**VIKTOR
RISI
GATÓK**

(története)

korrajz

6 korona,
n 8 korona.

átó
vkereskedése
(Fiai) r.-t.-nál
assy-út 21 és
rskedésben.

zént
egy-
fölté-
itók tel-
zések
okát és
gy ilyen

in
modern
és szá-
n. Gyö-
ekintse
aktaral-
osan

et
btól a
ivitelig
ta

RT
nre
alkozó

r,
7. sz.
n. Al-
ta.

EGYETÉRTÉS

Elfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fill., vasuti állomásokon 12 fill.

Főszerkesztő
Dr. PAP ZOLTÁN

Szépirodalmi főmunkatárs
EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 704.

Valami kezdődik,

Budapest, szeptember 16.

Igen, valami kezdődik, de nem a parlamenti munka s nem is a béketárgyalás, hanem ami kezdődik, az: a vég. Az ellenzéki pártok, amint másként nem is volt várható, egyértelműen utasították el a miniszterelnök rókaajánlatát s nem ugrottak bele a pártközi konferencia gondolatába, mert az a pártközi konferencia olyan mentőcsónaknak van szánva, melyben az ellenzék elmerülne s csak a kormány menekülne. Pártközi konferenciára is kerülhet a sor, de csak azután, ha — mint Deésy Zoltán nagyon helyesen jegyezte meg — előbb a király megírta kedvesen bucsuztató levelét Lukács Lászlóhoz. Előbb nem. Előbb nincs tárgyalás, se pártközi konferencia, se parlamentben, se közvetlenül a juniusi merénnyel.

Ami tehát holnap kezdődik, az a vég. Próbálhat a miniszterelnök akármit, kisiklani nem fog. Se erőszakkal, se ravaszsággal. Mihelyt egyszer az összes ellenzéki pártok a párthűség oltalma alá helyezték azt a fogadalmat, hogy Lukács Lászlóval és Tisza Istvánnal szóba többé nem állanak, akkor ennek a két embernek sorsa meg van pecsételve. Hogy ez megint a kisebbség türethetetlen diktálása volna? Nem igaz. A kisebbség eléggé mérsékli magát, mikor azt a bizonyos impedimentum publicae honestatis-t csak a juniusi merénylet értelmi szerzőire s nem egyszermind

az abban segédkező többségi pártra terjesztette ki. A kisebbség nem arrogál magának többségi jogokat s nem is próbál abba beleszólani, hogy a többségből milyen új kormány alakuljon, de azt igenis joggal követelheti, hogy a normális viszonyok helyreállításának előfeltételeként legalább is távolítsák el a többség éléről azt a kormányt, mely a többséget fegyelmi és egyéb megengedhetetlen lánczokon a juniusi erőszak elkövetésébe sodorta. S azt a legelemibb erkölcsi követelést, hogy a főbűnösök ne maradhassanak azon a helyen, melyet megfertőztettek: joga, sőt kötelessége a kisebbségnek támasztani.

S voltaképpen Lukács László miniszterelnök ma már egyetlen akadályozója annak a parlamentnek, melyet állítólag megmentett. Mert Tisza István régen kijelentette, hogy érzi és természetesnek találja az ódiomot, tehát kész távozni az elnöki állásból. Ha pedig Tisza nem találja a többség megalázásának, ha ő távozik, akkor Lukácsnak igazán nincs oka és joga a többséget a megalázástól jobban félteni, mint Tiszának. Lukács rábizta magát Tiszára, mikor az erőszakot el kellett követni, hát bizza rá magát abban is, ahogyan Tisza azt az erőszakot expiálni akarja. De követni Tiszát abban, ami neki használ s nem követni abban, ami egyénileg áldozat: az már egy kissé alsórendű tempó. A miniszterelnök ur hallgatott, mikor Tisza azt mondta, hogy önfeláldozó emberekre van szük-

ség s ebben a tudatban elkövette az erőszakot; de a miniszterelnök ur nyomban különvéleményt jelentett be, mikor Tisza azt mondta, hogy amire vállalkoztunk, sikerült s most már elvonulhatunk. Lukács László nem akar elvonulni s noha Tisza el tudja képzelni a saját távozását a többség erkölcsi sérelme nélkül, Lukács ur váltig hajtogatja, hogy a többség csapnivaló volna, ha őt bukni engedné. S ilyenformán ma már Lukács az egyetlen akadálya a békes kibontakozásnak és a parlamenti rendnek.

S ezen a ponton van egy kérdésünk. Azt még, ha nehezen is, de valahogy csak meg tudtuk magunknak magyarázni, ha olyan gerinces férfiak, mint Berzeviczy Albert, Kabós Ferencz s mai nyilatkozata szerint Návay Lajos, némák maradtak, holott tudtak az erőszak tervéről. Akkor azt mondhatták maguknak: türiük a türethetlent magasabb államérdekből, hogy a katonai kérdéseket s az obstrukció legfőbb táplálóját egyszer végre kivesse a kormány a napirendből! Akkor, koncedálunk ennyit, még lebeghetett előttük valami magasabb szempont, hogy ne bontsák meg a pártot s türiük, jobb meggyőződésük ellenére, a tervezett erőszakot. De mire redukálódik ma ez a magasabb szempont? Lukács László személyének megmentésére. S mikor az egyik oldalon világos, hogy a békes kibontakozás tárgyi feltételei iránt könnyű volna a megegyezés, a másik oldalon pedig vífa-

A bécsi bucsu.

Irta: Gács Dezső.

Leonardó Da Vincinek az „Utolsó vacsora” festménye ábrázolja a képirás eszközeivel leghűbben azt a jelenetet, amikor Krisztus, az Isten ember bánatos, jövőbe jéző, saját elpusztulását érző arczezal mutatja legfőbb hűveivel örök óhaját a kiosztott kenyér és bor után: „Ez az én testem, ez az én vérem. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” És a katolikus egyház nemesak a lelkiekben igyekezett e szavakat megvalósítani, de a gyakorlati cselekvés terére is át lépett és immár a XXIII. nagy nemzetközi kongresszuson hirdeti és vallja a trienti zsinat óta, hogy az utolsó vacsorán elhangzott igék vezetik ma is. De valamennyi kongresszus között eddig legnagyobb szabású a mostani XXIII. kongresszus volt, a modern bécsi bucsu, ahogy legjobb névvel elkereszteljük. Csupa imponáló, lebilineselő látványosság keretezi körül a hit érdekében elhangzott szónoklatokat. Szinte azt lehet mondani, hogy az egész bécsi hitvallás egy vallásos szimfónia, amely bár sok részében nehéz koncepczióju, de egész mivoltában lebilineselő és megkapó.

Az előjátékokat természetesen az a sok-sok szónoklat képezte, amely az eucharisztika érdekében a Rotundában egy hét alatt elhangzott, egyházi tudósok és laikusok előtt,

Kár, hogy ezek a beszédek nagy része annyira elvont határok között mozgott, hogy a köznépfiaiból álló hallgatóság nagyrésze meg sem érthette.

Ez az előjáték hét napig tartott, de egyik főcélja az is volt, hogy minél nagyobb katolikus sereget koncentrálhasson a vezetőség Bécsbe vasárnapra.

Nap-nap mellett szaporodott a szám és vasárnapra teljes számban összegyűlt a főerő. A legrosszabb kimustrált vasuti pótkocsik is munkában voltak, szörnyen keservesen nyikoroghattak viszontagságos utjaik alatt; de mindegy: vasárnap reggelre 160,000 résztvevő katolikus érkezett a körmenetelők aktív seregébe. És még több a néző közönség sorába. Lehet mondani, hogy a helybeliekkel együtt három millió nézőpublikum gyűlt össze.

Felvirradt a nagy nap, vasárnap, a lázas izgatottság, a hit és prózesszió, a látványosságok napja. Az eső szakadt reggel 3 órától kezdve és 7 órákor is olyan önzetlen vértanúsággal esett, hogy előrelátható volt az egész napi kitartás. És valóban, az ég olyan tartós záporosót bocsátott a hívők seregére — két percnyi megszakítással — hogy a bécsi helyőrség, amely reggel 7 óra óta kordolt állott a prózesszió fő- és mellékutvonalaiban, egyhangulag elismerte, hogy ilyen kitartó esőben a legnagyobb manővereken is alig volt része.

Szóval vasárnap reggel hét órákor már megkezdődött a nagy felvonulás. A bécsi pályaudvarok sok ezernyi rajokban ontották az érkezőket. — a bécsi helyőrség 15.000 embere kivonult a kordont megcsinálni, — a házfelügvelők megnézték még egyszer rendben lógnak-e a zászlók. Egész zászlóerdő volt Bécs. Legszebb természetesen a Szt.-István-templom körül, — hol a harmadik emeletokről földig érő (fekete-sárga és piros-fehér) osztrák és fehér-sárga pápai zászlók lobogtak alá. — A pápai zászlókon a közepén egy báránykép volt ezekkel a szavakkal: „Agnus Dei tollit peccata mundi.” — Megjötték a nagy nézőtér jegyszedői is, a tribünörök. A főnézőtér ugyanis az opera és a Burg-Ringen a Franz Josef- s a Stubenringen volt; a Szt.-István-templom és a Burg között különösen — volt minden 500—600 lépésre; tíz-tizenöt-koronás tribünökkel. Nyolcz órára már fekete volt minden utca és fekete minden ablak. — A 160.000 prózessziós résztvevő a Helden-platzon, a Hofburg udvarán és előtt gyülekezett. Jöttek a tiroliak sippal, tilinkóval, rezesbandával, minden falu, más nemzeti viseletben. Az emberek vállán lándzsák, ócska kakasos puskák. Jöttek a rutének, a tótok, a bugyogós albánok, bécsi és külföldi kongregációk. A nagy egyházi szimfónia szerkezetét két hely cselekménye kapcsolta össze. A Szt.-István-bazilika és a Burg udvarán történtek ugyanis a legszebb dolgok.

A Szent István-templomban Van Rossum bíbornok a pápa követe, gyönyörű se-

gos, hogy ezt a kibontakozást egyedül és kizárólag Lukácsnak a hatalomhoz való ragaszkodása akadályozza: hát akkor mivel magyarázható ezeknek a férfiaknak további türelme? Szabad-e nekik azt is némán tűniük, hogy a parlamentben s a parlamenten kívül orgiákat ülhessen az erőszak, csak azért, mert Lukács Lászlónak fáj a távozás? Ez is magasabb államérvék? Ezért is szabad meggyőzésükön erőszakot elkövetniük egyébként gerinces politikuskoknak? Nem, mi nem adjuk fel a reményt, hogy az a pártbomlás, mely képzelt magasabb érdekből a nyár elején elmaradt, okvetetlenül be fog következni most, amikor ennek a pártbomlásnak pusztán lehetősége elegendő volna, hogy Lukács László távozzék s ezzel a normális rend helyre is álljon.

S azért mondjuk: ami most kezdődik, az a vég. Lukács László hiába vergődik, kisiklani sorsa elől nem fog. Ha nem folytatja az erőszakot, lehetlenné teszi az ellenzék: ha pedig folytatni akarja, meg fogják buktatni saját pártjának önérvényesítő tagjai. Számára nincs menekülés. S míg Tiszának meg lesz az a szép mehetsége, hogy ő önként is hajlandó volt távozni, addig Lukács konok ragaszkodása a hatalomhoz, csak csufabbá fogja tenni kényszerű távozását. Holnap kezdődik. A miniszterelnök bucsuzása kezdődik. A vég kezdődik.

Budapest, szeptember 16.

A főrendiház ülése. A főrendiház e hó 17-én, kedden déli 12 órakor ülést tart, amelynek napirendje a következő: 1. Az országgyűlés elnapolására vonatkozó királyi leirat kihirdetése. 2. elnöki előterjesztések. 3. A jegyzőkönyv hitelesítése.

A főrendiház e hó 18-án, szerdán délután 4 órakor is tart ülést. Az ülés napirendje: 1. Esetleges elnöki előterjesztések. 2. A közös ügyek tárgyalására egybehívott országos bizottság 20 rendes és 5 póttagjának megválasztása. 3. Az igazolóbizottság jelentése. 4. A jegyzőkönyv hitelesítése. Az ülést megelőzőleg félég órakor értekezlet lesz.

gédlettel, Nagler hercegekre — valamint a párisi érsek asszisztálása mellett — ünnepi misét tartott az uralkodóház és a templomba bejuthatott kiváltságos több tízezer jelenlétében. A fogadásnál a király, a trónörökös és az összes főherczegek megcsókolták Van Rossum kezén a Szent Péter-gyűrűt. Pontban tizenkét órakor tovább fejlődött a nagy és tündéri színjáték. Megindult a menet a Burg felé, miután előzőleg a fentebb leirt 120.000 kongresszista a Burghoz felvonult. Ebben a menetben résztvett a világ minden katolikus papságának és nemzetének képviselője, mégis legtöbb volt közöttük a tiroli és meglehetősen sok a magyar tömeg, circa 15.000. Majd mindegyik nemzet történelmi kosztümökben küldötte el képviselőit. A piros, fekete, zöld vagy kék színek váltakoztak a menetben.

Azt igaz, nem értettem, hogy miért szükséges például az oltári szentség tanához Tell Vilmos ruházata és Hoffer András, vagy az Esztekháziak hadizászlója — de azért gyönyörködtem bennük. A magyarok az Eszterházy hadi zászlót odaadták Izabella főherczegasszonynak, aki örömmel vette át.

Különösen tetszettek a német Burschenschaftok kiküldöttei, — meg az örmény halibukosok, a bugyogós albánok, ugyszintén feltűnők voltak a dominikánus-francziskánus karmelita, Athoshegyi trappista egyéb barátok mellett a német lovagrend képviselői.

Ezek után jöttek a nagyobb szereplők. Egy gazdag aranypaszományos futár után a nagy szakasz a testőrlovasszázadból, udvari

Harczra készen!

— Andrássy és Návay nyilatkozata. —

Készülődések a holnapi ülésre.

— Hírek a politika világából. —

Budapest, szeptember 16.

A holnapi nagy ütközetre megkezdődött a pártok fölvonulása és úgy az ellenzék, mint a munkapárt azon igyekszik, hogy a legjobb erőit vigye a harcra.

Az ellenzéki pártok ma mindannyian értekezletet tartottak. Délelőtt a vezérek, majd az intézőbizottság gyűlésezett, délután pedig az egyes pártok ratifikálták, illetve helyezték a párthűség oltalmá alá az intézőbizottság multkori határozatát. Az ellenzék csatársora is megszaporodott. A mai esti lapokban két jelentős nyilatkozatot olvastunk. Az egyik gróf Andrássy Gyuláé, aki nyíltan hozzájárult az ellenzéki pártok határozatához, a másik Návay Lajosé, a képviselőház volt elnökéé, aki minden mondatában kemény és elítélő kritikát gyakorolt Tisza erőszakos elnököklődése felett, anélkül azonban, hogy nyíltan is állást foglalt volna Tisza ellen. Mindkét nyilatkozat az ellenzéki hadállást erősíti és azt hisszük, nem csalódunk, ha a további események folyamán mindkét nyilatkozót ahhoz a táborhoz számítjuk, ahová egyéniségüknél és hazafias meggyőződésüknél fogva eredetileg is valók: a nemzet jogaiért küzdő ellenzék táborához.

Az ellenzék hangulata elszánt és harcziás, ami már előre veti árnyékát a holnapi ülésre, amelyen ismét Tisza fog elnökölni. Tudják ez a munkapárton is és épp azért ott is megpróbálták ma feleségíteni a hangulatot, ami azonban nem igen sikerült, mert a munkapárti legényesség csak kedvtelenül csatlakozott a vezérek harcziás szövegeihez. Ott inkább a békét óhajtják és legfőként önmaguk biztosítását egy olyan harc eshetőségeivel szemben, ami csak akkor dőlhetne el a javukra, ha az egész magyar nemzet megtagadná önmagát és megszűnne nemzet lenni. Ez pedig egyáltalán nem valószínű.

A politika mai eseményeiről egyébként híreink a következők:

hivatalnokok, udvari kürtösök, nemes apródokkal, azután 67 kamarás s titkos tanácsosok löhátan és még 18 titkos tanácsos saját fogatukon. 500 lépés térközre érkezett a főistálló-mester ragyogó arany mentében, 4 vörös csatlós harsonás alkotta négyszög közepén. Ismét 500 lépés térköz. Jöttek 36-an a kardinálisok, érsekek és püspökök, 16 négylovas udvari fogaton. 1000 lépés térköz újra. A távolból áhíthatos esengetyűszó hallatszik, a harangok mély komorsággal zognak, a zenekarok a Burg előtt a pápai himnust játszószák. Mély megilletődés mindenütt. Jön a szentatya helyettese, 8 fekete paripa vontatja a Mária Terézia üveghintóját, melyben Van Rossum ül, Nagl bitoros bécsi érsekkel. Előttük kis bársonyos asztalon a szentségtartó szent ostyával. A diszhintó körül karinges papok és püspökök serege füstölővel és klerikusok lobogó fátylával. Csupa sár az utca és mindenki mégis önkéntelen tárdre hull. Felejtethetlen jelenet ez. Van Rossum áldást oszt és egy percze kiderül az ég is, majd a kocsis lassan begördül a Burg udvar kapuján.

Távolból Hoch- és zsvió-orkánok nyomják el az áhíthatos esendet, 8 fehér ló vontatta arany udvari hintón jön a császár és király, a trónörökösrel. Mindketten hófehér testőrezredesi ruhában, mosolyogva szalutálnak az ujjongó sokaságnak.

Jönnek a főherczegek utánuk 12-en, 6 arany kocsiban, melyek mindenikét 6 fekete

Tisza István a királlyal.

Gróf Tisza István, a képviselőház elnöke, csütörtökön audiencián volt a királlyal. Egy újságírónak alkalma volt gróf Tiszával beszélni és megkérdezte tőle az audiencia lefolyását.

— Tényleg voltam ő felségénél kihallgatáson — mondotta — és nincs miért titkolnom, de nincs is mit mondanom az audienciáról a nyilvánosság számára.

Mi úgy tudjuk, hogy Tisza ez alkalommal nemcsak a képviselőház elnökségének követendő taktikájáról referált a királynak, hanem kifejtette véleményét a czimer- és jelvénykérdés megoldására vonatkozólag is.

Minisztertanács.

Ma délelőtt a miniszterelnökségi palotában Lukács László miniszterelnök elnöklésével miniszteri tanácskozás volt, amelyen gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter kivételével a kabinetnek valamennyi tagja részt vett. A minisztertanács, amelyen folyóügyeket tárgyaltak, tizenegy órakor kezdődött és egy órakor ért véget.

Politikai körökben élénk feltűnést keltett gróf Zichy János távolléte, ami a legkülönbözőbb kommentárookra szolgáltatott alkalmat.

Mi lesz a holnapi ülésen?

A képviselőház holnapi ülése iránt általános érdeklődés, különösen az iránt, hogy mit tesz Tisza István, a legerőszakosabb elnök, s a többség? Amint értesülünk, holnap minden karhatalmi intézkedést kerülni kívánnak. A parlament előtt nem lesz katonai kordon, a folyosókon nem lesz rendőség, — Pavlik legényei a szuterén helyiségekben buvnak meg. Az elnöki emelvényt sülyesztették, ahonnan Tisza jobban áttekintheti az ülésterem széleő oldalait, a gyorsíró-páholyt elreolták a miniszteri padokig, úgy, hogy a miniszterek a gyorsírók fülébe, s alaposan megszilárdították, újra megalapozták a bársonyzekeket és az előttük álló íróasztalokat, — ezeket, ó, szent elővigyázat, immár elmozdítani nem lehet, ami azonban a miniszterekre nem vonatkozik.

Ezek a külsőség. Az ülés lefolyásáról az az információnk, hogy a napirendet minden körülmények között — a legfelsőbbetől a lárná és botránok között is — le fogja morzsolni a Tisza dirigálására tánczó munkapárt. Tisza kihirdeti fekete gárdája garanciát vállalt arra, hogy testével megvédelmezi az elnökséget és a kormányt. Az ülésen ennél fogva gróf Tisza István fog elnökölni, aki holnap dél-

ló huzza. Itt vannak: Károly Ferencz József, József Ferdinánd, Péter Ferdinánd, Henrik Ferdinánd, Ferencz Salvátor, Frigyes és Károly István, Jenő és Károly, Albrecht, valamint József főherczegek. Feltűnő, hogy főherczegnő egy sinec, a menetben, ami onnan magyarázható, hogy nők nem mehetnek a proceszsióval. A 3 kilométer hosszú menet végén jön először egy udvari suite kocsi, majd utána teljes diszben az arciére osztrák és arciére magyar testőrség. Rajongó pillantások kísérik a tigris kacagányos magyar gárdistákat, akik után még 1 szakasz magyar huszár következik. A menet megáll. Bennt az udvaron, az eredeti tervtől eltérőleg, nem a Burg kapujának platóján, hanem a Hofburg templomban Van Rossum hibornok még egy esendes misét celebrál, áldást oszt; egyszerre csak felhangzik minden utcasarkon a kürtjel. Lefujnak. A katonák hálálkodva keresztet vetnek magukra, egész délelőtt szakadt az eső, hazavonulnak s a publikum-oczeán is megindul a mellékutczák kis patakjai felé. Hogy ebből milyen kavardóság lett, fölösleges is mondani. Udvari ebéd volt még, de az már nem a nyilvánosság számára. Mindenesetre mesés képet produkált az egyház, amely mindig értett ahhoz, hogy a tömegek fizikai és pszichikai mennyiségét egy-egy fontos, ideális vagy nehezen érthető kérdésben latbavesse.

előtt tizkor, bármilyen zsvaj legyen is, meg fogja nyitni az ülést. Azután Lukács László miniszterelnök át fogja nyújtani és Tisza fel fogja olvasatni a királyi kéziratot, amelyet nyomban átküldenek a főrendiházhoz hasonló meghirdetés czéljából. A királyi kézirat felolvasását követni fogják az elnöki előterjesztések és jelentések a nyáron át történt változásokról és a beérkezett irományokról, kérvényekről stb. Tisza egy előre megirt referádát fog felolvasni, (vagy úgy fog tenni, mintha olvasná), el fogja parentálni Samassa József bíboros egri érseket, báró Gromon Dezsőt, Márkus Lászlót, közölni fogja az időközi választások eredményét stb. Ezt az iratot azután átadja a gyorsírónak, akiknek akár jegyezni sem kell, (a zajban amugy sem tudnának) s azután ez eleve összeállított elnöki jelentés fog bekerülni az országgyűlési értesítőbe. Tudvalevően Teleszky János pénzügyminiszter holnap fogja benyújtani az 1913-as állami költségvetést, de expozéjának elmondására aligha lesz módja. Eppen ezért körülbelül csak ennyit fog mondani:

— Minthogy ebben a nagy zajban expozémat ki nem fejthetem, fent-tom magának a jogot, hogy ezt a bizottságban tehessem meg. Kérem a költségvetési javaslat kinyomatását, szétosztását és a pénzügyi bizottsághoz való utasítását.

Ezt Tisza el fogja rendelni, majd javaslatot fog tenni, hogy a Ház szerdai ülésére tüzzék ki a delegátusok megválasztását. A napirend elfogadását a legnagyobb lármára elnére is ki fogja mondani, miután a többség adott jelle fog állani. Ugyanigy fog történni az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése is.

Szóba került kormánypárti körökben az is, vajjon mi történjék, ha az ellenzék föl akarna szólalni. Beöthy Pál alelnök szerint az esetben, ha az ellenzék a holnapi ülésen a sérelmeit elő kívánna adni, az elmétség nem is korlátozná ebben, még ha a sérelmek felsorolása több napra ierjedne is. De a Lloyd-klubban nagyon jól tudják, hogy ebből nem lesz semmi, mert az ilyen normálisnak tetsző tanácskozással a kormánynak tenne szolgálatot az ellenzék. A békeakciónak azzal kell kezdődnie, hogy Lukács és Tisza lemond, addig normális tárgyalás a Házban nem lesz.

Tisza munkában.

Tisza István gróf vasárnap családjával állandó tartózkodásra Budapestre érkezett. Tisza tegnap este fölkereste Lukács László miniszterelnököt, akivel a képviselőház tárgyalásaira vonatkozóan tanácskozott. Ma délelőtt a képviselőházban járt Tisza, ahol hivatalos ügyeket intézett el. Először a referensek jelentéseit fogadta, majd pedig elnökléte alatt elnöki értekezlet volt, amelyen résztvettek: Beöthy Pál és Jankovich Béla alelnökök, továbbá Angyal József, a képviselőház háznagya is. A mai elnöki konferencián a holnapi ülés eshetőségeit vitatták meg. Az elnök ennek a folyamánaképpen karhatalom iránt is intézkedett. Aki az ellenzéken lármázik, azt nyomban kivezetik. A második üléstől kezdve pedig megint fegyveres kordon veszi körül a képviselőházat, hogy az előzőleg kivezetett képviselők esetleges visszatérését megakadályozza. A holnapi ülésen Tisza István elnököl.

A delegációk.

A hivatalos lap vasárnapi száma közli a királynak gróf Berchtold külügyminiszterhez és Lukács László miniszterelnökhöz intézett két kéziratát, amelylyel a delegációkat szeptember 23-ikára Bécsbe összehívja.

A királyi kéziratokban ez alkalommal érdekes újítás foglaltatik. Az eddigi szokás ugyanis az volt, hogy közölték egy kéziratot, amelyben a király utasítja a külügyminisztert a magyar és az osztrák delegáció egybehívására vonatkozó intézkedések megtételére.

A külügyminiszterhez intézett mostani kéziratban a király csak a magyar országgyűlés részéről kiküldendő országos bizottság egybehívásáról intézkedik és az osztrák delegáció egybehívását nem érinti. Ennek megfelelően nem is közli a hivatalos lap az osztrák miniszterelnökhöz intézett kéziratot, úgy hogy

a magyar delegáció egybehívásának ténye egészen függetlenül történik az osztrák delegáció egybehívásától.

Az intéző-bizottság ülése.

A szövetkezett ellenzék intéző-bizottsága ma délelőtt 10 órakor ülést tartott. Az ülésen jelen voltak: Kossuth Ferencz, gróf Apponyi Albert, Mezössy Béla, Tóth János, Sághy Gyula, Désy Zoltán, gróf Bethlen István, Zlinszky István és Szentiványi Árpád a Kossuth-párt képviselőiben; Holló Lajos, Földes Béla, Bakonyi Samu, gróf Batthyány Ti-vadar, Eitner Zsigmond és Lovász Márton a Justh-párt részéről; gróf Zichy Aladár, Molnár János, Szmeccsányi György, Zboray Miklós és Huszár Károly a néppárt részéről; Polónyi Géza, Egry Béla, gróf Károlyi Mihály és gróf Károlyi József a pártokivüli negyvennyolcasok képviselőiben és Szabó István (nagyvadi) gazdapárti.

Az értekezlet előtt élénk eszmecsere indult meg a képviselők és az újságírók közt a miniszterelnök által ajánlott pártközi konferenciáról.

Gróf Károlyi Mihály erre ekként nyilatkozott:

— A pártközi értekezletről mindaddig szó sem lehet, amíg ilyen távol állunk egymástól. Érttem ezalatt a kormány és az ellenzék vezéreinek ellentétét. Különbösen az idea nem új, sőt nem is idea, mert hiszen ez a politikai pártok között az érintkezés rendes módja. De ugyebár, a pártközi értekezletnek a békefeltételek megállapításával kellene foglalkoznia, már pedig különös dolog volna, ha ez a pártközi konferencia Lukács fejezől határozná. Természetes ugyanis, hogy Lukács távozása volna az első feltétele a konferenciának. Ilyen határozat nélkül se füle, se farka nem volna az egésznek.

Gróf Károlyi Mihálynak ezt a felfogását a jelen voltak teljes egyértelműséggel osztották.

Az intéző-bizottság ülését délelőtt féltíz órakor Molnár János praelátus lakásában bizalmas tanácskozás előzte meg, amelyen résztvettek: Kossuth Ferencz, Apponyi Albert, Holló Lajos, Földes Béla, gróf Zichy Aladár, Molnár János, Polónyi Géza, Egry Béla és gróf Károlyi Mihály. A bizalmas értekezlet háromnegyed 12 óráig tartott s azután nyomban megkezdődött az intéző-bizottság ülése, mely egy-negyed 1 órakor ért véget.

Az intéző-bizottság mai értekezletén határozatot nem hozott. Legközelebbi értekezletét holnap délelőtt tartja meg a képviselőház kupolacsarnokában s ez alkalommal fog dönteni a követendő taktika ügyében.

Az intéző-bizottság mai ülésén megjelent Malatinszky György pártokivüli képviselő és bejelentette, hogy bár egyik ellenzéki párthoz sem tartozik, az intéző-bizottság határozatainak aláveti magát.

Andrássy a helyzetről.

Gróf Andrássy Gyula ma egy újságíró előtt heeszasabban nyilatkozott a politikai helyzetről. Nyilatkozatának sulypontja az, hogy helyesli a szövetkezett ellenzék legutóbbi határozatát és hogy az erőszakolt házszabályok érvényének magát alá nem veti.

Az érdekes nyilatkozatot, amelyben Andrássy a reparáció módjáról is tesz kijelentéseket, az alábbiakban ismertetjük:

Azok után, amiket a megoldás kérdéséről eddig irtam és mondtam, hogy az ellenzék határozatát, amely a képviselőházban történtek reparációját föltétlenül megköveteli s amíg ez meg nincs, a normális parlamenti viszonyok helyreállítását lehetetlennek tartja: a magam részéről teljes mértékben helyeslem és ehhez köpest a szövetkezett ellenzékkel együtt akarok működni. Ami a választójogot illeti, erre nézve álláspontom az, hogy a részletekre nézve csak akkor fogom magamat megkötni, ha majd az új statisztikai anyagot ismerni fogom. Ez pár nap vagy pár hét kérdése csupán, mert a kormány — úgy hiszem legalább — be fogja terjeszteni választójogi javaslatát, amelylyel együtt közös-

teszi az új statisztikai anyagot is. Már most ki-jelentem azonban, hogy a választójogi reformot föltétlenül megalkotandó és elodázhatatlannal sürgősnek tartom és hajlandó vagyok elvenni a jogkiterjesztésnek legszélsőbb határát, amely csak az ország vitális érdekeit, a nemzeti létet nem veszélyezteti. Ennek a reformnak a megal-tását már csak azért is sürgősnek tartom, mert föltétlenül elkerülendő, egy olyan választás, amely a mai rendszer mellett történék meg.

— A miniszterelnök azt proponálja, hogy ha az ellenzék nem akar tárgyalni a kormánnyal, üljön össze pártközi konferencia. Én úgy gondolom, hogy ha annyira tisztázódnak majd a dolgok, hogy erre sor kerül: az ellenzéknek tárgyal-nia kell a kormánnyal, vagyis a többség megbizottjával. A pártközi konferencia eszméje elől nem zárkozom el, amikor kilátás van eredményre. De amíg a siker reménye nincs meg, addig árt minden érintkezés. Addig legjobb a nyilvánosság előtt tisztázni a kérdéseket, úgy mint az eddig is történt. Ugy látom, különösen két kérdést kell még földeríteni. Egyáltalán nem nyilatkozott még a miniszterelnök arról, hogy mi történjék a véderőtörvénynyel és nem adott határozott választ a személyi kérdéstről. Ha aztán az immunitás és az elnöki jogkör kérdésében hajlandók volnának valóságos garanciákat is nyújtani, a pártok közt való tárgyalás helyénvaló volna, mert eredmény-nyel kecsegtetne. Amíg azonban a megegyezés előfeltételeit nem látom, a pártközi konferen-cziától sem várok eredményt s így ez a gondolat, véleményem szerint, korai.

— Sajnos, a miniszterelnök kijelentései csak nagy általánosságokban mozognak. Mindenesetre, ha az immunitás olyan biztosítására gondol, amely teljes gyakorlati értékű garanciát nyújt veszélyek és támadások ellen: akkor ajánlatát ebben a kérdésben örömmel kell fogdanunk. De őszintén megvallva, nem értem ajánlatát, nem tudom, mit céloz vele, kivéve talán azt, hogy — az abauj-szántóiak mögött gyanított ellenzéki választókat kielégítse. Világosabban kellene tehát nyilatkoz-nia. A mi pedig az elnöki jogkör szabályozását illeti, ezt helyesnek tartom, hiszen én vettem föl s a történetek után ez elkerülhetetlenül szük-séges is. A jogkörnek és az állásnak szabályozása elengedhetetlen föltétel. Örvendetes, hogy a mi-niszterelnök ettől se zárkozik el, de itt is kérdés még, hogy milyen szabályozást akar.

Arra a kérdésre, hogy holnap megjelenik-e a Házban, így felelt:

— Ott leszek, de hogy fölszólalhatok-e, arról sejtlemem sincs. Nem tudom, mit fognak csinál-ni, nem tartozom az ellenzéki szervezethez, a kor-mányéhoz sem, ennél fogva nekem legkevesebb a befolyásom arra, lehet-e beszélni vagy nem. Min-denesetre ott leszek s az adott körülményekhez képest fogom kötelességemet teljesíteni. Annyi bizonyos, hogy azt a házszabályt, amelyet az el-lenzék kidobása után ők csináltak, érvényesnek el nem ismerem és alá nem vetem magamat.

Esetleges új választásokról ezeket mondotta:

— Föltétlenül megerősödnék az ellenzék. Nem szabad elfelejteni, hogy milyen kedvezőtlen körülmények között ment vége a legutóbbi vá-lasztás és — pénz nem lesz több talán most se. Hajban volt egymással az egész koalíció, akkor oszlott fel az alkotmánypárt, ami szintén hozzá-járult a kormány győzelméhez. Eltekintve a Tisza-féle januáriusi választástól, nem emlékszem választásra, amelyre ennyi izgató anyag halmozódott volna föl, ez pedig mindig az ellen-zék malmára hajtja a vizet.

A czimer- és jelvénykérdés dolgában elrendelt tárgyalásról a következőket mondotta:

— Mindenesetre örülni kell azon, hogy egy-általán napirendre került ez a kérdés, de hogy tárgyalás indul meg, az még, sajnos, nem jelenti, hogy megoldás is lesz. Olyan megoldást, amely közös czimert, az osztrák és magyar czimer össze-foglalását teremtene meg, nem lehetne elfogadni, mert az ilyen közös, összefoglalt czimer a biradalmi egység kifejezője volna.

Návay — Tisza ellen.

Egy újságíró vasárnap fölkereste földéaki kastélyában Návay Lajost, a képviselőház volt elnökét, hogy az aktuális politikai kérdésekről megtudakolja vélekedését. Amit azután a kiváló politikus mondott, az a legelősebb tiltakozás Tiszák erőszakos reakciós politikája ellen. A beszélgetés így folyt le:

— Mint volt házelnöknek mi a véleménye Exzellenziának a házszabályrevízióról, a mentelmi jogról, az elnöki hatáskorról, a képviselőházi őrségről? — kérdezte az újságíró.

— Folytonosan olvasok mentelmi jogról, Abaujszántón is erről hoztak határozatot, — felelte Návay, — de ez nyilvánvaló összezavarása a fogalmaknak. A képviselők kivételése és az ezzel kapcsolatos elnöki intézkedések *diszciplináris kérdés*, amelyet igenis szabályozni kell és minden irányban garanciákkal kell körülvenni. A mai gyakorlat lehetetlen, hiszen a mentelmi bizottság mindig pártszempontok szerint alakul és még annyira sincs felruházva a függetlenség attribútumaival, mint az öszeférhetetlenségi állandó bizottság. Itt sorsolás utján alakult zsüri határoz. A legkevesebb tehát, hogy a *diszciplináris ítéletre is legyen egy zsüri*, amelyben ne érvényesülhessenek pártszempontok és melynek az elfogulatlansága egy legyen garantálva, mint akár a független bíróságé. Az elnöki jogokról? — fűzi tovább a kérdést — ez már is elég nagy. Az előbb körvonalazott zsüri épp arra való volna, hogy az elnöknek — akinek szintén vannak bizonyos diszciplináris jogai — egy magasabb fegyelmi fórum legyen. De olyan, amelyben mindenki megbízik, mert a megnyugvás a legjobb ellenszere minden renitenskedésnek. A képviselőházi őrség terve, amiről Lukács beszélt és Andrássy is elfogadja, ugyanaz, mint a december tizenharmadiki. Rendőrök, mégis polgári ruhában, ami mindenestre kevésbé kihívó és nincs karhatalmi jellege. Ha azt hiszik, hogy erre szükség van, inkább ilyen házi őrség, mint a rendőrség. A házszabályrevízióra szükség van, de nem olyan nagy arányokban, mint némelyek gondolják. A mai házszabályokban sok jó és világos intézkedés van, de szigorúan biztosítani kell egyet: a napirend tárgyalását. Beszédés obstrukció? Istenem, oly nehéz megállapítani, mikor kezdődik az és ha a napirend biztosítva van, tovább elmenni úgy sem lehet. De lehet és kell is konstituálni még valamit: a Ház időrel-időre maga állapítja meg, hány órán át kíván dolgozni. Végre ez a parlament ökonomiájának kérdése, néha elég három óra, máskor kell nyolc, a Házról függjön mindig, mennyit akar dolgozni. Négy órában ezt továbbra fixirozni nem lehet hisz tudjuk, mennyit dolgoztunk mi négy óra alatt.

— Exzellenziád előtt nem merült föl a házszabályok esetleges félretételének problémája? ...

— Egy pillanatra sem. Figye el, hogy engem egyáltalán sem foglalkoztatott semmiféle probléma. Ezt kizárta az én egész politikai multam.

— Kegyelmes ur mit gondol, rákerül a sor a mandátumfosztó javaslatra?

— Nem hiszem, nem szeretném. Hisz ez a legvégső eszköz, nem is a legvégső, a legeslegcsuccsa mindennek. Isten ments, hogy idáig jussunk, hisz ez lehetetlen, kell valami békés kibontakozásnak lenni. Köztudomású, hogy én már annak idején kifejeztem aggályaimat és ma sem tagadom, hogy egy pártbizottságot, a mentelmi bizottságot így, ahogy ma van, ilyen szinte életre-halálra való ítéletre nem tartom hivatottnak. De erről ne is beszéljünk, hisz ez a legtehetősebb volna mindennek, ettől mindenkinek egyforma békeszeretettel kell megővni a magyar parlamentárizmust...

— Mi az álláspontja exzellenziának a választói jogról?

— Egész életemben liberális és demokratikus érzületű voltam és ezt a felfogást kívánom megvalósítani a választójog terén is. Hiszen vannak bizonyos szempontok, amiket nem lehet elmellőzni, de én nem félek a mumusoktól, nem tartok az aggodalmaskodóktól és nem a szólam miatt követelem az igazán liberális és demokratikus választójogot, hanem az eredmények miatt, amiket tőle várunk. Egy modern Magyarország kell és azt minden eszközzel, őszintén és becsületesen meg kell valósítani.

Készülődik a karhatalom.

Hiába tagadják a kormány félhivatalosai, hogy holnapra, a képviselőház megnyitásának napjára, semminő karhatalmi intézkedés nem történt, mert a tények és a katonai parancsnokságok rendeletei ennek éppen az ellenkezőjét dokumentálják.

Ugyanis a holnapi napra vonatkozó karhatalmi előkészületekről a következő értesüléseket vettük:

A közös hadügyminiszterium V. osztálya e hónap 8-iki kelettel Praes. 4601. számmal rendeltet adott ki a IV. hadtestparancsnokságnak, mely a parlament holnapi megnyitásakor a karhatalom kirendelését foglalja magában. A IV. hadtest intézkedése szeptember 13-iki kelettel Praes. 207. szám alatt a következő:

Esetleges karhatalomra Budapesten alkalmaztatik: a 69. gyalogezred fél zászlóalja Pécsről, a 86. gyalogezred fél zászlóalja Szabadkáról, a 69. gyalogezred egy százada Székesfehérvárról, a 69. gyalogezred egy százada Kaposvárról, 38. gyalogezred egy százada Kecskemétről, a 23. gyalogezred egy százada Zomborból. Ezenkívül egy zászlóalj Győrből, egy zászlóalj Komáromból, fél zászlóalj Esztergomból, a 60. gyalogezred fél zászlóalja Egerből. A fősorolt csapatok legkésőbb e hónap 16-án este 8 órákor érkeznek Budapestre.

A karhatalomhoz kirendelt csapatok elhelyezése: a 69. gyalogezred zászlóalja Károly-kaszárnya, a komáromi zászlóalj Lobkovitz-kaszárnya, az esztergomi zászlóalj Ferdinánd-kaszárnya, a 60. gyalogezred fél zászlóalja Mária Terézia-kaszárnya. A győri és komáromi zászlóalj a 23. gyalogezrednek, az esztergomi zászlóalj a 3. bosnyák-ezrednek, a 60. gyalogezred fél zászlóalja a 6. gyalogezrednek, a 69. gyalogezred zászlóalja pedig a 44. gyalogezrednek rendeltetik alá. A 86. gyalogezred fél zászlóalja és egy karhatalmi század Gaksch őrnagy parancsnoksága alá helyeztetik. A többi csapatot saját ezredének helyeztetik alá, amennyiben a törzs Budapestben van. A karhatalomnak ereje zászlóaljankint 300 ember, tehát századonként 75 ember, (ebbe a géppuska-osztály legénysége nincs beleszámítva.) A csapatok 17-én reggel 6 órától kezdve lépnek készütségi szolgálatba, ezenkívül a budapesti összes kaszárnyákban 16-án délutántól telefonszolgálat van. A karhatalmak alkalmazására és rendeltetési helyére vonatkozólag a szükséghez mérten fognak intézkedni.

Csendőrök szintén nagy számmal érkeztek meg tegnap és ma a fővárosba. A csendőreget — feltűnés elkerülése céljából — a külvárosokban helyezték el. Ujpest százötven csendőrt kapott, igaz, hogy csak írásban, mert a százötven ma reggelre negyvenhatra apadt le, mivel a többit, száznegyvet, főként azért, hogy egy helyen legyenek a Külső Váci-úton helyezték el. Az ujpesti negyvenhat csendőrt, éppen úgy, mint a katonákat szokták gyakorlatok alkalmával, magánházaknál szállásolták el, katonai beszállásolási illetékekkel.

Ezenkívül a budapesti rendőrség teljes létszámával lesz készenlétben.

Képviselői beszámolók.

Nagy érdeklődés mellett tartotta meg tegnap délután beszámolóját Bizony Ákos, a miskolci észak-i választókerület Kossuth-párti képviselője Miskolcon, a Korona-szállóban. Bizony Ákos a magyar és közös véderőnek egész történetét vázolta, kitért a czimer- és jelvénykérdésre, majd az obstrukcióra, melyet a rendkívüli helyzetben jogosultnak tartott. Kijelentette, hogy semmi remény nincs arra, hogy a júniusi alkotmányrombolók elhagyják helyeiket, bár ezzel szem látna a helyzetet reparálnak, mert ez csak személyi elintézés lenne. A reparáció szerinte az, hogy mondja ki határozatilag a képviselőház, hogy a június 4-én és azután történtek törvénytelen és erőszakos tények voltak a kormányban és a többségnek. Miután a Házban most is a törvénytörök vannak többségben, föl kell oszlatni a Házat és a nemzet elé kell vinni az ügyet. Ha nem sikerül a kormányt a házfelosztásra kényszeríteni, tegye le minden ellenzéki képviselő a mandátumot. Százötven képviselő lemondása nem maradhat nyom nélkül. Álláspontja az általános, egyenlő és főleg titkos választói jog.

Dr. Horváth Gyula, a csákvári kerület országgyűlési képviselője tegnap tartotta meg beszámoló beszédét Lovasberény és Pálka községekben. A képviselőt mindkét helyen nagy szeretettel fogadta a választópolgárság és neki egyhangú lelkesedéssel bizalmat szavazott. Horváth Gyulán kívül lelkes beszédek tartottak Somogyi Aladár volt országgyűlési képviselő, Gara József hírlapíró és dr. Lenkey Zsigmond.

Csemez István Téten tegnap mondott beszámolót a választóközönség élénk érdeklődése mellett. A beszámolót igen lelkesen fogadták. Szabó István (zámolyi) és Kovács Kálmán országgyűlési képviselők buzdították a választókat a harcban való kitartásra. A népgyűlésről az ellenzék vezetőit meleg hangú táviratban üdvözölték.

A munkapárti képviselők közül vasárnap beszámolót tartottak: Hegedüs Loránt Sepsiszentgyörgyön, Hajós Kálmán Zalabaksán, Bodnik Gábor Belényesen, Nemes Zsigmond Facseten és Hámary László Vizaknán.

A szocialisták gyűlése.

A szocialista munkásság vasárnap délután az építőmunkások Aréna-uti otthonában három órákor gyűlést tartott a választójogi reform érdekében. A gyűlés elnöke Farkas István volt, a Justh-pártot Györffy Gyula képviselő képviselte, a szocialdemokrata-párt részéről dr. Kunfi Zsigmond szólt fel.

Kunfi nagyszabású beszédben foglalkozott a politikai helyzettel. Most, amikor a képviselőház ismét összeül — mondotta — szükségesnek tartottuk, mint mindig ilyen alkalommal, pártunk állásfoglalását megjelölni. Miért törölték el Magyarországon a törvényes rendet, miért rendítették meg a törvények kötelező erejébe vetett hitet, miért terjesztették be a mandátumfosztó törvényjavaslatot, miért állították és vonták a parlament köré a katonai kordont, miért gyalázták meg még jobban a magyar képviselőházat, melynek eddig sem volt nagy becsülete és miért állították oda Magyarországot a külföld megvetésének? Azt mondják az egyik oldalon, hogy azért, mert a parlamentárizmus alapját tevő többségi elvet kellett érvényesíteni az obstrukcióval szemben. Azt mondják a másik oldalon, hogy nem lehetett tovább tűrni azt, hogy a véderő kérdése megoldatlan maradjon. Mondták még azt is, hogy rendet kell már teremteni ebben az országban és utat kell nyitni a demokratikus politikának. Mindebből egyetlen szó sem igaz, mert mindezt meg lehetett volna kapni a legnagyobb békeséggel és erőszak nélkül. Nekünk az a kötelességünk, hogy a mostani politikai helyzetet kihasználjuk, a nyugtalanságot és a politikai botrányokat a parlamentben és az országban egyre növeljük. Követelni és hirdetni kell, hogy addig nem lesz rend és nyugalom az országban, míg a tisztes választói jogot meg nem adják.

Viharos taps és éljenzéssel fogadott beszéd után Kunfi határozati javaslatot nyújtott be, amelyet a gyűlés egyhangúlag elfogadott.

Ezután Györffy Gyula a szövetkezett ellenzék nevében buzdította további harcra a munkásságot.

A népgyűlés után mintegy 200—250 munkás tüntetőleg vonult végig a Wesselényi-útcán, éljenezve a köztársaságot, a választói jogot és Kovács Gyulát. Volkenberg rendőrfelügyelőnek azonban sikerült egypárszori oszlatással az utcában a rendet helyreállítani. A körut és a Wesselényi-utca egyikén azonban a rendőrség egy tüntetőt előállított.

Vas megye és a kormány.

Vasvármegye törvényhatósági bizottsága ma délután Békássy István főispán elnöke alatt közgyűlést tartott, amelynek napirendjére került Torontál- és Zemplénvármegyélelőjárata a kormányhoz intézendő felirat tárgyában. A közgyűlésre a hivatalos apparátust mozgósították és a tisztviselőkhöz kívül a falusi birákat is behozták, úgy hogy az eredmény pillanatra sem lehetett kétes. A vármegye független elemei azonban így is imponáló és erős ellentállást fejtettek ki. A közgyűlésen dr. Ernuszi József volt főispán bizalmi indítványt terjesztett elő a kormány iránt. Ezzel szemben az ellenzék részéről Weöres István terjesztett elő határozati javaslatot, amely a legelölőbbben nyilatkozik a kormány működéséről és a torontáli és zempléni átiratoknak napirendről való levételét javasolja. Weöres István nagyszerű beszéde után nagy hatással beszélt Bezeredy István ny. főispán és Ostffy Lajos, az ellenzéki álláspont igazsága mellett, majd általános figyelem közén dr. Beck Lajos orsz. képviselő, a mai napnak vezérszónoka, mondott nagy figyelemmel hallgatott beszédet.

Beck Lajos többek között kifejtette, hogy a törvényhatósági bizottságoknak az volna a rendeltetésük és hivatásuk, hogy a nemzet közvéleményének tükröi legyenek. Összealkotásuknál és sajátos szervezettüknek fogja közeletünk legfőbb szerve, sajnos, nem tudott lépést tartani állami életünk fejlődésével és így valódi körök, valódi rajzát a ma-

gyar közönség értelmi és érzelmi világának megadni nem képesek.

Délután egy óra tájban kezdődött a meg a névszerinti szavazát. A közgyűlés 225 szavazattal 70 ellenében **Ernust József** határozati javaslatát fogadta el.

Csatasorban az ellenzék,

— Károlyi Mihály az egyesülésről —

A pártok közös bankettje,

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, szeptember 16.

A szövetségelt ellenzék pártjai ma délután külön-külön értekezletet tartottak, s ezen az intéző-bizottság szeptember 10-iki harcias határozatát elfogadták, s a hárbüség oltalma alá helyezték. A pártok majd teljes számmal gyűltek össze, s igaz, benső lelkesedéssel mondták ki a késhegyig való küzdelem folytatását a törvénytörő kormány és házelnökség ellen, az alkotmány restitúciójáért és a demokratikus jog kiterjesztéséért. A néppárt ezenfelül megbélyegezte még Tiszának, mint házelnöknek királyi kitiüntetését.

A pártkonferenciák után este nyolczkor az ellenzéki képviselők a Royal-szálló különtermében lakomára gyűltek össze. Nyolczvanegynéhányan voltak. Többen elfoglaltságukkal mentették ki magukat, de holnap reggelre azok is itt lesznek. Sajnálattal konstátálták a két göngylikedő pártvezér, **Kossuth Ferenc** és **Justh Gyula** távolmaradását. De a többi vezető ember mind ott volt: gróf **Apponyi Albert**, **Désy Zoltán**, **Mezőssy Béla**, **Szentiványi Árpád**, **Sághy Gyula** Kossuth-pártiak, gróf **Batthyány Tivadar**, **Holló Lajos**, **Földes Béla**, **Bakonyi Samu** Justh-pártiak, gróf **Károlyi Mihály**, **Polonyi Géza**, **Egry Béla** pártonkívüli függetlenségi, gróf **Zichy Aladár**, **Rakovszky István**, **Zboray Miklós**, **Szmrecsányi György** néppártiak.

A bankett első szónoka gróf **Apponyi Albert** volt, aki hangsúlyozta, hogy most nincs szükség sok beszédre, hanem az elhatározás rendületlenül megvalósítására. Nyilatkozatát két szóval fejezte be: *Osszetartás, kitartás.* Perczekig zugott fel a taps, majd újra kitört s mindenki felállva helyéről, ünnepelte a nagy oratórt. Utána gróf **Károlyi** mondott felkösöntőt. Éles logikával jellemezte, hogy a magyar nemzet évszázados küzdelmeiben — helyzetének viszontagsága folytán — a praktikus érdekek szemben mindig előtérbe kell tolnia a jogérzetnek, az alkotmányvédelemnek. Most is ez a szituáció. Az ellenzéknek nem szabad megnyugodnia, nem szabad meghajolnia Geszler-kalap előtt, ha tíz évig is tartana a küzdelem, melynek nem az ellenzéknek győzelmével — mert hiszen az ellenzéknek nincsenek hatalmi aspirációi — hanem az alkotmányosság diadalával kell végződnie. Idézte Petőfi egyik gyönyörű versének, „Ha férfi vagy, légy férfi...” néhány sorát:

Légy tügyfa, mit a fergeveg
Ki képes dönteni,
De méltóságos derekát
Meg nem görbítheti!

Ezt a cizitatumot ajánlotta az ellenzéki pártok figyelmébe, amelyeknek egyesülésére írtette poharát. Károlyi elszánt és tüzes kijelentéseit kitérő, hatalmas lelkesedéssel honorálták. Hasonló harcias szellemben és szintén nagy hatással beszélték még gróf **Batthyány Tivadar**, gróf **Zichy Aladár** és **Egry Béla**.

Az ellenzéki pártok tagjai holnap reggel

kilencz óraker közös tanácskozásra gyűlnek össze a képviselőház kupolacsarnokában, ahol a követendő taktikájukról fognak határozni. Ugy vagyunk értesülve, hogy a Ház ülésének megakadályozását tervezik, miután törvényesnek nem ismerik el sem a többség, sem a kormány, sem az elnökség eljárását. Ami a delegációt illeti, úgy tudjuk, hogy miután a pártok a Lloyd-klub részéről fölkinált nyolcz helyet nem fogadta el, s azokra nem is jelölt, egyáltalán abszéntálni fogja magát a kisebbség és a hallgatóság szerepét sem fogja betölteni Bécsben.

A mai ellenzéki pártértekezletekről és a közös lakomáról a következő tudósításunk számol be:

A Kossuth-párt.

A negyvennyolczas függetlenségi **Kossuth-párt** ma délután hat óraker a párt Irányi-utcai körhelyiségében **Kossuth Ferenc** elnöklésével értekezletet tartott. Az értekezleten a pártvezetés részéről gróf **Apponyi Albert**, **Désy Zoltán**, **Sághy Gyula**, **Szentiványi Árpád** és **Mezőssy Béla** vettek részt. A párt tagjai csaknem teljes számban voltak jelen. A jegyzőkönyvet gróf **Somssich Tihamér** vezette.

Kossuth Ferenc megnyitva az értekezletet, jelenti, hogy az értekezlet tárgya az, hogy meghallgassák az intéző-bizottság határozatát és hogy a párt további magatartása felett határozzanak. Felolvasta az intéző-bizottságnak ismeretes határozatát, amelyet a párt egyhangulag elfogadott. Kérte azután a párt tagjait, hogy holnap délelőtt kilencz óraker teljes számban jelenjenek meg a képviselőházban, ahol a követendő taktika tárgyában fognak megállapodni.

Szentiványi Árpád kijelenti, hogy az ellenzéknek sem taktikázásra nincs szüksége, sem pedig béke-feltételeket nem kell keresnie, mert meg van a maga útja és ha a kormány továbbra is a szuronyokra támaszkodva akarja az ország ügyeit vinni, akkor önmagát sebzí meg.

Gróf **Apponyi Albert** szólalt fel utána. Mi nem akartunk — mondotta — belemenni az eljárás részleteinek megbeszélésébe. Ennek két oka van. Elsőben is mi csak egyike vagyunk azon pártoknak, amelyek a küzdelmet folytatják, már pedig elhatározásunknak egyöntetűnek kell lenni. Az intéző-bizottság által hozott határozat elvi megállapodásokat tartalmaz. Ezt minden párt jóváhagyása alá terjesztjük, mert csak a pártok mondhatják ki a kötelezettséget. Niszont az eljárás részletei felett megint csak együttesen határozhatunk, még pedig, nézetem szerint, ezt csak a legutolsó pillanatban cselekedhetjük meg. Ez nem habozást jelent, nem ingadozást. A határozatban ki van mondva, hogy lehetetlennek tartjuk a parlament normális működését mindaddig, amíg azok a férfiak, akikben ezek az alkotmányserelmek megtestesülnek, helyeiket el nem hagyják. Kimondottuk azt is, hogy mi, akik létrehoztuk a választójogi megállapodást, ahhoz váltig ragaszkodunk, a választójogi problémának komoly megoldását a béke-feltételek egyikének tartjuk, ugyszintén a sajtószabadságon és a gyülekezési jogon esett sérelmek orvoslását. Evvel az ellenzék együttműködésének alapjai le vannak rakva, — az eljárási módokat az szerint változhatnak — nem mondom, hogy változni fognak — amint az adott esetben azt találjuk, hogy a mi célunknak ez vagy amaz eljárás felel meg legjobban. E felett csak együttesen határozhatunk. Legyetek meggyőződve, hogy a határozatban lefektetett elvi alapokat és célokat változtatlanul szem előtt tartjuk és azoktól nem tágtunk. (Lelkes éljenzés.)

Kossuth Ferenc sajnálkozva jelentette, hogy gyengélkedő egészsége miatt a párt tevékenységéből nem veheti ki részét akkora mértékben, mint a multban tette. A párt tagjai meleg ovációkban részesítették a pártvezért, aki az ovációkat megköszönve, az értekezletet berekesztette.

A Justh-pártból.

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt hótífőn este 6 óraker a párt ugyszólván valamennyi tagjának részvételével értekezletet tartott, amelyen az elnöki tisztet gróf **Batthyány Tivadar**, a párt alelnöke töltötte be.

Gróf **Batthyány Tivadar** elnök megnyitva az értekezletet, üdvözlö a pártnak nagy számmal egybegyűlt tagjait és sajnálkozását fejezi ki Justh Gyula elnök betegsége. Majd jelenti, hogy Kelemen Samu a párt elnökéhez levelet intézett, amelyben ap ártból való kilépését bejelentette. Az értekezlet ezt tudomásul veszi és Eitner indítványát tárgyalannak tekinti. Jelenti továbbá az elnök, hogy **Mádi-Kovács János** a pártkör gazdai tisztéről lemondott. A pártkör gazdájává **Beck Lajost** választották meg.

Gróf **Batthyány Tivadar** elnök: Hónapokon át súlyos betegséggem és ezen betegséggem következtében előállott hosszas rekonvaleszcenciám gátolt meg engem a harcban olyan mértékben részvételben, mint akartam volna, meggátolt engem, aki mindig harcoltam és merem állítani, hogy kivetem részemet minden küzdelemből, amely a népjogok kivívásáért, a nemzeti törekvések érvényesüléseért, az igazi magyar népparlament megteremtéséért folyt. (Zajos éljenzés.) Ma abban a helyzetben vagyok, hogy némi kimérettel önmagam iránt, mert még teljesen egészséges nem vagyok, újból a harcolók sorába léphetek. (Éljenzés.)

Ezután sorra veszi a június 4-ikének, az ezt megelőző s ezt követő időknek eseményeit, jellemzi a történet jogtiprásokat s az ellenzék álláspontját. Beszédét így fejezi be:

— A mi küzdelmünk két irányban folyik: Nem személyek ellen, de az illetők politikája ellen és folyik tárgyi momentumok terén. A személyek terén kénytelen vagyok utalni arra, hogy a mai közállapotokért három személyt tartok felelősnek: az első **Khuen-Héderváry**, aki mint miniszterelnök 1910-ben Európa előtt kompromittálta Magyarországot azon választásokkal, amelyekkel megalapozták a későbbi erőszak utjait. De én Héderváryt súlyosan vádolem azzal is, hogy előidézte a mostani horvátországi állapotokat, melyek mindnyájunk megbotránkozásával találkoznak és odalent mégis úgy állítatnak a Curaj-féle királyi biztossággal együtt, mintha Magyarország akarja elnyomni a horvát testvérenemzet jogait és törvényben biztosított szabadságát. Héderváryt egyébként vádolem azzal is, hogy a mostani küzdelemnek nemcsak megalapozója, hanem egyúttal fősgója is, aki azzal a befolyással, amellyel az általa megalapított pártban azokra bir, akiknek mandátumát adományozta, a háttérből főintézője volt a sajnálatos és elítélendő eseményeknek. (Ugy van!) Harcolnk meg továbbá Tisza ellen. Erről sokat beszélni felesleges. Egész politikai multja az erőszak jegyében folyt le; megkísérelte egyszer; nem sikerült; megkísérelte másodsor, kötelességünk megakadályozni, hogy sikerüljön. A harmadik **Lukács László** miniszterelnök. (Felkiáltások: A főbűnös!) Ellene a leg-erősebb és legkiméletlenebb harcot szükségesnek tartom. (Zajos helyeslés.) És pedig különösen azért, mert ő azon örületekhez, amelyeket Tisza elkövetett, odaadta miniszterelnöki ellenjegyzését. Mint belügyminiszter szolgálatába a karhatalmat, kompromittálta a hadsereget, a beosületes csendőrségünket és tisztos rendőrségünket. De vádolem **Lukács Lászlót** azzal is, hogy ő, aki erre a polóra a béke jegyében, a demokratikus haladás, a szabadelvűség jegyében került fel, amidőn elérte ezt a polozot, az erőszaknak hozzá nem méltó szolgálata állott. (Ugy van!) Vádolem még **Lukács Lászlót** azzal is, és ha utolsónak hozom fel, nem kevésbé fontos és jelentékeny, hogy a sajtószabadság, a gyülekezési szabadság ellen törvénytelen eljárást tanusít.

Még egy pár kérdéscről legyen szabad szólanom. Itt van a véderő kérdése. Emlékezzünk vissza, támadásokban részesült a mi pártunk abért, mert állítottuk, hogy a nemzetet félrovezetik, amidőn azt mondják, hogy a véderőtörvényvel évekre befejeződik a katonai terhek további emelése. Mi azt mondtuk, hogy újabb terhek fognak jönni. És ime, itt van, meg nem ezafolt tény, hogy hirdetik már, hogy négy évi használat után tüzéségünk felszerelése inferioris a többi államokéval szemben. Ha ez igaz és lehetséges, szó nélkül ezt nem szabad tárnunk, de azt sem szabad eltűnünk, hogy az agyonsanyargatott nép vállaira újabb terheket rakjanak véderőfejlesztés czimén, hanem azok a nagyvagyonu és nagyjövendelmű urak ott a főrendiházban és a munkapártban, ha a véderő ilyen fejlesztését szükségesnek tartják, fizessék is maguk és

ne fizetessék a szegény néppel. (Zajos tetszés.) Horvátországban teljes és nyílt abszolútizmus folyik magyar czégér alatt és egy olyan férfi vezetése mellett, aki a legsúlyosabb vádakkal szemben — úgy látszik — nem mer vagy nem akar a magyar sajtóbiróság ítélőszéke elé állani. Történik pedig ez az abszolút rémuralom Horvátországban, a magyar kormány fedezete mellett, de az ellen tiltakozunk, hogy a magyar nép akarata fedezné mindazt, amit ott csinálnak. A helyzethez tartozik továbbá az is, hogy a törvényben biztosított szerb egyházi autonómiát eltörölték és az abszolútisztikus jellegű királyi biztosi intézményt léptették életbe. Bosznia- és Herzegovinában az osztrák divide et impera szerencsétlen elvélből folyó politikát üznek, egymás ellen uszítják a három vallásfelekezetet és már-már a nyílt abszolútizmusra akarnak visszamenni. De a kis Fiumében is, amint híre terjedt, hogy olyan párt kerülhet a képviselőtestületbe, amely nem tudja a kormány szekerét, beszélnek már az autonómia felfüggesztéséről. Nálunk a legrosszabb a helyzet, mert egy csonka parlamentarizmus mellett nem történik más, minthogy királyi kinevezés nélkül Tisza István, mint királyi biztos uralkodik Magyarországon fölött. Mindezekkel szemben mit tesz a kormány? Szemfényvesztésekkel igyekszik kielégíteni a népet. Igérnek nyugdíjtörvényt. Először is tiltakozunk a tisztviselőknek az ilyen politikai akcióba való bevonása ellen, ami tiszta kortosfogás, de ha már hozzák a törvényt, amit nem lehet minden évben cserélgetni, követeljük a 35 éves szolgálati időt. Választások is választások előtt, de utána letagadták. Igérnek a katolikus autonómiát, amelynek nálamnál lelkesebb híve nincs, de csak egy jogokkal felruházott igazi autonómiának, amelyet Lukács és Társaitól, akik az egész vonalon elnyomják a közszabadságokat, éppen nem várhatunk. Igérnek a tanítók fizetésrendezését. Nagyon tartok tőle, hogy ez is csak olyan rendezés lesz, amelytől besületes tanítóságunk, a nép igazi nevelői koldulni fognak. Mindezek előrebocsátása után nekünk, akik mindig a népjogokért az alkotmányért, a nemzeti törekvésekért küzdötünk, ily körülmények között nem személyi küzdelmet, hanem személyekben és tárgyban tárgyi küzdelmet kell folytatnunk, harcolnunk kell az igazi alkotmányért, a népjogokért, a szabadságindezmények biztosításáért. Ehhez a küzdelemhez ajánlom fel gyenge erőmet és ebben a harcban való részvételre hívom fel pártunk minden egyes tagját. (Hosszantartó és megújuló lelkes éljenzés és taps.) Ezután az elnök indítványára egyhangúlag és lelkesedéssel elfogadta az értekezlet az intéző-bizottság szeptember 10-iki ülésének megállapodásait és azok megtartását a párhűség oltalma alá helyezte.

Holló Lajos a vidéki népgyűlések kérdésében tartott rövid felszólalása után *Batthyány* Tivadar elnök az értekezletet e szavakkal rekesztette be: *Éljen az általános választójog! Éljen Justh Gyula*

A pártönkivüli 48-asok.

A pártönkivüli függetlenségi csoportja ma délután félöt órakor az Országos Kaszinóban *Egry* Béla elnökletével értekezletet tartott, amelyen magáévá tette az intéző bizottság határozatát a legteljesebb mértékben csatlakozott a szövetség ellenzékéig menő harczához.

A néppárt.

Az országgyűlési néppárt ma este 7 órakor gróf *Zichy* Aladár elnöke alatt ülést tartott, amelyen a párt számos tagja megjelent. A politikai helyzetet vitatták meg és elhatározták, hogy a munkapártnak a delegációba kiküldendő képviselők megnevezése iránti átiratra nem válaszolnak. Tudomásul vették az intéző bizottság ama határozatát, hogy a követendő taktika kérdésében holnap reggel 9 órakor lesz határozat. Foglalkoztak ezután *Tisza István* és az alelnökök kitüntetésével, amelyeket a véderőtörvény létrehozása körül szerzett érdemek jutalmazásának, de egyben szokatlannak és a parlamentarizmussal ellentétesnek tartanak.

Közös lakoma.

Az ellenzéki képviselők a pártok értekezletei után a Royal-szálló külön termében vacsorára ültek össze. A vacsorán a pártok tagjai ugyyszólván teljes számmal vettek részt.

(*Apponyi beszéde.*)

Elsőnek gróf *Apponyi* Albert szólalt föl: Tisztelt barátaim! Mint a legszámosabb ellenzéki pártunk tagja, ezen párt elnökének és vezérének mindnyájunk által sajnált távollétében, az ő nevé-

ben is van szerencsém benneteket üdvözölni és átadni ennek a díszes gyűlekezletnek *Kossuth* Ferencz (Éljenzés.) azon üzenetét, hogy bár az ő beteg állapota a külső akciótól való tartózkodás kényszerét szabja reá, szívvel lélekkel velünk van, a küzdelem irányításából a maga részét kivészi, azt, hogy ma itt meg nem jelenhet, kimentetni kéri és az ő szeretetének ígéjét küldi általam nektek, mindnyájatoknak. (Éljenzés.) Tisztelt barátaim! Egyébként úgy érzem, hogy sok szóra ebben a társaságban és ebben a pillanatban szükség nincs. (Ugy van!) Sőt a sok szó talán azt a látszatot keltethetné, mint hogyha mi egy irányváltozásra volnánk hajlandók, mint hogyha a nyári szünet bennünk nem edzette és erősítette volna meg azt az akaratot, hogy azt a súlyos feladatot, amelyet a köteleesség reánk ró: megszegtett alkotmányunk integritásának helyreállítását és a jövőre való biztosítását nem akarnánk ugyanavval a lankadatlan intranzigens erőlyvel folytatni. (Tetszés.) Hogy minő alapon véljük mi a parlament rendes munkálkodását helyreállíthatónak, arra nézve tájékozva van az ország közvéleménye, mert a szövetség ellenzéké intéző-bizottsága azokat az alapgondolatokat, — nem nevezem feltételeknek és mindjárt megmondom, miért — azokat az alapgondolatokat kifejezésre juttatta és ma a szövetség pártok mindegyike a maga értekezletén ezt a megállapodást magáévá tette és annak megtartását a párhűség oltalma alá helyezte. (Ugy van!) Alapgondolatoknak, alaptételeknek nevezem azokat és nem feltételeknek, mert azok nem ugynevezett békefeltételeknek, alkudozási feltételeknek természetével bírnak, azok nem a mi önkényes elhatározásunkból folynak, azok nem tartalmazzák azt a pretenziót, hogy mi diktatori szerepben akarunk fellépni, hanem azok magának a helyzetnek, magának az alkotmánynak, a nemzeti biztosságnak szükség-szerű következményei, melyeken változtatni a mi akaratunk sem volna képes, hacsak hűtlének nem akarunk lenni. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

Tisztelt barátaim, olyan helyzetekben, mint a mostani, kikerülhetetlen, hogy sok mindenféle kőza hir ne terjengjen. Vegyék tudomásul mindazok, akik akár rokonszenves, akár ellenszenves érdeklődéssel tisztelik meg működésünket, hogy mindezeknek a kőza híreknek köválygásából és hullámszásának közepette egyetlenegy sziklaszilárd tény áll: a mi elhatározásunk, hogy azokat az alapgondolatokat, amelyekben megegyeztünk, keresztülvizsgáljuk, érvényre juttatjuk, ha a nemzet minket ebben megsegít. (Lelkes éljenzés.) Akik arra építenek, hogy mi a közjogunkon ejtett sérelmeknek reparációját minden rendelkezésünkre álló eszközzel keresztülvizsgáljuk, akik arra építenek, hogy mi nem fogunk abba belemenni, hogy annak a veszedelmes politikai immoralitásnak példája megállapíthatassék, hogy akik a jogrendet felforgatták, a helyreállított jogrend kényelmes párnáin nyugtózkozhassanak, (Zajos tetszés és taps.) akik arra számítanak, hogy a népjogoknak kiterjesztése mellett, amelyet a nemzeti élet kontinuitásának és biztosságának feltételeivel, szerintem, szerencsésen sikerült megállapodásunkban kiegyeztetni, ki fogunk tartani, azok nem fognak bennünk csalódni. (Igaz, ugy van! Hosszas éljenzés.) Mindenféle csapásnál nagyobb volna, hogy ha a nemzet azokban, akikben az alkotmányos gondolkodóknak százeze a megtámadott alkotmányosságunk utolsó refugiumát látja, akikben azok, akik a demokratikus haladást valóban és komolyan akarják, annak egyetlen megbízható támaszát kell, hogy felismerjék, mondok, ha ezekben azok a széles rétegek, azok a szévezrek, azok a milliók csalódnának. Nos hát ez a csalódás őket nem fogja érni. (Zajos tetszés és taps.) Bizom Istenben, hogy minket sem fog csalódás érni abban a számításunkban, hogy ennek a nemzetnek elég egészséges életereje van, hogy a köranyagot magából fitaszítani képes és az egészség teljes helyreállításának minden feltételét megállapítani és létrehozni elég erős. (Viharos tetszés és taps.) Ezekben az érzelmeben, tisztelt barátaim, üdvözöllek benneteket, mindnyájotokat két szóval: összetartás, kitartás.

Gróf *Apponyi* beszéde frenetikus hatást keltett. A terem egész közönsége felállt helyéről és percenkig tapsolta.

(*Gróf Károlyi Mihály.*)

Utána gróf *Károlyi* Mihály beszélt: A magyaroknak sok hibája van, azokról most nem akarok beszélni. De van a magyar fajnak és a magyar embernek egy erőnye, amely biztosította azt, hogy Magyarország ezer éven keresztül fennállott. Ez az erőnye törhetetlen ragaszkodása alkotmányá iránt. (Ugy van!) A jog iránt e sajátosságosan kifejtett érteke a magyaroknak megnyilvánult az egész magyar történelemben. Mindent azt látjuk, hogy a magyarok mindig görcsösen ragaszkodtak jogaikhoz és alkotmányukhoz. A jogérzetnek ez a kifejlődése nem véletlenségből történt, hanem természetszerűleg és pedig annak

következtében, hogy olyan sajátságos, olyan mostoha viszonyban van ez a nemzet, hogy mindig jogaira kellett támaszkodnia, mindig a joga volt az, amelyik megvédte függetlenségét, megvédte a nemzeti állameszmét és a magyar államot, mint olyat. Azt látjuk, hogy a jogérzés mindig előtérbe nyomul és sokszor a praktikus érzést is háttérbe szorítja. Sokszor kritika tárgyává tették ezt a sajátságos sajátságos a magyaroknak nemesak külföldön, hanem itthon is. És hogyha mi más viszonyok között éltünk volna, ha más geográfiai helyzetben lennénk, lehetne is kritizálni, mert mindig a praktikum az, amit követni kell. Nálunk azonban egyedül a jog véd meg minket azon támadásoktól, amelyeket szomszédaink ellenünk intéznek, a jog volt egyedül az, amely megőrizte és megvédte a magyar államiságot. Ezt a jogot, ezt az alkotmányt látjuk ma is megtámadva és ezért kell nekünk szövetségünk, hogy alkotmányunkat megvédjük. A büntetőjog szerint azért büntetnek, hogy a jogrendet helyreállítsák. Ép ugy, aki felruga a magyar alkotmányt, annak pusztulnia kell. (Zajos helyeslés és taps.) A restituczió az az alapja, hogy azok, akik gyilkos kezét emelték a magyar alkotmányra, pusztuljanak. (Élénk helyeslés.) Bármily súlyos a mai helyzet, még van ennek jó oldala. Lukács és Tisza a legutálatosabb módon megtámadták a személyes szabadságot, a gyűlekezési jogot, a sajtószabadságot. Ennek is meg lesz a maga gyümölese, az, hogy mindazok, akik a magyar alkotmányt meg akarják védeni, akik nem akarnak meghajolni a Gessler-kalap előtt, egyesülni fognak. (Tetszés.) Magyarország ma két táborban van. Az egyikben vannak azok, akik a legutálatosabb, legáljasabb eszközökhöz nyultak, hogy a magyar alkotmányt megsértsék és felborítsák, a másik táborban csak azoknak van helye, akik a magyar alkotmányt együttesen és egy taktikával meg akarják védeni. (Tetszés.) Én azt hiszem, hogy minél tovább tart ez a küzdelem, annál jobban össze fog minket forrasztani és ez lesz a mi nehéz küzdelmünknek bábora. Mi nem kívánunk hatalomhoz jutni, de, igenis, kívánjuk azt, hogy azok, akik a magyar alkotmányt meg akarják védeni, egy táborban legyenek. Nekünk mostani küzdelmünkben csak egy jel-szavunk lehet: kitartani, erősen, szilárdan és együttesen! Ez legyen a mi mottónk ma, ez legyen holnap és akkor is, ha egy évtizedig tart ez a küzdelem. Nem hajlunk meg, mert ha meghajolnánk *Tisza* és *Lukács* előtt, akkor igazán elmondhatjuk: *Finis Hungariae!* Üritem poharamat az egyesülésre, amely immár csaknem megtörtént és amely a megvalósulás stádiuma előtt áll! (Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)

(*A többi szónok.*)

Batthyány Tivadar gróf *Jush Gyula* üdvözlését tolmácsolta. Az abszolútizmus — mondotta — 1905-ben ösztintébb formában lépett fel, mert akkor nyílt volt, holott ma a parlamentarizmus paródiájával, a csonka parlament igazán nevetésges alakulatával igyekszik magát fedezni. Az akkori kormány beledobta soraink közé a népparlament gondolatát, azzal a szándékkal, hogy bennünket összevesztessen. Nem sikerült ez akkor sem, és ma, midőn rosszabb abszolútizmussal állunk szemben, a népparlament gondolatában egyesülünk valamennyien. Teljes mértékben egyetért *Apponyi* Albert gróffal: összetartani, kitartani, küzdeni kell azon az alapon, amelyet az ellenzéki pártok konferenciái megállapítottak, kitartással, erőlylyel, észszel és erős akaratall. Bármeddig tartson a küzdelem, küzdenek mindaddig, amíg az igazság nem győzött. A küzdelem sikerére üriti poharát. (Lelkes tetszés és taps.)

Zichy Aladár gróf kijelenti, hogy teljesen egyetért, egyet érez azokkal, akik ma itt vannak. Engem — ugymond — nem bántottak, amidőn az országházban a jogrendet tiporták, mégis úgy érzem, mintha a saját személyemben a legmesszebbmenően meg lettem volna becstelentve. Amikor nyáron az est homályában az országháza előtt elmentem, elpirultam, mert szégyeltem magam amiatt, amire azelőtt büszke voltam, hogy annak az országháznak egyik termében a nép bizalmát bírom. Az önök szívében is ha ez az érzelem honol, akkor ugyanazt érzik, amit én, hogy ezt a sérelmet, ezt az inzultust, ami rajtunk esett, meg kell torolni. Bennünk nemesak a személyt, a nemzetet sértették meg. (Igaz, ugy van!) Itt van az a pillanat, amikor az egyéni érzékenységnak, egyéni kényelemnek háttérbe kell szorulnia és mindnyájunknak teljes személyiségünkkel oda kell állnunk, hogy megvédjük a magyar alkotmányt. Legyünk versenytársak, hogy ki lesz elől ebben a küzdelemben. (Hosszas éljenzés és taps.)

Egry Béla beszélt még, majd elhatározták *Károlyi* Mihály gróf indítványára, hogy *Justh Gyula* lát táviratban üdvözlök. A vacsora közönsége sokáig maradt együtt lelkes hangulatban.

Lukács megint fenyegetődik.

— Nem lesz ellenzéki a delegációban. —

A munkapárt értekezése.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, szeptember 16.

Az ellenzéki pártokkal egyidejűleg a nemzeti munkapárt is értekezletet tartott. Erre az alkalomra — hogy a párt szolidaritását kifelé tüntetőleg dokumentálják — a pártvezetőség minden talpraállható képviselőt, főispánt és kültagot a fővárosba csődített. Lehetek vagy háromszáz. Még a régen betegeskedő Perczel Dezső, az agg pártelnök is eljött, hogy — ami különben természetes — támogassa az alkotmánytiprókat. Fent volt gróf Tisza István és két alelnöktársa is, hogy a pártok fölött való állásukat még jobban ragyogtassák. Megjelentek a kormánypárti horvátok is, gróf Pejacsevich Tivadarral az élükön, ami némi föltűnést keltett, mert a horvátok az utóbbi időben egyáltalán távollattartották magukat a Lloyd-klubtól. Persze valamennyi miniszter és államtitkár is fönt hemzsegett. De ott jártak Berzeviczy Albert, Návay Lajos és Kabós Ferenc is. Nem hiányzott a munkapárti parlamentarizmus főoszlopa sem, Boda Dezső főkapitány, aki előbb báró Hazai Samu honvédmiszterrel beszélgetett, majd Tisza Istvánnak tett jelentést a holnapi ülés rendőri előkészületeiről.

Az értekezlet előtt gróf Tisza István Lukács László miniszterelnökkel, báró Vojnits Istvánnal és báró Ghyllány Imrével, a párt alelnökeivel tanácskozássra vonult vissza. Az értekezlet után is hosszabb bizalmas beszélgetést folytatott Tisza Lukácsal és a párt vezető embereivel. Hogy mit határoztak a holnapi ülésre vonatkozóan, nem szivárgott ki. Egyes befentesek azt hangoztatták, hogy minden az ellenzék magatartásától függ, — a többség ismét el van tőkelve a végsőkre is. Nem lehetetlen, hogy a delegátusok megválasztását nem szerdára, hanem már holnap délutánra kitűzik, úgy, hogy szerdán csak formai ülés lenne a főrendiház üzenetének átvételére.

A munkapárt értekezletének főszónoka maga Lukács László miniszterelnök volt, aki ma ismét harciasan mezből mutatkozott. Élesen támadta az ellenzék s azt hangoztatta, hogy a kormány akarja a békét, de ha az ellenzék ezt lehetetlenné teszi, a többség el van határozva, hogy a parlament munkásságát biztosítja az ellenzék nélkül, sőt ennek ellenére is. A miniszterelnököt különösen a mindenre kész bihari gárda tapsolta és éljenzte, de bizony a párt mérsékeltabb elemei nagyon fanyar arcot vágtak. Ezeknek nincs nyúlkra a mindenáron való harez, amit Návay Lajos mai nyilatkozata a legékesebben tanúsít s ezek sokkal jobb szeretnék a békés meggyőzés, nem sokat törődve Lukács fejével, amely, úgy látszik, leginkább csak ő neki érték.

A konferenciának volt még egy kiemelkedő mozzanata: ma jelölték a delegáció tagjait. Ez azért érdekes, mert a munkapárt, miután felszólítására az ellenzéki pártok nem válaszoltak, ma tisztán munkapárti delegátusokat hoztak javaslatba, nem úgy, mint a nyár elején, amikor ellenzéki kandidálás nélkül is a régi ellenzéki tagokat beválasztották ismét az egyes bizottságokba. (Az igaz, hogy azok utóbb e tisztségekről lemondtak.) A magyar delegáció képviselőházi részében tehát most harminczhét munkapárti és három horvát rendes tagja lesz. Természetesen a póttagok is a munkapártból sorakoznak. Gyönyörű kép lesz! Csupa mameluk egy rakáson. — ez alkalmasint Lukács és Tisza ideálja! Ama megürcsedett nyolcz helyre, amelyeket az ellenzéknek szántak, bekerült a többi közt gróf Khuen-Hédervary Károly, Lukács György és — Okolicsányi László, a volt függetlenség. Igazán lélekemelő!

A pártértekezlet után a Hungáriában partlakoma volt, amelyen a szerényen későn érkező Lukács miniszterelnököt lelkesen ünnepezték a testi épségének megvédése kirendelt izomfiak és stencerek. Ezeknek azonban csak holnap lesz

igazán meleg napjuk, amikor ismét módjuk lesz egyet döfni a magyar alkotmányosságon! Tudósításunk itt következik:

Ma este 7 órakor az országos nemzeti munkapárt értekezletet tartott, amelyen a tagok rendkívül nagy számmal jelentek meg. Jelen voltak a kormány összes tagjai és az államtitkárok, gróf Tisza István, a képviselőház elnöke, báró Jósika Samu, a főrendiház alelnöke, Perczel Dezső, az országos nemzeti munkapárt elnöke, gróf Pejacsevich Tivadár, Chavrac Levin, Radicevics Lőrincz kanonok, dr. Ivics, Devics Gásó és Jankovics Aladár horvát képviselők. A miniszterelnököt az emelvényre léptekor tapsal és éljenzéssel üdvözölték.

Báró Ghyllány Imre, a nemzeti munkapárt alelnöke nyitotta meg az értekezletet és szívélyes szavakkal üdvözölte Lukács László miniszterelnököt és gróf Tisza Istvánt.

Lukács beszéde.

Lukács László: Ha visszatekintünk, t. barátaim, az utolsó hónapok eseményeire, azt kell konstatálnunk, hogy a politikai helyzet tulajdonképpen keveset változott. Mindazonáltal ma abban a helyzetben vagyunk, hogy sokkal tisztábban látunk, mint láttunk ezeltől hónapokkal és tagadhatlan, hogy egy pár igen becses tapasztalattal vagyunk gazdagabbak. Az első és mondhatom örövendős tapasztalat az, hogy az ellenzéknek és az ellenzéki sajtónak minden törekvés dacára sem sikerült a nagyközönség körében valamely nyugtalanságot vagy mélyebbre menő izgatottságot előidézni. Ezt láthatjuk egyrészt abból, hogy azok a népgyűlések, amelyeket az ellenzék tartott és a melyekre mi nem küldtünk el fizetett embereket, hogy azokat megzavarják (Ugy van! Ugy van!) ennek dacára igen gyenge eredménnyel végződtek. Látnuk másrészt azt, hogy az intelligenciát képviselő törvényhatósági bizottságok mily óriási számban, mily óriási lelkesedéssel nyilatkoztak meg a mi álláspontunk mellett, üdvözöltek bennünket és helyesléstükre fejezték ki követett eljárásunk felett, amelylyel az országgyűlés rendjét és munkaképességét igyekeztünk helyreállítani.

Ennek dacára, — és ez a második és kedvezőtlen tapasztalatunk — az ellenzék vezérférfiai még mindig nem okultak és nem látják a tényleges helyzetet. Szándékosan emlitem a vezérférfiakat, mert tulajdonképpen állításom első sorban őrjük vonatkozik, mert örömmel kell konstatálnunk, hogy az ellenzéki választók zöménél — már bizonyos kiábrándulás jelei mutatkoznak. Az ellenzék vezérférfiai azonban támogatva a pártönkivüliek csoportja által, (Ugy van! Ugy van!) amelyről láttuk, hogy minden zavaros momentumlan megjelenik a felszínen (Ugy van! Ugy van!) és igen létes értékű szolgálatait felajánlja az ellenzéknek, mindent elkövetnek, hogy a kérdést egy egészen hamis platformra helyezték és hogy azt a maga mivoltából és valóságából kivetkőztessék.

A fejeletéről.

Azt akarják t. i. elhitetni vagy önmagukkal vagy másokkal is, hogy a nemzeti munkapárt az, amely rá van szorulva a béketárgyalásokra és a béketárgyalások megindítására. És mikor ezt magukkal elhitették, akkor igen magas árt követelnek azért, hogy ők is belemenjenek ezekbe a béketárgyalásokba és rendkívül nehéz, súlyos feltételekhez kötik a maguk hozzájárulását. Ugy járnak el, t. barátaim, ebben a kérdésben, mint eljárna az az ember, aki azt mondaná a másiknak: Ön, uram, engem megsértett. Tudom, hogy Ön velem békülni akar, én hajlandó is vagyok Önrel béketárgyalásokba bocsátkozni, először azonban engedje meg, hogy a fejét levágjam, azután majd beszélünk! (Élénk derűtség és tetszés.)

Ha a magánéletben egy ilyen ajánlat lehetséges volna, azt hiszem, csak humoros hatást tudna kelteni és én úgy vagyok meggyőződve, hogy az ilyenfajta ajánlatok az ellenzék részéről a politikában sem bírnak azzal a jelleggel, hogy komoly tárgyalás alapját képezhessék. (Ugy van! Ugy van) Helyeslés.) Én azt gondolom, tisztelt barátaim, hogy ebben a tekintetben az ellenzék tévedésben van, amidőn azt hiszi, hogy mi vagyunk kénytelenek a béketárgyalásokat keresni és megkezdeni. A nemzeti munkapárt megtette kötelességét abban az irányban, hogy minden emberileg lehető elkövetett, hogy a képviselőháznak rendjét és munkaképességét helyreállítsa. Ezt a kötelességet meg fogja tenni a jövőben is, örövendeni fog, ha az ellenzék ebben segítségére jön, de meg fogja tenni az ellenzék nélkül is, sőt az ellenzék ellenére is. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.) Ha mégis ennek dacára úgy én, mint más igen tisztelt barátaim a békés kibontakozás eszméjét hangoztattuk, ne méltóztatassék ezt más körülményre visszavezetni: mint arra a hazafias aggodalomra, amely megszáll akkor, amidőn látjuk azt a mérhetetlen izgatást, amelyet az ellenzék és annak sajtója, kö-

rona, kormány, törvény minden auktoritás, minden tekintély ellen folytat és amelyet aggódva látunk, mert attól félünk, hogy ennek a rettenetes izgatásnak az árát majd az ország és a nemzet fogja megfizetni (Ugy van! Ugy van!) Ennek méltóztatások tulajdonítani a mi igep tisztelt barátunknak, Tisza István grófnak (Lelkes éljenzés és taps) azt a nyilatkozatát is, amelyben kijelentette, hogy bizonyos körülmények között hajlandó az elnöki székből távozni. Az ellenzék ezt a nyilatkozatot is félreértette. Nem is sejtve, vagy nem akarván appreciálni azt az óriási áldozatot, amelyet ez a párt hozna akkor, ha hozzájárulna ennek a szándéknak megvalósításához. Tisza Istvánnak a félreállítását egy egyszerű önmagától értetődő, semmi értékű nem reprezentáló dolognak tekintti, annak deklarálja, előre eszkomptálja és miután ezt zsebre rakta, kezdi újra és tovább új békeföltételeket diktálni.

Hát én azt hiszem, tisztelt barátaim, hogy az ellenzék itt is tévedésben van. Amint mi Tisza István grófnak erős akaratát és kötelességérzetét ismerjük, meg vagyunk győződve, hogy ő ezt a nyilatkozatát csak úgy értette, hogy ő igenis hajlandó megtenni ezt a lépést akkor, ha az a cél, amelyet maga elé tűzött, teljesen el lesz érve, (Zajos helyeslés.) ha sikerül a parlamenti rendet, a parlament munkaképességét nemcsak helyreállítani, de biztosítani is. (Ugy van! Ugy van!)

A reparáció lehetetlen.

Azonban, tisztelt barátaim, nemcsak Tisza István gróf, hanem én is hallattam ilyen békes hangokat; többek között nagyenyedi beszédemben és más megnyilatkozásomban is. Igyekeztem megjelölni azt a terepomot, amelyen lehet keresni a pártok megaláztatása nélkül a békés kibontakozást; igyekeztem megjelölni azokat a határvonalakat, amelyekben belül mozoghatunk, amelyeket azonban túl nem léphetünk. Rám utatam arra, hogy minden olyan kísérlet vagy cselekmény, amely a megalkotott törvények érvényességét akár közvetve, akár közvetlenül kétségbe vonná, ki van zárva az alkudozástól. (Élénk helyeslés. Ez teljesen lehetetlen dolog és hiába akarja nekünk Apponyi Albert gróf bebizonyítani éles logikával, hogy a korona tekintélye nem szenved csorbát akkor, ha mi egy későbbi törvényben újból legalizáljuk a már szentesített törvényeket. Méltóztatások meggyőződve lenni, hogy ezen a téren olyan leggyőzőhetetlen nehézségekbe ütközünk, hogy erről a kérdéssel egyáltalán beszélni sem lehet. (Ugy van!)) Ugyanígy vagyunk, tisztelt barátaim, a házszabály érvényességének kérdésével is, amelyet szintén érvénytelennek deklarálnak és azt kívánják, hogy azt újból alkossuk meg érvényes módon. Én nem akarok arról beszélni, hogy minő elbirálás alá eshetik az az eljárás, hogy a koalíció vezérférfiai, akik ezt a házszabályt megalkották a maguk számára, eredményesen használták, most semmiképpen sem akarják elfogadni, hogy újból életbe léptessék. Nem akarok a kérdésnek erről a részéről beszélni, azonban konstatálnom kell, hogy lehetetlen konzekvenciákra vezetne, ha mi koncedálnók, hogy az a körülmény, hogy az ellenzék egy része, mely nem volt kitiltva, amely jogosan és kötelességszerűleg részt kellett volna hogy vegyen a tárgyalásokban, azáltal, hogy önként abszontálta magát, egyszerűen érvénytelené tette a többségi határozatot. (Élénk helyeslés.) Azt hiszem tehát, erről sem lehet beszélni. Lehet azonban igen beszélni arról, hogy vajjon a június 4-iki szavazás képezhet-e precedenst a jövőre nézve. Lehet beszélni arról, hogy minő intézkedések volna a megalkotandók abból a célból, hogy a ház többsége akaratának érvényesítésére és a ház rendjének fenntartására a Ház elnöke ne legyen kénytelen idegen, a házon kívül álló eszközöket igénybe venni. Lehet beszélni a képviselői mentelmi jogról is: vajjon nem volna-e szükséges vagy időszerű, hogy a képviselők metelmi joga újból hatályos törvényes biztosítékkal vétessék körül. Ez olyan terep, ahol lehet is, nézetem szerint szükséges is, hogy a tárgyalások folytatásának akár együtt az ellenzékkel, akár külön a többség által is. Mi, tisztelt barátaim, amint azt gróf Tisza István kijelentette, a június 4-iki szavazást precedensnek nem akarjuk tekinteni, nem is tekintettük soha, sőt azt mondjuk, hogy az isten mentse meg a magyar törvényhozást attól, hogy többször jusson abba helyzetbe, hogy ilyen eszközökkel juttassa érvényre a többség akaratát. (Élénk helyeslés.) Mi a június 4-iki szavazást nem tekintjük egyébként, mint egy lényegszereplő helyzet folyományának, amely kényes helyzetbe az ellenzék magatartása sodort bennünket, mint a jogos önvédelem egy eszközének az ellenzék jogtalan erőszakoskodásával szemben. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés.) Ezért tisztelt barátaim, hogy ilyen esetek több ne fordulhassanak elő, igen szükséges és indokolt, hogy a házszabályok revízió alá vétessenek és pedig minden irányban megállapítsák az elnöki jogkör precízje, hogy megállapítsák a pártoknak és a képviselőknek joga, hogy megállapítsák az elnök és a képviselők között,

valamint a pártoknak egymásközi viszonya és egyáltalában minden kérdés, amely szükséges arra, hogy a Ház tanácskozásának rendje biztosított legyen és hogy az elnökség hatályosan tudjon érvényt szerezni a többségi akaratnak és az elnöki intézkedéseknek, anélkül, hogy külső erőt, és külső eszközöket vegyen igénybe. (Élénk helyeslés.)

A választójog.

Volt még egy pontja az ellenzék vezérférfiai határozatának, amely mai fejtegetéseim tulajdonképeni substratumát képezik és ez a választójogi kérdés. A választói jogról, tisztelt barátaim, már annyiszor és annyit nyilatkoztam, hogy ha most újból részletesen akarnék ennek a kérdésnek a fejtegetésébe belebocsátkozni, azt hiszem, hogy önmagam támasztanék kételyt a saját jóhiszeműségemmel szemben. Éppen azért csak utalok arra, amit már más alkalmakkor többször elmondottam, hogy t. i. a kormány a választójog reformját szükségesnek tartja, azt sürgősnek tartja; vállaltuk a kötelezettséget, hogy a legrövidebb idő alatt az erre vonatkozó törvényjavaslatot be fogjuk terjeszteni, még pedig nemcsak beterjeszteni, hanem tárgyaltatni is. Hiszen a célunk az, hogy a törvény minél hamarabb létrejövén, az alkalmazható legyen a legközelebbi országgyűlési képviselőválasztásoknál. Megjelöltem a törvényjavaslatnak általam kontemplált irányát is és ez az irány a dolog természetét szerint nem lehet más, mint jelentékeny kiterjesztése a választójognak addig a határig, amelyen túlmenve, igen fontos érdekek szenvednének sérelmet. (Igaz! Ugy van!)

Homályban vagyunk!

Ezeknek elmondása után t. barátaim azzal kell végeznem fölszólalásomat, hogy a jövőnek alakulása, sőt a legközelebbi jövőnek alakulása tekintetében is homályban vagyunk, nem ismerve az ellenzék célzatait és szándékait. Én csak a magam és ennek a pártnak álláspontját ismerem és ez: a békés kibontakozás álláspontja. Mi őszintén óhajtottunk a békés megoldást és egy tisztességes béke útjába semmi akadályt görldíteni nem fogunk. És nem hiszem, t. barátaim, hogy ti engem dezavualjátok, midőn azt mondom, hogy a nemzeti munkapárt most, az utolsó pillanatban is kész békejobbját nyújtani az ellenzék felé és kész minden tisztességes befelétekeltet föltétlenül tárgyalásokba bocsátkozni. (Ugy van! Ugy van!) Ha azonban minden békés szándékunk hajótörést szenved, ha minden visszautasítatik, ha megtagadjátok: hát akkor fogunk védekezni. (Zajos helyeslés. Felkiáltások: Visszaverjük.) A védekezés eszközeit alkalmazni fogjuk a támadás minőségéhez és kijelentjük már most előre: hogyha beáll a harc, akkor annak minden következményeiért a felelősséget Isten és ember előtt elhárítjuk magunktól. (Szünni nem akaró, megmegújuló zajos helyeslés, éljenzés és taps.)

Az értekezlet vége.

Lukács László miniszterelnök beszéde után szólásra jelentkezett Zsilinszky Mihály és a következőket mondotta: Én azt hiszem, hogy a nemzeti munkapárt teljes megnyugvással veszi tudomásul a miniszterelnök urnak abbéli komoly törekvését, hogy a parlamenti béke helyreállításának és e párt teljes bizalmát és köszönetét fejezi ki az egész kormánynak és a ház t. elnökének eddig kifejtett önfeláldozó működésükért, mi pedig ezennel fogadalmat teszünk arra, hogy őket a haza szent érdekében továbbra is teljes bizalommal és ézeretettel támogatni fogjuk. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Szabó János: Hozzájárul Zsilinszky bizalmi indítványához.

Báró Ghyllány Imre elnök: T. értekezlet! Több felszólaló nem lévén, azt hiszem, kijelenthetem, hogy az értekezlet egyhangú lelkesedéssel elfogadja Zsilinszky Mihály önmagától indítványát. (Élénk helyeslés.) Ezt tehát határozatlanlag kimondom. Együttal van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy szokás szerint ártírt a pártértekezlet az ellenzéki pártokhoz, hogy tegyék meg a delegációkra vonatkozó jelöléseiket és minthogy eddig arra válasz nem érkezett, a kijelölő-bizottság azt a javaslatot teszi a t. értekezletnek, hogy az így megválasztott helyekre is a mi pártunk tagjait megválasztani sziveskedjenek. (Élénk helyeslés.)

Szász Károly jegyző felolvassa ezután a kijelölő bizottság által, valamint a horvátok részéről is javaslatba hozott rendes és póttagok névsorát, amelyhez az értekezlet egyhangulag hozzájárul, mire az elnök az ülést bezárja.

Budapest, szeptember 16.

A szerb egyház autonómiája. Ujvidékről jelentik: Tegnap folyt itt le a szerb népgyűlés, amelyen körülbelül kétezer vettek részt. Polit Mihály elnökön kívül beszéltek még Malesevics István ujvidéki ügyvéd, Jaksits Milutin kikindai esperes,

Miladinovics Zsarkó rumai ügyvéd, Budisawlicics Bude zágrábi hírlapíró, Pilits Mladen temesvári mérnök és Krasojevics Zsarkó karlócazi ügyvéd, akik az autonómia felfüggesztéséért a patriarkát és a püspöki kart okolták. Pilits temesvári mérnök erősen támadta a kormányt. Ő felségének táviratot küldtek, amelyben a szerbek hazafiságára és véráldozataira való hivatkozással az autonómia visszaállítását kéri. A népgyűlés tiztagu bizottságot küldött ki, amelynek feladatává tette, hogy a királyhoz, a magyar országgyűléshez és a horvát országgyűléshez intézendő feliratot megszüvegezze. A gyűlésen, amelyen kevés volt az intelligens elem, elhatározták, hogy azt, aki az autonómia felfüggesztése idején egyháztisztséget fogad el, bojkottálják. Félhivatalosan jelentik: A szerb autonómia rendezése céljából a képviselőház első számú bizottsági termében ma délelőtt értekezletre ültek össze a magyarországi szerb képviselők, Andriks Tivadar mohácsi képviselőt kivéve, továbbá a horvátországi szerb kormánypárti képviselők. Az értekezletet Telecski Kristóf, dr. Bogdán Zsvikó és Zákó Milán hívták egybe. Telecski Kristóf elnökölt az értekezleten, amelyen elhatározták, hogy interpellációt nyújtanak be a képviselőházban Lukács miniszterelnökhez az iránt, hajlandó-e mielőbb összehívni a szerb egyházi kongresszust, hogy autonómiájuk a törvények keretében a felségjogok osztorbitása nélkül rendeztessék.

Veszedelemben az olasz-török béke.

A török válság.

— Nincs béke. — Választások előtt. — Belső bajok. — Háborus hajlamok. — A harcztérről. —

Budapest, szeptember 16.

Az olasz-török békéről a legellentétebb hírek kerültek forgalomba. Azokkal a táviratokkal szemben, amelyek a béketárgyalások rideg megtörését jelentik, vannak olyan értesülések is, amelyek a béke megkötésének sikeres előkészítéséről adnak számot. Ez utóbbiakat egész Európában örömmel fogadták, mert legfőbb ideje, hogy a czéltalan pénz- és véráldozatoknak mindkét részen véget vessenek. Viszont a török-olasz háború demoralizálólag és izgatón hat a kalandos vállalkozásokra mindig kapható balkáni törzsekre.

Ha meg is felelne a valóságnak az a verzió, hogy a török delegátusok azért utaztak volna el Svájcba, mert Líbia függetlenségének proklamálását teljesíthetetlennek tartották, ez még nem jelentheti a békekülötések teljes meghiusulását. A török kormány, amely most az Ottomán-birodalmat a választások izgalmi elé állítja, bizonyára meg fogja találni a megegyezés formáját. S ebben a nagyhatalmak bizonyára támogatni fogják a békét akaró ellenfeleket. Nem lesz nehéz megértetni a kissé pöffeszkedő magatartású olaszokkal, hogy Tripolisz legalább is a belső tájak felé még meghódítva nincsen és némi engedékenység csak jár kapupénzképpen a töröknek azért, hogy megnyitja a békével a szabad bejárás ajtóit, amely járás a még leigázásra váró arab törzsek kalnyibái felé vezet.

Mai távirataink:

Nincs béke?

Konstantinápoly, szeptember 16. Autentikus forrásból származó információ szerint a legutóbbi olasz békeajánlat oda irányult, hogy a porta proklamálja Líbia függetlenségét s ily módon juttassa kifejezésre érdekességét, mire Olaszország majd megegyezést fog létesíteni a benszüllöttekkel. A porta, hir szerint, a javaslatot elfogadhatatlannak találta. Hir szerint az ottomán delegátusok elhagyták Lausanne-t.

Konstantinápoly, szeptember 16. A török béketárgyalók legközelebb elhagyják Svájcot, miután az olasz béketárgyalókkal való előzetes tárgyalás kielégítő véget ért. Római magántáviratok jelentik, hogy a földolobban, a tripoliszi szuverenitás dolgában megegyezés jött létre. (?) A békeszerződésben csak az olasz okkupáció elismeréséről lesz szó.

Páris, szeptember 16. Amőur az olasz-török békeszerződés aláírásáig és ratifikálásáig még sok idő mulhat el, diplomáciai körökben mégis meg-

vannak róla győződve, hogy eljutottak az ellenségeskedés végleges megszüntetésének fázisához és hogy mind a két fél őszintén akarja a békét. A békeszerződésben nem lesz határozottan szó arról, hogy a szultán lemond a Tripolisz és Kirenaika fölött való világi szuverenitásáról s Olaszországnak be kell érnie azzal, hogy Törökország megparancsolja csapatainak, hogy Afrikát hagyják el. A szultán egyházi főhatósága megmarad. Olaszország az általa okkupált tartományokat nem fogja közigazgatási tekintetben az olasz királyságba bekebelezni, hanem meghagyja az összes tartományoknak helyi autonómiájukat. Olaszország elvállalja továbbá a török államadósságnak az okkupált tartományokra eső részét és Törökországot az egyházi javakért bőségesen fogja kárpótolni. Törökország visszakapja az okkupált szigeteket és meg fogja ígérni, hogy a keresztény lakossággal jól fog bánni.

Róma, szeptember 16. Bertolini olasz béke-delegátus ma Rómába érkezett és a béke dolgában tárgyalást folytatott Giolitti miniszterelnökkel és San-Giuliano külügyminiszterrel. Bertolini holnap visszautazik Svájcba.

Genf, szeptember 16. Az olasz és török béke-delegátusok kijelentették, hogy a béketárgyalások nem szakadtak meg, csak várják kormányaik utasításait, amelyek vétele után a tárgyalásokat folytatni fogják és remélhetőleg be is fejezik.

Háborus hajlamok.

Berlin, szeptember 16. A „Morgenpost” egy munkatársa Cetinjébe utazott és kihallgatást kapott Nikita királytól. A hírlapíró megkérdezte, hogy miképpen fog viselkedni Montenegró, mire a király azt felelte, hogy ő aggodalommal nézi a fejleményeket és attól tart, hogy a háboru kikerülhetetlen lesz.

— Nagyon feketén látom a jövőt — mondta Nikita király. — Odaát Törökországban elfajultak a zavargások és ugyyszólván mindennapocak a betörések az én határaitom át. Félek, hogy nem leszek képes népem visszatarítani a háborútól, mert azok a károk, amelyeket a török betörések a montenegrói lakosság vagyonában tesznek, felbőszítették az én népemet. Nagyon szívesen lát-nám, ha elmenne a határra személyes tapasztalatokat gyűjteni.

A király nem titkolja, hogy megbántásnak veszi a hatalmak részéről, amiért nem is válaszoltak panaszaira, mikor a határsértések miatt felszólalt. Nikita szerint a háboru kitörése csak napok kérdése.

Szófia, szeptember 16. A macedóniai egyersületek végrehajtó-bizottsága tegnap este nagy népgyűlést rendezett. A szónokok hangsúlyozták, hogy a háboru elkerülhetetlen, bár Bulgária nem hódításokra törekszik, hanem vitális életérdekeinek védelmére.

Belső zavarok.

Szalóniki, szeptember 16. Ghali basa úszkübi válit, akit legutóbb Konstantinápolyba hívták, messzemerő utasításokkal és meghatalmazásokkal állomáshelyére küldték vissza. Északkelet felé vizsgálat tárgyává fogja tenni a megvalósítandó reformok ügyét és a kártérítési igényeket. Meghatalmazása van minden előtte alkalmasnak látszó intézkedést megtenni a tartomány teljes lecsillapítására.

Konstantinápoly, szeptember 16. A „Teresumani Hakkikat” jelentése szerint a maliszorok elvágták a táviróvezeteket Szkutari és Tirana között. A montenegrói határon fekvő községekből számos hivatalnok Szkutariba menekült. A fölkelők megkísérelték a Tirana Durazzo között fekvő községek megtámadását, de visszaverték őket. Negyven halottjuk és nyolcvan sebesültjük volt. Szkutariban a nagy tér közepén két esendőt megöltek, egy őrnagyot súlyosan megsebesítettek.

Választások előtt.

Konstantinápoly, szeptember 16. Hir szerint a kormány elhatározta, hogy a katonákat a választásokban való részvételtől eltiltja. E tilalom ellen az ifju-törökök éles agitációt fejtenek ki.

A harcztérről.

Róma, szeptember 16. Briccola tábornok, a kirenaikai csapatok parancsnoka, jelenti Dernából: „Raisui tábornok 14-én reggel erős pozíciókat észállott meg, amely dominálja a Kasr-El-Leben vidéket és biztosítja az Azisba vezető utat. Az operáció végrehajtása céljából csapatainak egy részével az erőd nyugati oldalán nyomult elő, míg a többi csapatokat az erőd keleti oldalán toltta előre Kasr-El-Lebenig. A nyugati oldalon operáló csapatok hosszú ideig sakkban tartották az erős ellenséget, amelynek sorait ágyu- és puskatűz ritkította. A keleti oldalon a csapatok nem akadtak komoly ellentállásra. A megszállott pozícióban azonnal hozzáláttak a védőművek építéséhez. Raisui tábornok helyes rendelkezéseinek köszönhető, valamint az operáló csapatparancsnokok helyes intézkedéseinek, hogy a két hadoszlop közt, a nagy távolságok dacára, teljes kontaktus állott fenn. A katonák nagy kitartásról tettek tanúságot, mert meglehetősen nagy volt a hőség. Olasz részén három ember esett el és tíz sebesült meg.

Tripolisz, szeptember 16. (Hivatalos.) A városnapra virradó éjjel Kasr el Leben mellett bebuccsapatok mutatkoztak. Az olasz csapatok menekülésre kényszerítették őket.

KÜLFÖLD.

A francia flotta-összevonás. Párisból jelentik, hogy a flottának a Földközi-tengeren való koncentrációjával kapcsolatban egy nyilvános hivatalos jegyzék kijelenti, hogy ez az intézkedés egyáltalában nem irányul oda, hogy Angliának teljesen átengedjék a francia északi és nyugati part védelmét, vagy hogy Franciaországra ruházza a Földközi-tengeri kizárólagos hatalmat. Már husz esztendő előtt el lett határozva a hajórajok egyesítése egyetlen parancsnok alá, aki háború esetén a főparancsnokságot vinné. Franciaországnak ennek megfelelően egyetlen nyílt tengeri flottája lesz, mint Angliának, Németországnak és Olaszországnak, ebből azonban nem következik, hogy ez a flotta a Földközi-tengeren fog maradni. Akár az egyik, akár a másik tengeren készülhet különböző feladataira. Ha a mostani időpont választotta a középontosítást, ez azért történt, mert éppen most a külpolitikai helyzet olyan, hogy egyetlen hatalom sem találhat abban kivételt a valót.

A francziák Marokkóban. Párisból jelentik: A Hayas-ügynökség Mangin ezredes táviratát közli, amelyben az ezredes a Marakesbe való bevonulás előtt vívott ütközetet írja le. Az ellenség körülbelül 10.000 harcsozból állott, köztük 3000 lovas. Nagy heveséggel támadtak csak a gyalogság és a tüzérség energikus tüzelésével lehetett rohamukat megtörni. A francia lovasság egész az ellenséges táborig nyomult előre, több, mint 100 harcsozt bajonettel ölt meg, két ágyút, sok töltényt és zászlót ejtett zsákmányul. Francia részről két súlyos, tíz könnyebben sebesült van. Marakes megszállása után Liautey tábornok táviratot intézett Muley Juszuf szultánhoz, amelyben értesítette, hogy a francia csapatok bevonultak és a francziákat felszabadították. Reményli, hogy a szultán rövidesen Marakesbe érkezik, hogy tekintélyét megszilárdítsa. A tábornok biztosította végül a szultánt, hogy a béke és a rend, valamint Marokkó fejlődése érdekében mindent el fog követni. A szultán válaszában örömet fejezte ki azon, hogy a francziák kár nélkül felszabadultak. A győzelem emlékezetes marad számára és 5 maga kész rá, hogy Marakesbe menjen.

A kínai terroristák. Pétervárról jelentik, hogy a „Novoje Vremja” pekingi táviratai szerint ott egy terrorista összeesküvésnek jöttek a nyomára, amely mindazok ellen az állami méltóságok ellen irányul, akik Kínában a külföldi kölcsönök megkötésének eszméjét támogatják. Az összeesküvés falragaszokon arra szólítja fel a népet, hogy a külföldi kölcsönöket ne fizesse, azt a kormányt pedig, amelyik Kínát ki akarja szolgáltatni az idegeneknek, buktassa meg. A hadseregben és a haditengerészetnél is számos letartóztatás történt. A „Novoje Vremja” szerint Lu-csunsziang miniszterelnök lemondása elhatározott dolog. Utódja valószínűleg Szencsunsiang lesz, aki Juansikkai barátja. Washingtonból azt jelentik, hogy a külügyminisztérium értesítése szerint az új kínai pénzügyminiszter ötven millió dollár

kölcsön ügyében tárgyalásokat folytatott egy angol bankcsoporttal, de a tárgyalásokat megszakította és a hat hatalom bankcsoportjaival kezdett újból tárgyalásokat, amelyek sikerrel kecsegtetnek.

A spanyol-portugál egyezmény. Bécsből jelentik, hogy az ottani portugál követségen nyert értesülés szerint a portugál royalista összeesküvők kérdésében a tárgyalások Portugália és Spanyolország között mindkét államra nézve kedvező megállapodáshoz vezettek és az erre vonatkozó egyezményt a következő alapon fogják megkötni: 1. Az összeesküvés valamennyi vezérét és jelentékenyebb ügynökeit Spanyolországból kiutasítják. 2. Azokat, akik spanyol törvények szerint büntendő cselekményt követtek el, elítélik. 3. Azokat a royalista összeesküvőket, akik a brazilai kormány meghívására Braziliába, vagy más országba utaztak, három évre kitiltják Spanyolországból. 4. Állandó és kölcsönös egyezményt kötnek arra nézve, hogy a jövőben a két ország területén az állami intézmények ellen való minden összeesküvést megakadályozzanak. A követségen végül még kijelentették, hogy a jegyzékek, amelyek az egyezmény végleges megszövegezése ügyében a két kormány egymással vált, igen barátságos szelleműek és arról tesznek bizonyosságot, hogy a két kormánynak szilárd szándéka a meglévő jó viszonyt tovább is fentartani és ápolni.

Feministák nagygyűlése a Vigadóban

Magyar suffragettek viharos ülése. — Harcz a nők választójoga körül. — Szociálisták Vázsonyi ellen. — Obstrukció a Vigadóban. —

Saját tudósítónktól. —

Budapest, szeptember 16.

A Feministák Egyesületének politikai bizottsága ma délután hat órakor szokatlanul élénken látogatott gyűlést rendezett a fővárosi Vigadóban a nők választójoga érdekében. A gyűlésre már hosszú idő óta folyt az agitáció, társaságokban, nyilvános helyeken, mint a Zuloaga-kiállítás tegnapi megnyitásán is, osztogatták a röpeczédulákat, amelyekkel a közönség figyelmét a nők politikai mozgalmára felhívni iparkodtak. A nagy agitációnak meg volt a természetes ellenhatása: megmozdultak a különböző ellenpártok is, feltűnő nagy számban vonultak ki és már az ülés megnyitásakor előre volt látható, hogy az érkezőeknek lefolyása nem lesz valami csendes.

Öt óra után kezdődött meg a közönség felvonulása a Vigadó széles lépcsőjén, melyen két karzalagos hölgyek osztogatták boldog-boldogtalanoknak a feministák „Miért kell a nőnek a választójoga?” feliratu nyomtatványát, amelyen harmincegy pont adja meg a feleletet a czimben feltett kérdésre.

A közönség a termekben felállított széksorokban, az erkélyen és a karzatokon foglalt helyet, míg a vezetőség a terem végében álló zenekari-emelvényen csoportosult. Tulnyomóan nők jelentek meg, a férfiak legtöbbször fiatal diák volt, csak az emelvényen láttunk meglelt férfiakat, köztük a tudomány és társadalom néhány ismert alakját, mint Dürner Gusztáv, Beke Manó egyetemi tanárokat, Pályi Sándort, a Szabad Lyceum elnökét, dr. Balassa József főgimnáziumi tanárt, dr. Lers Vilmos miniszteri tanácsost, Haypál Benő budai ref. lelkészt és másokat. A zöld asztal végében pedig, last not least, egy uniformisos szöke urat, dr. Császár rendőrfogalmazót.

A nagygyűlés a szokásos formákkal és meglehetősen vontatottan kezdődött, a gyűlésnek ez a csendesebb része sem nélkülözötte azonban a derüs epizódokat.

Valamivel hat óra után nyitotta meg az ülést Glücklich Vilma, aki a távollévő elnököt, gróf Teleki Sándorné helyett elnökölt. A közönség sorában élénk mozgás támadt, a hölgyek egymás tolettjeit vizsgálgtatták, igen sok tekintet szegeződött Jászay Marira, aki az elnök mellett foglalt helyet.

— Ni, Jászay, — figyelmeztették egymást a

jelenlevők barátságos könyöklökéssel és kissé hangos suttogással — bizonyára fog szavalni.

Az elnöknői csengő megszólalt, csend lett és megkezdődött az ülés. Glücklich Vilma bevezető szavaiban rámutatott arra, hogy az 1905. decemberében megtartott első politikai ülésen alig néhány ember vett részt, míg ma a különböző egyesületek egész sora vallja magát a feminista eszmék hívének. A híveknek ez a nagy száma azt dokumentálja, hogy a magyar nők megértették egymást. Örömmel üdvözi a jelenlevőket s ezzel megnyitja a kongresszust.

E szavaknál a karzatról néhány férfit hang az általános, titkos választójog mellett rendezett kisebb tüntetést. A közönség nagy része felállt s mindenki kíváncsian nézett a karzatra. Glücklich Vilma megrázta a csengőt s e szavakkal fordult a közönséghez:

— Méltóztassanak helyet foglalni, mert itt csak hallani lehet, látnivaló, sajnos, nincs sok rajtunk.

Az elnökő szavai után Mellerné Miskolczi Eugénia felolvasta azoknak a egyesületeknek névsorát, amelyek kiküldöttékkel képviseltetik magukat a nagygyűlésen. A hosszú listát látható unalommal hallgatták végig, csak némelyiknél hangzott fel a teremnek hol egyik, hol másik sarkából egy-egy éljen. Különös lelkesedéssel éljenztek meg a Pesti Izraelita Nőegyletet és a Galilei Kör. A végülküli névsor után Haypál Benő olvasta fel az ország különböző helyéről érkezett nagy csomó üdvözlőlevelet és táviratot, Glücklich Vilma pedig a külföldi feminista egyesületek üdvözlő iratait tolmácsolta magyar nyelven.

Az elnökő ezután átadta a szót a „feministák politikai mozgalmának legelső vezetőjének” Bedy Schwimmer Róának, kinek beszéde folyton fokozódó mozgalmasságot váltott ki a tömegből.

A feminista mozgalmak régi vezetője hátrátolta székét, ledobta magáról a fekete bársony reformruhájára borított könnyű shawlt és balkezt harcziás pőzban cipőjére téve, szemüvegén keresztül hangtalanul vizsgálta közönségét, amíg a zaj elcsendesült. A nyilvánosan sokat beszélők rutinjával fog beszédebe, hangja az első, amely minden élességgel, kellemetlen hangsúlya mellett is betölti az egész termet. — Van benne valami kibívó, a guny amit szándékosan helyez szavaiba, az ugyevezett „pickirt” nők hangjára emlékeztet. Beszédében megérzik a betanultság, kiszólásai gyakran közhelyek és úgy látszik nála egyénivé vált közhelyek. Erre enged legalább következtetni az, hogy a közönség köréből innen is, onnan is előre mondják a következő fordulatot.

Bedy Schwimmer Róza a megjelentek nagy számából szintén konstatalja, hogy a nők választójoga érdekében megindult akciózók kilépett az akadémikus stádiumból s belépett a realpolitikába. Beszéde elején azt hangsúlyozta, hogy ma már senkit sem kell meggyőzni arról, hogy a nőknek éppen olyan jogaik vannak, mint a férfiaknak. Annak a hangsúlyozása után, hogy a mai gyűlés nem vitatkozás, hanem a nők választójoga híveinek demonstratív gyűlése, felolvasta az előtte lévő lap-példányokból Lukács László miniszterelnöknek két, a nők választójoga ügyében tett nyilatkozatát és azokat kritizálva, azt igyekezett kimutatni, hogy a kormányelnöknek ez ügyben való állásfoglalása helytelen és minden egyes alkalomkor ellentmond a megelőző kijelentésnek. Rámutatott arra, hogy bár a gyűlés tagjai lehetnek különböző politikai nézetűek, de abban mindnyájan megegyeznek, hogy a nők befolyását a politikába sürgősen meg kell szerezni. Azzal fejezte be beszédét, hogy a nők a szavazati jog harcában együtt küzdöttek a férfakkal, együtt kell tehát diadalt is aratniuk és a következő határozati javaslatot terjesztette be elfogadásra:

„A Feministák Egyesülete politikai bizottságának meghívására 1912. szeptember 16-án az ország minden részéből a fővárosi Vigadóban összegyűlt nők és férfiak kimondják, hogy a küszöbön álló választójogi reform alkalmával a kormánytól és a parlamenti pártoktól feltétlenül megkövetelik a nők választójogának törvénybe iktatását.

A nagygyűlés az igazság és a jog szempontjából csak azt a választójogot tartja méltányosnak, amely a nőknek a férfiakéval egyenlő jogot biztosít. E cél eléréséig azonban örömmel üdvözlök minden haladást azon az úton, amely a nők hitvesi, anyai és polgári kötelességének teljesítését a jog hatalmával megkönnyíti.

Mint hogy a nők választójogának a törvénybeiktatása a társadalom és az állam szempontjából éppen olyan fontos, mint a férfiaké, úgy, hogy megvalósítása tovább sem az igazság szempontjából, sem taktikai, sem pártpolitikai okokból nem halasztható:

A nagygyűlés kimondja, hogy a legerélyesebb küzdelmet fogja kifejteni minden olyan befolyás ellen, amely esetleg megakadályozni kívánja, hogy a legközelebbi parlamenti reform megvalósítsa a nők választójogát, a kormánytól és a parlamentben képviselt valamennyi politikai párttól pedig megköveteli, hogy a nők választójogának törvénybeiktatásával bizonyítsák be, hogy az osztályuralmat nem akarják abszolút nemi uralommal helyettesíteni, hanem a társadalom minden rétegének érvényesülését akarják lehetővé tenni.

Közben folyton erősödött a karzaton elhelyezkedett szociáldemokraták lármája, eltették az általános, titkos választójogot és az elnöknő fáradhatatlanul rázta csengőjét. A rendezőség ekkor elkövette azt a taktikai hibát, hogy Vázsonyi Vilmost kérte fel szólásra. Vázsonyi mindaddig az emelvényen állók hátulsó sorában, szinte észrevétlenül húzódott meg, az elnöknő aposztrofálására azonban kilépett az előadói asztalhoz. Leirhatatlan láрма keletkezett. Politikai jelszavak, szitkozódások, durva káromkodások kavarták a levegőben és a zajba élesen vegyült bele a karzati szocialisták fütyölése. Az emelvényen lévők tapsoltak és lelkesen kiabáltak:

— Halljuk Vázsonyit!

A vihar azonban csak nem akart szünni, fenyegető öklök, kalapok hadonáltak a fülsiketítő zajban Vázsonyi felé, aki percekig sápadtan és némán állt a zöld posztós asztal mellett. Az elnöki csengő szava elveszett a rettenetes kavardásban, a földszint közönsége pedig kiadta a jelszót:

— A zajongókat ki kell vezetetni.

Császik rendőrfogalmazó előzékenyen tett eleget a feminista hölgyek óhajának, kiadta a parancsot legényeinek, hogy karzatról távolítsa el a zavargókat. Mialatt a parlamenti harcokban megédzett rendőrlégények nem a legnagyobb kimélettel teljesítették a parancsot, Vázsonyi is kijött beketűréséből és az előadói asztal elé állva, öklét rázva kiáltotta a karzaton zajongók felé:

— Gyáva gazemberek vagytok! Nem tűrünk olyan gyülekezési szabadságot, amely éretlen tacsoktól függ!

A zaj a karzat kiürítése után sem oszillapodott, miért is Vázsonyi elállt beszéleri szándékától és lement az emelvényről.

Az improvizált szünet közben munkatársunknak alkalma volt Vázsonyi Vilmostal és a feministák legtemperamentosabb harcosával, Bedy-Schwimmer Rózával beszélnie.

Vázsonyi tiltakozott ama feltevés ellen, mintha ő a gyűlésen beszélni akart volna.

— A feministák meghívására — mondotta — eljöttem én is, mint annyian mások, mert érdeklődéssel és szeretettel nézem a nők politikai mozgalmát. Néhány lelkes és elragadtatott hívem megpillantva felém kiáltotta a „halljuk“-ot s a közhangulatot az elnöknő sietett megragadni arra, hogy szónoklásra bírjon. Ismétlem azonban, beszélni ezen a gyűlésen nem volt ezándékomban, amint hogy személyem nem is volt programmba véve.

Bedy-Schwimmer Róza elmondta, hogy a szociáldemokraták már öt nappal ezelőtt bejelentették a feministáknak, hogy zajongással lehetlenné fogják tenni a gyűlést. Szervezett csapatokban, feltűnő nagy számban jelentek meg előre kidolgozott programmal és még a gyűlés megkezdése előtt kértek szót szónokai, Tóth István és Löwy Izor számára. Az volt a tervük, hogy a saját kebelükből választanak elnököt és vezetőséget és ily módon a feministák ülését teljesen szocialista gyűléssé változtatják. Hogy tervük nem sikerült, Vázsonyin töltötték ki boszújukat.

Ezalatt egy rendőr jelentette a fogalmazót,

hogy a karzat üres, a zaj is lecsillapult és Jászay Mari emelkedett szólásra.

— Nem vagyok szónok — mondta — csak sugó után tudok beszélni és itt csak egy jelenetet akarok elmondani az én egyszerű szavaimmal.

Hogy szavainak igazságát bizonyítsa, a „jelenet“ is sűrűn teleirt papirlapról olvasta fel. Az antialkoholista nők nevében beszélt és elmondotta, hogy egyszer választás idején részeg embereket látott szavazni menni. „Hát ezek azok a külön emberek — ugymond — akik megérdemlik a szavazati jogot és a nőknek talán azért nem akarnak adni, mert azokat leitatni nem lehet.“ László Józsefné postakezelőné beszélt ezután, majd Wilhelm Szidónia, a Nőtisztviselők Országos Szövetségének titkára szólalt fel. Beszéde elején elég vigyázatlan volt Vázsonyi nevét kiejteni, mire újból kitört a láрма, amit azonban az elnöknő szelid, de határozott szavai le tudtak csillapítani.

A beszédek kezdtek már unalmasakká válni. Egy postakezelő, László Józsefné az állami hivatalnoknő, Lubmayerné Tóth Erzsébet pedig a tanítónők nevében szólalt föl.

Haypál Benő lelkész beszélt ezután, arra buzdítva a nőket, hogy a választójogért folytatott küzdelmet kitartással vigyék diadalra. Dr. Robitzek Béla, a Good Templar-rend nevében szólalt fel. Rövid beszéde után dr. Weil Elza, a Galilei Kör nevében jelentkezett szólásra. Társai zajos éljenzéssel és tapsokkal fogadták, különösen azt a kijelentését, hogy a Galilei Kör tagjainak csak akkor kell a nők szavazati joga, ha a törvény, amely a nők szavazati jogát megadja, általános, egyenlő és titkos szavazati jogot ad. A Galilei Kör nevében határozati javaslatot terjeszt be. A Galileisták zajos éljenzéssel és tapsokkal fogadták a beszédet és a beterjesztett határozati javaslatot. Bedy-Schwimmer Róza válaszolt dr. Weil Elza beszédére, nagy láрма és zajongás között fejtegetve azt, hogy a feministák által beterjesztett határozati javaslat nem sikkasztja el az általános, titkos, egyenlő választói jogot.

Ezután felszóltak még: Tóth István, a szocialista párt részéről, továbbá Pikler Blanka, aki a Galilei Kört okolta azért, hogy a mozgalom ide fejlődött, majd Gárdos Mariška tartott beszédet, végül Bedy-Schwimmer Róza élt a zárzó jogával, mire Glücklich Vilma feltette a kérdést, hogy elfogadják-e a nagygyűlés a Bedy-Schwimmer Róza által beterjesztett javaslatot. A nagy lármában és zajban az elnök azt a határozatot enuncziálta, hogy a nagygyűlés a javaslatot határozattá emelte. Ez ellen a Galileisták, akik ekkorra már túlgomó többségben voltak, élénken tiltakoztak és a Marseille hangjai mellett elhagyták a termet. Tizenegy óra felé járt az idő, mikor a feministák nagygyűlése véget ért.

TÁVIRATOK.

A forradalmi Mexikő.

Newyork szeptember 16. Itt keringő hírek szerint holnap a függetlenségi proklamáció évfordulója alkalmából Juarezben az északi mexikói szövetségi hadsereg ellenforradalmat fog rendezni. Ezek a hírek a szövetségi tábornokok télenése folytán keletkeztek és terjednek. Mexikóban tegnap este sok száz ember vonult végig a főváros utcáin és kifütyülték Maderót és egyuttal tilták Diaz volt elnököt. A tüntetőket előzőleg Madero utasítására a képviselői kamarából kikérgették, ahol zajos és lármás jeleneteket rendeztek néhány képviselő mellett, akik, bár mandátumuk bitás, helyet akarnak foglalni a kamarában.

Newyork, szeptember 16. A „Newyork Herald“ jelenti Washingtonból: Wilson, az Egyesült Államok mexikói követe a külügyminisztériumhoz táviratot intézett, amelyben közli, hogy a Mexikóban élő északamerikai polgárok a függetlenségi proklamáció évfordulóján nagy zavargásoktól tartanak. Wilson nézete szerint fölkelésre kerülhet a sor, mely az idegeneket is veszélyeztetheti.

EGYHÁZAK.

— (Eskütétel.) Bécsből jelentik: A király szombaton, e hó 21-én fogadja Szmracsányi Lajos ujonnan kinevezett egri érsek ünnepélyes esküjét.

— (Egyházmegyei közgyűlés.) A pesti református egyházmegye közgyűlése s törvényszéki gyűlése holnap, kedden, délelőtt 9 órakor veszi kezdetét Mády Lajos esperes és gróf Teleki József elnöklése alatt. A három napig tartó gyűlést a Lónyay-utcai református főgimnáziumban tartják meg.

— (Templomszentelés.) Nagyszalontáról jelentik: Balthazár Dezső debreczeni református püspök vasárnap Okányban felszentelte a reformátusok renovált templomát. A felszentelési ünnepségek után a püspök a küldöttségek tisztelgését fogadta. Az izraelita hitközség küldöttségét dr. Baranyai közséi orvos vezette s a püspököt melegen üdvözlölte azért a toleranciáért és a megbecsülésért, amelyben a püspök a zsidóságot részesíti. Balthazár püspök válaszában kijelentette, hogy nem csinál titkot abból a felfogásából, hogy helyteleníti azt az eljárást, amelyvel zsidó-kérdést csinálnak és fölszinen tartanak. Nyíltan hangoztatja, hogy nem mellőzhető és nem negligálható ez a kultúrelem. A zsidósággal, a kereskedelmi élet vezetőivel mint komoly nemzetfenntartó elemmel is számolni kell. A püspök beszéde rendkívül mély hatást tett.

UJDONSÁGOK.

NAPIREND: Naptár. Kedd, szeptember 17.

— Róm. kath.: Lambert pk. — Prot.: Upor. — Görög-csoz.: szeptember 4. Bablasz ers. — Zsidó: Tisri 6. — A nap két reggel 5 óra 40 perczkor, nyugszik este 6 óra 8 perczkor. — A hold két délután 1 óra 39 perczkor, nyugszik este 8 óra 59 perczkor.

Némethy Károly belügyi államtitkár fogad délben 12—2-ig.

A Tudományegyetem új rektorának ünnepélyes beiktatása délelőtt 11 órakor a központi egyetem disztermében; előzőleg délelőtt 10 órakor Veni Sancte az egyetem templomában.

A képviselőház első ülése a nyári szünet után délelőtt 10 órakor.

A főrendiház ülése a nyári szünet után déli 12 órakor.

Petőfi-ház (Bajza-utca 21.) Nyitva 10—2-ig. Belépődij ninesen.

Nyitvalevő muzeumok: Nemzeti Muzeum régiség-tára 9—2-ig. — Erzsébet Muzeum 9—4-ig. — Ernst Muzeum (Nagymező-utca 8.) 9—6-ig. — Fővárosi Muzeum 3—5-ig. — Iparművészeti Muzeum 9—1-ig. — Mezőgazdasági Muzeum 10—1-ig. — Ráth Muzeum 10—4-ig. — Széchenyi Muzeum 10—12-ig. — Tanszer-muzeum 3—7-ig.

Nyitvalevő könyvtárak: Akadémiai Könyvtár 3—7 óráig. — Fővárosi Könyvtár 9—2-ig. — Egyetemi Könyvtár 9—6-ig. — Iparművészeti Muzeum Könyvtára 9—12-ig és 6—8-ig. — Kereskedelmi Muzeum Könyvtára 9—2-ig. — Nemzeti Muzeum Könyvtára 3—7-ig. — Statisztikai Könyvtár 10—1-ig.

Nyitvalevő képtárak: Őszi kiállítás a Nemzeti Szalonban. Nyitva 9—5-ig. Belépődij 1 korona. — Zuloaga kiállítása az Ernst Muzeumban (Nagymező-utca 8.) Nyitva 9—6-ig. Belépődij 1 korona. — Történelmi Képesarnok. Nyitva 10—2-ig. — A Szépművészeti Muzeum régi képtára. Nyitva 10—2-ig.

— Az Egyetértés jubileumi emlékalbuma. Az Egyetértés, amely negyvennyolcz évfolyamán keresztül a magyar nemzeti állam szószólója volt, örökemlékü vezérünk, a hallhatatlan Kossuth Lajos szellemében, fennállásának közel félszázados évfordulójára csodaszép albummal lepi meg olvasóit. Ez az emlékalbum tükre lesz a mai irodalomnak és művészetnek. Mért benne lesz a világ ma élő minden művészenek és művésznőjének, írójának, festőjének, szobrászának, szinpadí nagyságának arcképe, még pedig mindegyiknek autogrammos ajánlásával. Lesznek azoknak is emlékalbumban szines műmellékletek és zeneműmellékletek a világ legnagyobb élő mestereitől. Az album bolti ára 60 korona. A gyönyörű albumot összes előfizetőinknek teljesen ingyen küldjük. Az album első lapján az illető előfizető neve lesz benyomtatva.

— Családi látogatás a királynál. Bécsi jelentés szerint a király ma délelőtt Károly István főherceget és nejét, Mária Terézia főhercegnőt, valamint Cartorinski Mária Magdolna hercegnőt kihallgatáson fogadta. A főhercegi pár és a hercegné bemutatatták a királynak gyermekeiket, az uralkodóház legújabb mátkapárját, Mechtildis főhercegnőt és Cartorinski Sándor herceget.

— A királyi főhadsegéd kitüntetése. A király Bolfras báró tábornokot, aki övek óta főhadsegéde, a Szent István-rend nagykeresztjével tüntette ki. A rendjel jelvényét a király személyese adta át főhadsegédének.

— A bolgár király fiai Bécsben. Bécsből jelentik, hogy *Boriss* bolgár trónörökös és öccse *Cyryll* herceg, akik *Vilmos* császár meghívására részt vettek a szászországi nagy hadgyakorlatokon, Drezdából Bécsbe érkeztek.

— Ujabb főhercegi kiválás a hadseregből. Egy bécsi lap jelentése szerint *Frigyes* főherceg nemsokára távozik a hadsereg kötelékéből. A táborsernagy állítólag hasonló személyi okok miatt hagyja el a katonaságot, amiért nemrég *Ferencz Szalvátor* és *Jenő* főherceg is otthagyta szolgálatait. A főherceg maga kérte elbocsátását és a felmentést nemsokára meg is kapja.

— A német császár szemléje. *Wilhelmshaven*-ből jelentik: *Vilmos* császár ma délelőtt tartotta szemléjét a partvédelmi hadihajók fölött. Délben kezdődött Helgolandban a szemle a manőverekben résztvevő tengeri hadiegységek fölött, mire a nyílt tengeri flotta megkezdte gyakorlatait. A parádé elején *Wngerood* és *Helgoland* között a *Hansa* nevű légi czirkáló működésben volt látható.

— A bécsi eucharisztikus kongresszus. Bécsből jelentik: *Van Rossum* bíboros pápai delegátus a polgármester meghívása folytán ma délben kíséretével meglátogatta a városházat. Vele voltak: dr. *Nagl* és *Scapinelli* bíborosok, több egyházi méltóság, gróf *Berchtold* külügyminiszter, *Hussarek* közoktatásiügyi miniszter, a rendőrfőnök és a kongresszusi bizottság egy küldöttsége. Cerele után a városi tanács üléstermében dejeuner volt, melyen Neumayer polgármester a pápára, a császárra és a bíboros delegátusra ültetette poharát, mire *Van Rossum* bíboros szívélyes szavakban válaszolt. Felköszöntöket mondtak még dr. *Nagl* bíboros, *Porzer* és *Hierhammer* alpolgármesterek. — A bécsi eucharisztikus kongresszusnak áldozatai is vannak, ugyanis az eucharisztikus kongresszuson többen vallási örületbe estek. *Stranischak* Francziska, egy kishivatalnok felesége, ki *St. Georgból*, *Stájerország*ból jött Bécsbe, szombaton este hirtelen elkezdett félrebeszélni és olyan világos jelelt árulta el a vallási örületnek, hogy lakásáról az elmeorvosi klinikára kellett szállítani. Tegnap este örült meg a kongresszus hangulatának a hatása alatt a 45 éves *Hoepperger* József. A holdogtalan, aki *Paur* tiroli községből utazott fel az eucharisztikus kongresszusra, olvasóval a kezében folytonosan imákat mormolt és végre elkezdett hangosan kiabálni, hogy ő az *üdvözítő* és *meg kell halnia*, hogy az emberiséget megváltsa. Ugyancsak tegnap este a *Mariahilf* egyik utcakeresztelésénél egy öregasszony keltett viselkedésével nagy feltűnést. Csak egy cipője volt, haja kuszált és egész viselkedésén meglátszott, hogy meg van zavarodva. Hol angolul, hol francziául beszélt és miután semmi kétség se lehetett az iránt, hogy örült, hivatták a mentőket, kik a megfigyelő osztályra vitték. Az örült *Jeanne d'Arcynak* nevezte magát és úgy látszik franczia.

— *G. Kápolnay Irén* temetése. Vasárnap délután temették el nagy részvét mellett *Gegus Dániel* rendőrtanácsos váratlanul elhunyt nejének, *Kápolnay Irén*nek holttestét. A kerepesi-úti temető halottasházának középső nagytermében szombaton helyezték díszes ravatalra a menyasszonyi ruhájába öltöztetett elhunytat. Délután fél ötkor vette kezdetét a temetési gyászszertartás. *Truppel Győző* józsefvárosi káplán a szabad ég alatt bucsuztatta el az elhunytat. Utána dr. *Fodor Oszkár* királyi tanácsos, a volt Népszínház főtitkára mondott megható bucsubeszédet a volt Népszínház tagjainak nevében. Majd *Sárai* cigányzenekara busan rázendített az elhunyt kedvenc nótáira a „Csókolom a kis kezdet”... és „Lehullott a rozgó nyárfá levele”... kezdetűekre. Azután feltették a koporsót a hatlovas gyászhintóra. A koporsót a pap rövid imája után leeresztették a sírgödörbe és elhantolták.

— Kinevezések a rendőrségen. A belügyminiszter a budapesti magyar királyi államrendőrséghez kinevezte *Gajzágó* Gerő hivatalbírói, hivatalfőosztályi, *Booly* József hivatalsegédírt, hivatalbírói, *Krismanits* Kálmán és *Palló* Ferencz fizetés nélküli hivatalsegédírt, valamint *Gara* Károly és *Dr. Kir. főhadnagyot* és *Jánosy* Béla és *Dr. Kir. hadnagyot* pedig ideiglenes minőségű fizetés nélküli rendőrfelügyelőkké.

— Orvosok a kormány ellen. Az Országos Orvosszégyeny vasárnap délelőtt 9 órakor tartotta dr. *Kéthly* Károly egyetemi tanár, udvari tanácsos elnöklésével XV. rendes kongresszusát. A kongresszuson a belügyminiszter képviselőjében *Kampiss* János miniszteri osztálytanácsos, a kereskedelemügyi miniszterium részéről dr. *Andor* Endre, az állami munkásbiztosító hivatal bírása jelentek meg. Dr. *Kampiss* János a közönségi és körorvosok nyugdíjintézetére vonatkozólag a miniszter megbízásából megnyugtató kijelentéseket tett, amit a kongresszus örömmel fogadott. Annál több panasznál valójuk volt egyéb szociális kérdésekben és a nagygyűlés közönsége nem egy pontnál zajos háborgással adott kifejezést méltatlankodásának a miatt az elbánás miatt, amelyben hatóságok részéről a közegészségügyi munkáikat részesítik. Ezután dr. *Flesch* Nándor főtitkár terjesztette elő az évi jelentést. A jelentés során kifejtette, hogy amint halasztgatja a kormány a közönségi és körorvosok nyugdíjügyét, épp úgy halasztja a státuszrendezést is. Ami káros az orvosi karra, azt a kormány azonnal életbelépteti, ami azonban az orvosi kar érdekét szolgálja, arról tudomást sem vesz. (Ugy van! Gyalázat!) Veszprém megye már de facto és most legutóbb Pest vármegye elvben kimondta, hogy az 1908. XXXVIII. t. cz. alapján az 1 korona látogatási díj; amelyet a törvény a minimumnak nevez, a maximum. (Szégyen! Gyalázat!) Így nemcsak hogy elő nem mozdítják az orvosok helyzetét, de visszaállítják a régi fillérpénzeket. A vasuti orvosok helyzete is nagyon rossz. A rossz dotáció mellett bármikor „felmenthetik őket további szolgálatuk alól.” A szövetség ebben az évben több törvénytervezetet dolgozott ki, így a járványtörvényről, az élelmi cikkekéről, a törvényhatóságok közegészségügyéről és ebből láthatja a kormány, hogy orvosi szakkérdésekben nem a jogászok, hanem az orvosok a mérvadók. Ezután az alapszabály módosítása következett. A Bártfán 1907-ben megtartott kongresszus elhatározta, hogy a szövetség alapszabályait megváltoztatja abban az irányban, hogy oly tagot, aki az orvosi rend tisztessége, a kartársi érület, vagy a szövetség ellen vét, azt a tagok sorából kizárhatja. Továbbá kimondta egy másik szakaszban, hogy a tagok közt felmerülő személyes vitás kérdéseknek, a kollégialitás és az orvosi rend tekintélye és becsülete ellen irányuló cselekedetek elbírálásával a választmány foglalkozik, amely vagy beszüntető határozatot hoz, vagy az ügyet a közgyűlés elé terjeszti, amely helyeslését vagy helytelenítését, esetleg a tagok sorából való kizárását mondja ki. A belügyminiszter e szakaszokat kifogásolta és azt kívánta, hogy azokból töröljék az orvosi rend tisztességére, a kartársi érület ellen való vétségre vonatkozó kitételeket, továbbá a kollégialitás és orvosi rend tekintélye és becsülete ellen irányuló cselekedetek elbírálására vonatkozó részt. A szövetség azonban újabb felterjesztéssel fordult a belügyminiszterhez, kérve, hogy e fontos erkölcsi fejezet biztosítsa az alapszabályokban a szövetségnek. A belügyminiszter azonban újabb elutasította kérésüket és ezt azzal indokolta, hogy különösen a szövetség vidéki szervei a kifogásolt szakaszok téves értelmezése következtében számos esetben tullepték magányegyleti hatáskörüket és ezzel az orvosok egyéni szabadságát is korlátozták. A kongresszus a belügyminiszter kívánságának eleget téve, hatályon kívül helyezte a kifogásolt szakaszokat, bár ez nagy visszatetszést keltett a kongresszus tagjai között. *Rényi* József hosszabb beszédében támadta a kormányt az orvosokkal szemben tanúsított rosszakaratáért. Beszéde viharos helyesléssel találkozott.

— Magyarországon — mondotta — semmiféle rend sem remélhet támogatást a kormánytól. A belügyminiszter csalódni fog, mert az országos szövetség tagjai nem félnek attól, hogy a miniszter fölösztolja a szövetséget.

— Le a kormányról! Le vele!

Ilyen és ehhez hasonló viharos felkiáltások voltak hallhatók és csak hosszabb idő után folytathatta *Rényi* a beszédét.

Azután a választásokat ejtették meg. Elnök lett *Kéthly* Károly, alelnök *Konrád* Márk (Nagyvárad), főtitkár *Flesch* Nándor, titkárok *Klasz* Pál és *Nalka* Lajos, pénztáros *Körösy* Kornél. Az igazgató-tanács budapesti tagjai lettek: *Adler* Zsigmond, *Dollinger* Gyula, *Friedrich* Vilmos, *Grosz* Emil, *Haberern* Pál, *Hattusy* Lajos, *Magyar* Mladen, *Nékám* Lajos, *Pákozdy* Károly és *Stáhl* Ignác. Azonkívül választották még 20 vidéki tagot is. A pénztárvizsgáló-bizottság tagjai lettek: *Imred* Béla, *Lichtenberg* Kornél és *Temesváry* Rezső. A kongresszus után az orvosok a *Royal*-szállodákban gyűltek össze baráti lakomára.

— Zátoryra jutott angol hadihajó. *Port-Saïd*-ből jelentik, hogy a *Talbot* angol czirkáló a szuezi csatornában zátoryra jutott. A hadihajó olyan erősen fenekelt meg, hogy vontatóhajókat kellett *Lüdeni* segítségükre.

— Szociáldemokraták nagygyűlése. *Chemnitz*-ből jelentik: A szociáldemokrata pártnagygyűlés ma délelőtt kezdődött a közönség igen nagy érdeklődése mellett. *Quelch* (London) a nagygyűlést az angol szociáldemokraták nevében üdvözölte és kifejtette, hogy az angol szociáldemokraták minden erejükkel igyekezni fognak megakadályozni, hogy Anglia és Németország között háború törjön ki. *Cadrien* közélettanácsos a pártgyűlést az egész francia proletáriátus nevében üdvözölte. A francia proletáriátus is — ugymond — tiltakozik mindennemű háborus uszítás ellen. A kongresszuson a magyarországi szociáldemokrata párt képviselőjében *Buchinger* Manó párttitkár és *Weltner* Jakab vesznek részt. *Buchinger* Manó elmondotta, hogy Magyarországon az egyesülési, gyülekezési jogot és a sajtószabadságot erősen orosz minta szerint kezeli a kormány. A huszadik század első évtizedében a szociálisták kétszáz és hét évi börtönt szenvedtek és 137.000 korona pénzbüntetést kellett fizetniük. Az első általános sztrájk alkalmával, 1905-ben maga a királyi kormánya hangoztatta erőlyesen az általános választójog eszméjét, sőt *Ferencz* József király teljesen egy véleményen volt a szociálistákkal. De csakhamar kitűnt, hogy a *Habsburgoktól* nemcsak köszönetet, de józan politikát is hasztalan várnak. Mikor 1907-ben újra tüntettek, akkor már Bécsben rég megfeledeztek a népjogokról, noha trónbeszédben megígérték, mert közbejött az imperialisztikus kaland a *Balkánon*. Ez év májusban 100.000 ember tüntetett. Hat halott, számtalan sebesült és háromszáz bebörtönzött munkás az áldozata a tüntetés alkalmával tanúsított rendőri gátlagnak, amelynek aligha akad Európában párja. Jelenleg a helyzet a következő: A parlamenti államcsíny segítségével keresztülkörbácsolták a véderőjavaslatokat, állítólag azért, hogy a császár megkapja a kívánt számú katonát, de a valóságban a választójogot akarták kijáratni. Amit a király ígért, azt nem tartják be. *Buchinger* beszédét a kongresszus percekig tartó zajos tapsal és helyesléssel fogadta.

— Örültség a gomba miatt. Pécsről jelentik: *Velény* baranyamegyei községben *Krausz* Ignác ottani jómódú kereskedő és vendéglős családjával gombát evett. A gombától a vendéglős feleségén és két és fél éves fián kitört az örültség. A család gyermekei sorban elpusztultak. Előbb a legkisebb, majd a nagyobb gyermek és az anya. Mindhármukat tegnap temették el. *Krausz* Ignác szintén életveszélyben van, az orvosok azonban remélik, hogy gondos ápolás mellett talán életben marad, azonban elméje előreláthatólag elborul. — Ungmegyében *Juszkó* György pálóczi földmives, az erdőben szedett gombát megfőzette nejevel és családjával közösen elfogyasztotta. Ebéd után az egész család mérgezési tünetek közt megbetegedett, de dr. *Karos* Adolf, járásorvos már nem segíthetett a családon és az apa két kisebbik fiával együtt még aznap meghalt. Az anyát és a nagyobbik fiút talán sikerül életben tartani.

— Izgalmas baleset a fiúmei uszóversenyen. *Fiumében* a *Műgyetemi Atlétikai és Football Club* által tegnap rendezett nemzetközi uszóverseny harmadik pontjánál, a fa-bravuruszánál baleset történt. *Clementi* Sándor fiúmei uszó az ötven méteres távolságát a víz alatt 57 mp. alatt tette meg, de mikor visszakart térni, elszedült és eszméletlenül a tenger fenekére szállt le. A nézők segítségért kiáltottak, mire többen, köztük *Belez* *nay* is, félíg ruhában a vízbe ugrottak. *Sperber* *Hugó* fiúmei uszó emelte ki *Clementit*. Az orvosok mesterséges légzést alkalmaztak és a beteg nemsokára magához tért. Most már teljesen jól érzi magát.

— Megfőtt kisleány. *Miskolc*-ról jelentik: *Gyoresik* *Lőrincz* diósgyőri vasgyári munkás felesége egy nagy üstben tökfőzeléket főzött s mikor kis időre kiszaladt a konyhából, 4 éves kisleánya beleesett az üstbe. A kis gyermek súlyos égési sebeket szenvedett és ma meghalt.

— Szerencsétlenség egy utászgyakorlatnál. A „*München*er *Neueste Nachrichten*” jelenti, hogy a vasárnapra virradó éjszaka *Altötting* mellett az *Inn* folyón vert hajóhid lebontásánál két ponton elmerült. Tízennegy utász a vízbe esett, köztük közülük a vízbe fullt, a többi megmentették.

— **Állami alkalmazottak drágasági és családi pótléka.** Vasárnap délelőtt és délután az állami hivatalok alkalmazottai ülést tartottak. Délelőtt az igazságügyi kezeléztisztviselők egyesületének összehívására az ország negyvenkilenc városának állami tisztviselői gyűltek egybe a vármegyeház dísztermében. A gyűlés elnökké Vatter Gyula kuriai írodaigazgatót választotta meg, társelnök lett Plank Géza (Szeged) és Szász György (Hosszúszász). Vatter Gyula elnök ismertette azt a mozgalmat, melyet múlt évben indítottak. Lukács László akkori pénzügyminiszter kijelentette, hogy ő is belátja a kérés jogos voltát és kilátásba helyezte, hogy 1911. január 1-től visszamenőleg drágasági pótlékot fog juttatni az állami tisztviselőknek. Ezzel szemben az történt, hogy mindössze a fővárosban szolgáló állami alkalmazottak jutottak pótlékhoz, míg a vidéken senki sem kapott egy fillért sem. Később a családi pótlékot szavazták meg a gyermekes családok tisztviselői részére, nem véve figyelembe azt, hogy az állami alkalmazottak hatvan százaléka nős, de gyermektelen. Ezek előrebocsátása után azt indítványozta, hogy kérjen a kongresszus a kormánytól a nős, de gyermektelen és a nőtelen tisztviselők részére évi 200 korona, az ugyanilyen díjnyel, altisztek és szolgák részére pedig 100 korona drágasági pótlékot. Az elnök felszólalását egész sereg hasonló értelmű felszólalás követte. A felszólalók egytől-egyig azt a rettentő nyomort eseteltek és teték szövé, amelyben a kisfizetésű állami alkalmazottak napról-napra tengődnek. Pethő Károly aradi és Oláh Lajos nagyváradi fogházörmszereket a fogházörök helyzetét ismertették. — Kimondotta a közgyűlés, hogy a drágasági pótlékok kérését memorandumot a miniszterelnökhöz és a pénzügyminiszterhez nyújtják be. A memorandum megszerkesztésével a titkárt, benyújtásával pedig az elnökséget bízták meg. Végül még köszönetet szavazott a kongresszus a sajtónak és mindazoknak, akik a tisztviselők ügyét támogatták. A délutáni kongresszust Vatter Gyula elnök három órakor nyitotta meg. Elmondotta, hogy a főiskolát végzett állami tisztviselők aránylag sokkal könnyebb munkát végeznek, mint a főiskolát nem végzetek és ennek ellenére az új nyugdíjtörvény újabb kedvezményeket ígér az egyetemisták végzett tisztviselőknél, amennyiben csupán 35 évi szolgálatot kíván tőlük, míg többi alkalmazottaitól 40 évi szolgálatot követel a kormány. Felolvasták a kormányhoz ez ügyben benyújtandó memorandumtervezetét. Ezt minden felszólalás nélkül egyhangúan fogadta el a kongresszus s az elnök indítványára kimondották, hogy e memorandumot a miniszterelnökhöz, a pénzügyminiszterhez, valamennyi országgyűlési párt elnökeihez és a pénzügyi bizottság tagjaihoz juttatják el. Kimondotta a kongresszus azt is, hogy a memorandumhoz csatolni fogják azokat az átiratokat, amelyekkel a vidéki tisztviselő-egyletek csatlakozásukat jelentették be. A kongresszus ezután egy huszonöttagú bizottságot választott, amelynek kötelességévé tette, hogy az ügyet állandó permanenciájában tartassa.

— **Földrengés.** Konstantinápolyi jelentés szerint a szombati földrengésről most jöttek az első hiteles jelentések. Tenedo szigetén nagy volt a pusztulás, egész házsorok omlottak össze s a lakosság a mezőre menekült. Rodostóban, Gallipoliban mindazok a házak bedőltek, amelyeket az utolsó földrengés megrendített. A rodostói nép a réteken sátrakat ütött és nem mer visszatérni a városba. Ganosban és Ohorában minden elpusztult amit a múltkorai földrengés még megkimélte. Konstantinápolyi magánjelentések megerősítik, hogy majdnem az összes helységek, melyek az első földrengéstől károsodtak, a mostani földrengés következtében szinte teljesen elpusztultak. Az eddigi jelentések szerint három ember életet vesztett, tizenketten megsérültek. Ghanosnál hirtelen nagy víztömegek törtek elő, melyek rövidesen ismét eltűntek. Avdimionnál a tengerpartot iszapréteg lepte el. Miriofító közelében a föld fél méternyire lesüllyedt.

— **Hajóösszeütközés a fiumei kikötőben.** Fiumei jelentés szerint a Perzsia Lloyd gőzös a kikötőből kifutván, összeütközött az Ungaro Croata Sokol és Hrvat parti hajóival. Mindkét gőzös megsérült.

— **Az árvízveszedelem.** Az állandó esőzések miatt a Duna is rohamosan árad. Már Budapest is alsórakpartokat fenyegeti az áradó Duna. Az árvizekről a következő híradások érkeztek be. **Máramarossziget:** A vármegye folyói kivétel nélkül kiléptek medrükből és újabb károkat okozva, több helyütt az országutakat keresztültörték, apróbb hidakat elsodortak. Ha az eső tovább tart, falvak kerülnek víz alá. Nagyobb veszedelem elhárítására megtették a védőintézkedéseket. Ma, hétfőn nagy záporosó ömlik. A körösmezői havasokon, mint ottan jelentik, havazott. — **Arad:** A sok esőzés következtében a már amúgy is megdagadt Maros tegnap óta rohamosan árad. A város környékén, ahol a partok alacsonyabbak, a folyó kilépett medréből és elöntötte a szántóföldeket. Az állami és a városi folyamnévelő hivatal minden előkészülettel meglett a veszedelem elhárítása érdekében. Az itteni rendőrség táviratot kapott Szászrégenből, ahonnan arról értesítik, hogy nagy víztömegek hőmpolyognak lefelé. — **Makó:** A Maros az új folyamán 64 centimétert áradt s így a víz állása jóval magasabb, mint a júniusi áradás alkalmával. A már is óriási, mert a júniusi nagy áradás ugyiszlóval csak megmunkált földeket talált és az áradat gyorsan lefutott, így a kár nem volt olyan nagy. Mostani áradás azonban mindenütt kész termést talált. Mind a csanádmegyei, mind a torontáli oldalon az árterületén gazdag szőlő-, hagyma- és kukoricaültetvények vannak. A szüreteléshez akartak éppen hozzáfogni, de mára a szőlők is víz alatt állanak. Az árvíz igen sok kisgazdát juttatott a tönk szélére. — **Trencsén:** A folyton tartó esőzések következtében úgy a Vág, mint a mellékfolyók megáradtak. Az árterület teljesen víz alatt áll. A tutajozás veszedelmes. — **Hátszegről** jelentik: A nagy esőzések folytán a karánsebes-hátszegi vonal vándorjai részén földcsuszamlás történt és mivel a pálya meg van rongálva, vonatok nem közelednek. Az eső folyton esik, a hegyi patakok áradnak. Az eddig okozott károk is igen nagyok. — **Kolozsvár:** A napok óta tartó esőzés következtében Erdélynek ugyiszlóval összes folyói kiáradtak és mindenütt rengeteg károkat okoztak. Különösen a Maros és az Olt csaptak ki medrükből magukkal ragadva a partmenti községek összes széna és egyéb takarmány terméseit. Ha az esőzés tovább is így tart, a székely vármegyék lakossága nagy inségnek néz elébe, mert nemcsak a takarmányokat teszi tönkre, hanem az egész burgonyatermést is. — **A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság** igazgatósága közhírré teszi, hogy a Duna rohamos áradása következtében a víz Budapestén az alsó rakpartokat legközelebb elérhetőleg elfogja ütni. Felhívja tehát az érdekelteket, hogy a veszélyükre ott tárolt árukat késedelem nélkül annál is inkább elfuvarozzák, mert különben az árukat, amennyiben az egyáltalán lehetséges a felek költségére és kockázatára fogja biztonságba helyezni. Egyben értesíti a szállító közönséget, hogy ugyanazon okból a darabárukkal rakva érkezett és érkezendő uszályhajók kirakodása késedelemmel fog szenvedni. — **Szászrégenből** táviratozzák: Három nap óta folyton esik az eső. A Maros újból kiöntött és Palotailánál a vasuti töltést ismét elsáskította. A személyforgalom átszállással történik két nap óta. Radnótfája, Abafája, Petele és Gernyeszeg községek serényen dolgoznak az árvízvédelmi munkálatokon. — **Karánsebesről** jelentik: A heteken át tartott esős időt ma nagy zivatar váltotta fel jéggel. A hőmérséklet 5 fokra szállt le. A tartós esőzésekkel megáradt Bisztra patak elöntötte Bisztranyáras és Nádorhegyen a szántóföldeket. — **Aradról** jelentik: Ma délután jégesővel járó felhőszakadás volt Aradon. — **Komáromról** jelentik: Ma délután villámlás és mennydörgés közben borsónagyságu több percig tartó jégeső volt, melyet zivataros eső követett. A neszélyi, monostori és vértessáljai szőlőkben, az ógyallai dűlánytelepekben nagy károkat okozott. A Duna 570 centiméter magasságot ért el, a Nyitra a megye több helyén kiáradt. Ógyalla és Mártonszáved községek határában a takarmányt és a kölest elöntötte. — **A bécsi es. kir. hydrografikus intézet** reggeli 8 órakor kiadott jelentése szerint a Duna a mellékfolyók leérkező vízhiálmai folytán márcskelt mértékben emelkedett, úgy hogy holnap reggel a bécsi Reichsbanknál 380—400 centiméter magas vízállás várható.

— **Az apróhirdetés.** A rendőrség letartóztatta Silg Edéné, Weiser Anna köztisztviselő munkafelügyelő feleségét, aki a József-körút 29. szám alatt lakott. Az asszony azzal az ürüggyel, hogy varrónőnek tanította ki a leányokat, többeket magához csábított és bőkezű gavalléroknak szolgáltatotta ki őket. Apróhirdetésekkel is dolgozott: „Barna tizenéves éves leányt ki segítene ki negyven koronával.” Ilven és ehhez hasonló hirdetések tett közzé, amire többen jelentkeztek és a jelentkezőknek a varrónőnek jelentkezett leányokat szolgáltatotta ki. A rendőrség Silgnét átadta a bíróságnak.

— **Áthelyezések a főkapitányságon.** A főkapitány Tóth Lajos rendőrtanácsost megbizta a VIII. kerületi kapitányság vezetésével. — Ugyanakkor ügyvezékké lettek Tóth Mihály rendőrtanácsos, Pálos Jenő és Pekári József rendőrkapitányok. A főkapitány a bünygyi osztályból áthelyezte Geguss Dániel rendőrtanácsost a fiatalokúak kihágásának központi birájává. Ezzel a áthelyezéssel a gyermekvédelemmel foglalkozó szaktekintélyek régóta sürgött óhajta teljesül. Geguss Dániel rendőrtanácsos ugyanis a bünygyi osztálynál nagy elfoglaltsága mellett is nagy hozzáértéssel, tudással, humanizmussal és páratlan lelkesedéssel foglalkozott a fiatalokúak védelmével és sok intézkedés, amely ebben az irányban történt, az ő agilitásának tulajdonítható. A főkapitány áthelyezte még **Borovszky István** rendőrfogalmazót a IV. kerületi kapitánysághoz, **Kubes Béla** és **Polgár József** rendőrkapitányokat a központi közbiztonsági kihágási bíróság biráivá nevezte ki.

— **Véget ért a halász-sztrájk.** Zomborból jelentik: Frigyes főherceg apatini uradalmának halászbérlői, mintegy 2000 halász, mint jelentették, sztrájkba lépett. A sztrájk ma békés meg egyezéssel véget ért. Zsubori József apatini képviselő a főherceglaki uradalmi igazgatósághoz vezette a halászok megbízottját, ahol megállapodtak, hogy a halászok idejét meghosszabbítják. Megállapodás történt arra nézve is, hogy a halászoknak kijáró haszonrészt nem az év végén, hanem negyedévenként utalványozzák ki.

— **A primadonna szerelmi drámája.** Nagykanizsán szenzációs szerelmi dráma játszódott le. Ma reggel 9 órakor a nagykanizsai színházhoz vezető keskeny Kölcsey-utczában **Joó István** ráczalmási gazdálkodó agyonlőtte **Veres Eszter** az itt működő pécsi színtársulat primadonnáját, azután önmagát lötte föbe. Mindketten azonnal meghaltak. **Veres Eszter** huszonnegy esztendő, feltűnően szép leány volt. Apja **Benes József** nagyváradi színházi zenész konzervatóriumba járatta, majd első hegedűsnek bejuttatta a nagyváradi színház zenekarába. Mikor anyja meghalt, anyjának az volt egyetlen vágya, hogy leányából színésznő lehessen és ki is taníttatta. Ekkor a leány **Radó Béla** kisebbrendű színtársulatához került primadonnának. Az anyja állandóan vele volt. Mikor ez a kis színtársulat **Dunaszerdahelyre** érkezett, megismerkedett a leány **Joó István**nal, aki negyvenegy esztendő, családost ember, két gyermek apja volt. *Teljesen züllött existenzia volt ez a férfi, folyton ivott, adósságokat csinált, körülbelül abból is élt és már a delirium előjelei mutatkoztak rajta. Ez az ember bele szeretett a leányba és szerelmével üldözte.* Állandóan nyomában volt a leánynak, amerre a színtársulat ment, mindenütt utána járt, rengeteg levéllel moleztálta a leányt és mindig azt hangoztatta, hogy elváltik a feleségétől, ha a leány hozzá megy feleségül. A leány minderről hallani sem akart, annál kevésbbé, mert völégénye volt, akit nagyon szeretett. Nagyon boldognak érezte magát, hogy végre előkelő színtársulathoz került, mint a pécsi, ahová szubretténekesnőnek szerződötték azáltal, hogy rövidesen primadonna lesz belőle, ha bevélik. A színtársulattal aztán most Nagykanizsára érkezett. — Az anyjával együtt jött, nagyon szerényen és visszavonultan élt. A színpadon kétszer lépett föl és mind a két alkalommal igen szép sikere volt. Öt nappal ezelőtt ideérkezett utána **Joó István**, akitől a leány annyira félt, hogy még a lakását sem jelentette be a rendőrségnek, nehogy a nyomára akadhasson. **Joó** éppen a rendőrséggel nyomoztatta ki a leány lakását, ott megjelent és ismét terhére volt tolokodó magaviselésével. Állandóan pénzért pumpolta a leányt és anyját és mindennap lerészegedett. Szombaton éjjel szintén megjelent annak a háznak az udvarán, ahol **Veres Eszter** lakott és revolverrel a levegőbe lőtt. Már ekkor annyira fenyegető volt a magatartása, hogy a leány és az anyja is drámától tartottak. Tegnap végre adták neki **husz koronát, hogy azzal elutazzék.** **Joó** kijelentette, hogy el is utazik. Ma a leány már az anyja kísérete nélkül el mert menni reggel kilenc órakor a próbára. Egy másik színésznő kísérte a Kölcsey-utczán, mikor egyszerre földült ábrázattal eléjük ugrott **Joó István** és néhány szót szólt a leánynak, amit azonban a másik színésznő nem hallott.

— **Hagyjon engem békében.** — válaszolt a leány — *sietnem kell a próbára...* Ekkor **Joó István** felöltötte zsekből Browningot vett elő, a leány melléhez szorította és belelőtt a szívébe. A leány szó nélkül összerogyott és holtan maradt a földön. Mikor a másik leány segítségért kiabált, **Joó** halántékához emelte a fegyvert és föbelőtte magát. Azonnal meghalt. Mindkettőnek holttestét kiszállították a halottas házába. A férfi zsebében levelet találtak, amelyben a férfi azt írja, hogy közös elhatározással lettek öngyilkossá, ami azonban csak azt bizonyítja, hogy előre készült a merényletre.

Halálos utazás. Temesvárról jelentik: Halálos végű utazást tett a páris—konstantinápolyi expresszvonat alatt Niescu György 21 éves bukaresti cigányzenész, akinek darabokra szakított holttestét ma hajnalban találták meg a Temesvár melletti Beregszó állomás közelében. Niescu, mint kiderült, sokáig éhezett Párisban, amikor vakmerő tervet kovácsolt: elhatározta, hogy belopja magát az expresszvonat vasszerkezeté közé és ingyen utazik haza a tengely felett Bukarestbe. Pénteken este 7 óra 22 perckor végrehajtotta vakmerő tervét, bemászott az expresszvonat kerekéi között a kocsi alján levő vasszerkezetbe és fél Európán keresztül 30 óránál hosszabb időt töltött az egyhuzamban száguldó expresszvonat kerekéi között. Hazájához közel volt már, amikor úgy látszik a kimerültségől elaludt és lezuhant a sínekre. A kerekék darabokra tépték a testét s a véres húsdarabokat több mint egy kilométernyi úton vonszolták magukkal. A temesvári főszolgabíróhoz érkezett csendőri jelentés alapján vizsgálat indult meg. Személyazonosságát a ruhájában talált irásokból állapították meg. Találtak még a zsebében egy írást, mely szerint nem régen érkezett Párisba és ott a hatóságnál jelentkezett. Azonkívül egy párisi mulatóhelyre szóló belépőjegyet és egy 10 centimes pénzdarabot, valamint több levelet. Az egyik levél egy bukaresti földbíróknak szól, melyben Niescu azt panasolja, hogy nem tud kenyérhez jutni és szeretne visszatérni Bukarestbe. Szétrombolt holttestének darabjait összeszedték és beszállították a beregszói temető halottas házába. Az esetről táviratban értesítették a bukaresti rendőrséget.

A „rejtélyes eltűnés.” Megirtuk Büben Iván elsőéves orvosnövendék rejtélyes kalandját. A fiatalember pénteken Nagymarosnál kiuszott a Dunából és a csendőrség előtt azt a vallomást tette, hogy Budapesten, az Üllőúton automobilos idegenek szöktették el és dobták a Dunába. Az orvosnövendék apja, dr. Büben László főorvos most közli velünk, hogy fia már napokkal ezelőtt beteg, lázasan járkált, pénteken vonaton utazott Nagymarosra, ott szinte önkívületi állapotban beugrott a Dunába és mikor a folyó hideg vizétől még betegbb lett, a láztól felízgatott képzelete találta ki az automobilos kalandot. A fiut tegnap visszahozták Budapestre és most itt ápolják.

Az illavai feyház szökevénye. Izgalmas eset történt tegnap az illavai feyházban: Bobál Sándor feyház, akit gyilkosság miatt tizenötévi feyházra ítéltek, megszökött. A hatalmas termelő erős feyház, egy feyház felügyelete alatt bádógosmunkát végzett. Egyszerre egy marék paprikát szórt a feyház szemei közé és futásnak eredt. A feyház revolvert rántott és utána lött a menekülő feyháznak, de mivel a szeme közé szórt paprika miatt nem látott jól, a saját kezefejét lötte keresztül. A feyházból néhány pillanat múlva ötven feyház indult ki a szökevény üldözésére. A feyház ez alatt elérte a Vág folyót és beleugrott a vízbe. Amikor azonban észrevette, hogy a feyházok közelednek, nem mert kimenni a vízből, alámerült, csak az orrát dugta ki, hogy lélegzetet tudjon venni. A feyházok kilátották háza, hogy jöjjön ki a vízből, mert rálőnek.

Megyek, megyek, csak ne bántsanak. — válszolt a szökevény. Kiuszott a partra és megadta magát. Megvasalva vitték vissza a feyházba.

Hatezer koronás váltóhamisítás. Egy, a napokban megjelent közlemény dr. Bischof Miksát váltóhamisítással vádolta meg. A félreértésre okot szolgáltató hibát dr. Stamberger Ferenc királyi közjegyző követte el azzal, hogy hamis helyen óvatolt. Mint értesülünk, nevezett közjegyző ellen a közjegyzői kamaránál dr. Bischof Miksa feljelentést tett.

Gyújtogató takarítónő. E hónap 13-án délután fél 6 órakor kigyuladt Welter Mihályné varrónő Ferenc-körut 36. számú házában lévő lakása, de a házbeliek hamarosan eloltották. Fél 8 órakor újból kigyuladt a lakás és a butorok egy része elégett. Az ismétlődő tűz gyanús volt a rendőrségen, megindították a nyomozást, amelynek során hamarosan konstatálták, hogy gyújtogatás történt. A gyújtogató Kovács Lajosné, Perczel Mária huszonkét éves takarítónő volt. Az asszony elmondotta, hogy löversenyen szokott játszani és hogy veszteségeit visszanyerje ellopta a gazdája fehérneműt, ötven koronára elzálogosította és a pénzt ugyancsak a löversenyen eljűtszotta. Most félt, hogy felfedezik a lopást, spiritusszal leöntötte a ruháskosarat és meggyújtotta. Ugy okoskodván, hogy gazdája majd azt hiszi, hogy a tűz pusztította el a zálogba tett fehérneműt. A rendőrség a gyújtogató takarítónőt letartóztatta.

Letartóztatott tolvaj kávé. A rendőrség ma letartóztatta Feldmann József kávé, a dohány-utcai Jardin-kávéház tulajdonosát, Grünwald Ernőt, aki Feldmann társa volt és Kohn Henrik vásári árut, a Paradicsom-kabaré volt tulajdonosát, akiről bebizonyosodott, hogy Csudnai Gyula lakatossegédétől zálogba vett takarékpénztári könyvet, amelyet Csudnai Hanecker Károly gödöllői szolgabírói hivatalnoktól lopott el, jogtalanul eltulajdonították. A takarékpénztári könyvet a rendőrség elrejtették. A takarékpénztári könyvet a rendőrség elrejtették. A takarékpénztári könyvet a rendőrség elrejtették.

Megtámadott rendőr. Tegnap estefelől a Kazinczy-utczában Tóth IV. Ferenc 2038-as számú rendőr segítségkialtásokat hallott, odasietett és látta, hogy két ember ver egy harmadikat. Mikor a rendőrt meglátták, széjjelrebbentek, futásnak eredtek, egyik azonban nekiugrott a rendőrnök és letépte a gallérját. Ugyanakkor járt arra Morár Gergely rendőrelőnök, akinek segítségével sikerült elfogni a támadók közül az egyiket. Ezek idős Matics István és ifj. Matics István voltak. A rendőr és a rendőrelőnök a lakásukra kísérték a támadókat, hogy ott igazolják őket. Tóth IV. Ferenc bement velük a Kazinczy-utca 16. szám alatti ház udvarára, a rendőrelőnök pedig a kapu előtt várakozott. Néhány perc múlva a kapu előtt álló rendőrelőnök nagy lármára lett figyelmes és az udvarból Tóth IV. Ferenc segítségért kiáltott. Besietett és akkor látta, hogy az egész Matics familia megtámadta a rendőrt. Előrohantak idős Matics István felesége Simon Julia, Matics Pál napszámos, Matics Mária cseléd, letépték a földre a rendőrt, ütötték, verték, rugdosták. A rendőrelőnök kardot rántott és hogy kiszabadítsa veszedelmes helyzetéből a rendőrt, végigvágott idős Matics István fején. Erre a verekedők széjjelzaladtak, de sikerült őket összeszedni. Valamennyit bevitték a főkapitányságra, ahol hatóság elleni erőszak címében megindították ellenük az eljárást.

Villamos elgázolás. Szombaton este az Erzsébet-köruton a 202-es számú városi villamosvasuti kocsit elütötte Schlésinger Károly tizenöt éves technikustancsnok, aki fején súlyosan megsérült. A Rókus-kórházba vitték.

Életuntak. Tegnap este az Erzsébet-hídon egy esernyőt és ridikült találtak. A táskában levél volt Pompi Jenőnek a Soroksári-ut 8—10. szám alá címelve. A levelet Pompi Jenőné, született Szabó Anna írta. Keserű szemrehányásokat tett férjének, anyósának és bejelent, hogy öngyilkos lesz. Valószínű, hogy az elkiseredett asszony a Dunába ugrott. A rendőrség megindította a nyomozást. — Hegedüs Antal kőműves harmincz névvel felesége, született Poharanszky Róza Kiszüvaros-utca 9. számú lakásán felakasztotta magát. Még idejekorán észrevették és levágták. Komolyabb baja nem történt.

Az Esplanade-szállodának több mint 150 előkelő vendége van, kik a Bécsben most ülésezett eucharisztikus kongresszusról Budapestre rándultak, hogy annak intézményeit és szépségeit megtekintsék. Választásuk azért esett az Esplanade-szállodára, mert úgy fekvésénél, mint izlése, modern berendezésénél fogva szintén Budapest egyik látványosságát képezi.

Halálozás. Eperjesről jelentik: Néhaj Kosch Frigyes eperjesi kereskedő özvegye, Kirchmayer Lujza 70 éves korában Eperjesen meghalt. Halálát fia, Kosch Sándor, a közoktatásügyi minisztérium közalapítványi főfelügyelője és kiterjedt rokonsága gyászolja.

Temesvárról jelentik: Raschel Antal krassóvári esperesplébános 51 éves korában elhunyt. Temetése vasárnap volt nagy részvét mellett.

Dr. Kéthy István, dr. Kéthy Károly egyetemi tanár, udvari tanácsos legidősebb fia, Sziglieti Edének, a híres népszínműírók unokája, tegnap délután Ráday-utca 14. szám alatti lakásán meghalt. Az elhunyt Pestvármegyei ügyész, tiszteletbeli főügyész s az ügyvédszolgálat-bizottság tagja volt. A nagy népszerűségnek örvendő, kiváló képzettségű jogász halála széles körben mély részvétet keltett.

x Fodor-féle vívőterem a Koronaherceg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vívőterme. Különös gond fordítatik a gyermektorna- és vívásra.

x A grammophon hatása. A Nemzeti Színház közelében a József-körut 9. számú ház előtt csoportosul a járőkelő közönség, hogy gyönyörködjenek a messzire tisztán hallható eredeti Klingner-beszélőgépben, mely naponta délen és este hangverseny. Felülülja az eddig forgalomban levő összes grammophonokat minőség tekintetében. Ezen újrendszerű szerkezettel ellátott grammophon az érdeklődőknek a „Hangszerotthon” készíttével bemutatja.

Yes porcelán Puder
A VILAG LEGJOBB POUDERE
ÁRA 3 ÉS 5 KORONA.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) Az új nagybecskereki színház. Nagybecskerekéről táviratozzák: Torontálmegyei köztörvényhatósága ma Dellimanic Lajos főispán elnöklésével tartott rendkívüli közgyűlésén kimondotta, hogy a nagybecskereki új színház számára 54.000 koronáért telket vesz.

(*) A Nemzeti Színház új tagja. Tóth Imre f. évi november 1-től kezdve Somló Emma aszszonyt, az ismert művésznőt a Nemzeti Színház tagjai sorába szerződtette.

(*) A Zuloaga- és Brangwyn-kiállítás megnyitása. Az Ernst-muzeumban tegnap délelőtt volt a Zuloaga- és Brangwyn-kiállítás ünnepélyes megnyitása. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium képviselőjében Náray-Szabó Sándor államtitkár és K. Lippich Elek miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium művészeti osztályának főnöke nyitotta meg a tárlatot, nagyszámú és előkelő közönség jelenlétében, melynek sorában számos műbarátot láttunk, köztük Beöthy Zolt egyetemi tanárt. A kultuszminisztérium képviselői Ernst Lajos igazgató és dr. Lázár Béla kalauzálása mellett tekintették meg a kiállítás felette gazdag anyagát és a látottak fölött többször elragadtatásuknak adtak kifejezést. A kiállítás naponként 9-től 8-ig áll nyitva a közönségnek.

(*) Tull Ödön síremléke. Tull Ödönnek, a fiatalon elhunyt kiváló festőművésznek síremlékét vasárnap délelőtt leplezték le a rákoskeresztúri izraelita emetőben. A kegyeletes ünnepélyen a társadalom és művészvilág számos kitünősége jelen meg. Az ünnepélyt dr. Weisz Mór rabbi magasszarnyalású beszéddel nyitotta meg, utána az egyesület megjelent képviselői kegyeletes szavak kíséretében helyezték el koszorúikat. A síremlék Róna József szobrász mintázta rózsaszínű márványból. A homlokzaton és oldalain hármas pajzs látható, mint a művészet címere, a felületen pedig sasfejek vannak amelyek a művészet magasrátörő céljait jelképezik.

(*) Színházak hírei. A Magyar Színházban szombaton kerül színre Paul Bourget „Le Tribunal” című darabja, amelyet Salgó Ernő „Az apostol” címeű fordított magyarra, a következő szereposztásban kerül színre: Portal: Törzs; Portálné: Halmy Margit; Portal György; Táray; Bourdelot; Vágó; Claudel; Sebestyén; Claudelné; Báthory Giza; Taillard; Kardos; Charlier; Gere; Brunel; Dobi; Mayence; Papp; Moreau-Janville; Pártos; Vincent báróné; Zala Carola; Amália; Dobos Margit; Az ügyész; Vándory; Anna; P. Tárnoky Gizella; Justin; Karády. A darab előadását vasárnap megismétlik.

A Vigaszínházban szombaton, e hó 21-én kerül bemutatásra az „Erső lánccok” (Das staerkere Band), Salten Félix vígjátéka. Az újdonság szereposztása a következő: Az uralkodó herceg—Hegedüs Gyula, A hercegné, második felesége—Góthné Kertész Ella, György, a trónörökös—Zátony Kálmán, Maritz miniszter—Góth Sándor, Württemberg grófnő—Kende Paula, Hedvig—Varsányi Irén, Hammer tábornok—Balassa Jenő, Dillweg tanácsos—Stella Gyula, Strunz gyógyszerész—Vendrey Ferenc, dr. Schwimmer—Tihanyi Miklós, Betti—Kész Rózi, Ulrich malomtulajdonos—Bárdi Ödön, Martin—Kemenes Lajos, Benkenstein—Bogyó Zsigmond.

A Népeper e heti újdonságának czimszerepét tudvaleg Szoyer Ilona játszza. A vezető férfi szerepet Pázmán Ferenc személyesíti. Ebben a darabban mutatkoznak be az új tagok: Bendiner Hedvig, Hajnal Hajnalka, Ujvári Lajos és Horti Sándor, Pajor, Hajagos, Mátrai és Bihar jutottak még szerepekhez. A nők közül a Tengrész Kató szókimondó humoros alakja vezet, táncban és énekben kitünő hatásokat nyújtva Szoyer Ilonának.

A Budapesti Színházban serényen folynak a próbák az „Alt Wien” című új operettből, mely nálunk Mérey Adolf átfoigolásában „A régi Pest” címmel e hó vége felé kerül bemutatásra. Az új operett zenéjét Janner József, a híres bécsi zeneszerző, szövegét pedig Kadelburg Gusztáv írta.

Nyíltér.

Erovában készítették nem vállal felelősséget a szerkesztésé.

72-54.

Budapesti Autóipari R.-T.
Bérrautói
ÉJJEL - NAPPAL.
Garage. Javító műhely.
72-54.

FŐVÁROS.

(X) **Vasuti kongresszus Budapestén.** A közúti és helyi érdekű vasutak az idén tudvalevőleg Krisztianában tartották nemzetközi kongresszusukat, amelyen a főváros képviselőiben dr. Bárczy István polgármesternek is részt kellett volna vennie. Másirányú elfoglaltsága miatt azonban a polgármester nem vehetett részt a kongresszuson, hanem megleghangú táviratot intézett a kongresszus elnökéhez, amelyben a következő, 1914-ben tartandó kongresszust Budapestre hívta meg. A közúti és helyi érdekű vasutak nemzetközi egyesületének elnöke, C. de Buriel, aki egyúttal a kongresszusnak elnöke is volt, most levelet intézett a polgármesterhez, amelyben tudomására hozza, hogy az egyesület igazgatóválasztmányára, amelyre a döntés bizva volt, egyhangúlag Magyarország mellett döntött és így a közúti és helyi érdekű vasutak tizenhatszázötven tagjával 1914-ben Budapestre lesz. Az elnök levele szerint három hely, Magyarország (Budapest), Svájc (Bern) és Hollandia (Amsterdam) között kellett választani. Amikor az elnök tudomására hozza a polgármesternek ezt az örömdöntést, egyúttal Budapest főváros szíves és lekötő meghívásáért a nemzetközi egyesülés halás köszönetét fejezi ki és köszönetet mond a polgármesternek is, mint aki a meghívást tolmácsolta.

(X) **A városi villamosvasut új vonala.** A budapesti városi villamosvasut elkészült a Népszínház-utca—keleti pályaudvar—nyugati pályaudvar vonalának a Tisza Kálmán-tér—keleti pályaudvar közötti szakasza kiépítésével. A kereskedelmi miniszter e vonal műtanrendőri bejárását a mai napra rendelke el és annak vezetésével Rohmann István vasúti és hajózási biztost bízta meg. Az engedélyes vasutársaságot botfai Hüvös József udvari tanácsos, elnökgazdát, Wörner Adolf műszaki igazgató és botfai Hüvös Iván vezérigazgató képviselték. A vonal hossza ötszáz méter, kettős vágányú, felülvezetékű. A bizottság a vonalat bejárta, azt teljesen rendben találta és az elnök megengedte annak üzembevételét. E vonalon a közlekedést a társaság 2-es számú relációja fogja ellátni, mely eddig a Szabadság-térről a Tisza Kálmán-térig közlekedett. Ezentúl a Szabadság-térről a keleti pályaudvarig fog közlekedni. A viteldíj nem változik, vagyis a Szabadság-térről a keleti pályaudvarig és vissza a viteldíj ugyanaz lesz, mint volt a Szabadság-térről a Tisza Kálmán-térig és vissza.

(X) **A lipótvárosi szivattyutelep.** A parlament északi oldalán felkötött beépítetlen részen a nyári hónapok óta serény munka folyik. Földmunkások és kőművesek dolgoznak itt, hogy elkészítsék a lipótvárosi új szivattyutelepet a parlament épülete mellett a föld alatt. A szivattyutelep mellett egy tranzformátor-ház épül, amely a fővárosi harmadik elektromos telepek lesz alkotórésze. A teljes berendezés 150.000 koronába fog kerülni. A szivattyutelep földalatti elhelyezésénél esztétikai szempontok voltak irányadók, hogy az országház északi része a déli részhez hasonlóan legyen kiképezhető.

(X) **Utezarrendezések.** A kövezési és csatornázási bizottság ma délelőtt Fock Ede tanácsos elnöklésével ülést tartott. A bizottság döntött azoknak az ajánlatoknak ügyében, amelyek az I., Mozdony-utca kocsijának makadamszerű burkoló- és járdáinak kövező- és a Fadrusz János-utca csatornázási munkáira beérkeztek. A beérkezett hét ajánlat közül mindenütt a legolcsóbbnak ítélte oda a bizottság a munkát.

(X) **Kórházi alapítványok.** Boglári Simon Jakab és neje és Havel Károly és neje egyenként négyezer koronás alapítványt tettek a Stefánia szegénygyermek-kórház javára. A belügyminiszter ma az ezekről kiállított alapítványi okleveleket jóváhagyta.

(X) **Védekezés a Duna áradása ellen.** A földmívelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya értesítette a fővárost, hogy a Duna vize rohamosan emelkedik és kilátás van arra, hogy néhány napon belül a 0 pont fölött a hat métert is elérje. Ennélfogva valószínű, hogy a dunai rakodópályákat, amelyek a 0 pont fölött 5.80 méternyire vannak, 20—25 centiméter magasságban el fogja önteni a víz. Az ut- és csatornaépítési ügyosztály az értesítés vétele után azonnal megette az előzetes intézkedéseket az esetleges kiöntéssel szemben és intézkedett, hogy a szivattyúk rendelkezésre álljanak.

TANÜGY.

= **Polgári iskolai tanárok kongresszusa.** Az Országos Polgári Iskolai Egyesület Nagy Lajos elnöklésével tartott igazgatótanács ülése megdöbbenéssel értesült az új nyugdíjtörvény tervezetéről, amely a polgári iskolai tanárokról megkezdődött és továbbra is, a tételes törvények ellenére a legterhebb és legigazságtalanabb tanítói nyugdíjalapban hagyja őket, amelybe törvényellenes intézkedésekkel kényszerítik őket belépni. Az egyesület igazgatótanácsa ennek következtében a kolozsvári közgyűlés határozatához híven összehívta az országos kongresszust. A pénzügyminiszter eljárása folytán nemcsak a polgári iskolai tanárság jogos és méltányos kérése nem valósul meg, hanem a közoktatásügyi kormány is vereséget szenved, amely teljesen az egyesület álláspontját képviselte. Az igazgatótanács fájdalommal tapasztalja, hogy ez a mellőzés amelyben, júnos, a tanügy embereinek a többi állami tisztviselővel szemben oly gyakran van részük, a státusz békés, csendes és minden intenzív munkáját megzavarja, amelyre a reform miatt oly nagy szükség volna. A beláthatatlan következményekkel járó harci és küzdelemért a vezetőség a felelőséget teljesen a minisztériumra hárítja, minthogy ennek szűkkeblűsége és nemtörődömsége idézi elő az elkeseredést. Teheti ezt annál inkább, mivel a kérvények halmozásával és évtizedeken át a küldöttségek egész sorozatával járult már a minisztérium elé ebben az ügyben. *Volenszky Gyula* főtitkár több jelentése után *Tass Ferenc* titkár az ülésen előterjesztette az egyesület munkatervét.

= **A főváros-környéki tanítók pótléka.** Mint értesülünk a kultuszminisztérium javaslatot tett a pénzügyminisztériumnak az iránt, hogy a főváros környékén működő állami tanítókat drágasági pótléka, mint „helyi pótlék” megmaradjon. A kérést a pénzügyminiszter elutasította. A kultuszminisztériumban azonban remélik, hogy a pénzügyi bizottság meg fogja változtatni ezt az elutasítást. A kultuszminisztérium egyáltalán mindenért a pénzügyit teszi felelőssé, de bízik abban, hogy a pénzügyi bizottság pótolni fogja a miniszter fu-karságát.

= **Községi és hitfelekezeti tanítók drágasági segélye.** Már több ízben történt kormánynyilatkozat arra nézve, hogy a közoktatásügyi kormány az államileg segélyezett községi és hitfelekezeti tanítók között a mindinkább növekedő drágaságra való tekintettel tetemes összeget fog drágasági segélyként szétosztani. Illetékes helyről értesülünk, hogy gróf *Zichy János* vallás- és közoktatásügyi miniszter a drágasági segély szétosztását már megkezdette és pedig oly módon, hogy azoknak a fizetési kiegyenlítő államsegélyt élvező községi és hitfelekezeti tanítóknak, kiknek ezer korona fizetésük van, egyszersmindenkorra 100 koronát utalt ki drágasági segélyként. Az utalványok már a legközelebbi napokban kimennek és az illető tanítók rögtön fel is vehetik a részükre kiutalt drágasági segélyt. A vallás- és közoktatásügyi miniszter azonban gondoskodik a fizetési kiegyenlítő államsegélyt nem élvező tanítókról is, amennyiben azok részére, kiknek fizetése az ezer koronát meg nem haladja, megfelelő arányban és méltánylást érdemlő esetben a rendelkezésére bocsátott fedezet erejéig segélyt fog kiutalványozni.

= **Szülői értekezlet.** A VI. ker., felsőerdősori iskola igazgatósága tegnap vasárnap, délután tartotta meg az idén az első szülői értekezletét *Háda József* igazgató elnöklésével, mintegy ötszáz szülő jelenlétében. *Háda* igazgató elnöki megnyitójában rámutatott a szülői értekezletek szerepére a gyermekek nevelésében s ismertette a tanítók és szülők együttműködésének előnyös eredményeit. Utána dr. *Bródy Ferenc* orvos a fertőző betegségek elleni védekezésről tartott előadást. Kifejezést adott annak a kívánságának, hogy az elemi iskolákat orvosokkal és fürdővel kell ellátni. Az iskolaorvosi intézmény a fertőző betegségek elleni harcban nagy szolgálatot tehet. Kívánta egyúttal a kerületi munkaspéntárak reformját, hogy a pénztári orvosok ne legyenek egyéb munkákkal is túlterhelve. A tanulók fegyelmi bíróságának szervezéséről *Bihari Mór* tanító értekezett. Előadta, hogy *Háda József* igazgató javaslatára a tanítótestület kísérletet akar tenni arra nézve, hogy a négy-hat osztályos gyermekeket tanulótársaikból esetle- esetre alakított bizottság fegyelmezze a tanító irá-

nyitása mellett. Ettől az új intézménytől azt reméli az előadó, hogy a tanulótársak ítéletét a hibázó gyermek nagyobb megnyugvással fogja fogadni, mint a tanítóét és így a büntetés igazi célja, a javítás, inkább elérhető. Mind a két előadás a szülők helyeslésével találkozott. Az értekezletről a szülők azzal a benyomással távoztak, hogy a tanítókkal való ilyen együttes megbeszélések hasznosak a gyermekre nézve s hogy *Háda* igazgató javaslata a gyermekek erkölcsi nevelése szempontjából igen nagy jelentőségű kísérlet.

= **Kivándorol az óvónő.** Zomborból jelentik: Bajsa bácsmezei nagyközségnek évi 600 koronával díjazott községi óvónője van. Az óvónő több beadványt intézett a nagyközség elöljáróságához, amelyben utalt a drágaságra és kijelentette, hogy nem tud fizetéséből megélni. A múlt héten újból fizetésfölemelésért folyamodott, azonban úgy, mint másszor, most is elutasították kérésével. Tegnap az alispáni hivatalban megjelent és utlevelet kért külföldre, melyet megkapott és kivándorol.

EGYESÜLETEK.

(—) **A Biztosítási Tisztviselők Országos Szövetsége** szombaton tartotta a szünet után első taggyűlését a Sas-kör földszinti helyiségében. Lengyel Sándor elnök, miután üdvözölte a nagy számmal megjelent tagokat, magas nívón álló beszédben kifejtette a szövetség célját, a tisztviselők anyagi helyzetének javítását, rámutatott egyúttal arra az osztálykülönbégre és érdekellentétre, mely a gazdasági élet minden ágazatában fennáll a munkaadó és az alkalmazott között és konstátálva ezt az állandó osztályharcot, szolidaritásra buzdította kartársait, hogy a tisztviselők egyeteme legyen a gyűztes fél ebben az osztályharcban. A több ízben zajos éljenzessel megszakitott elnöki megnyitó után *Rácz Vilmos*, a szövetség alelnöke ismertette az osztályharc sikerének egyik alapfeltételét, a bizalmiférfiak rendszerének létesítését. Erősen kiemelte az osztályérdek ellentétét a munkaadó és alkalmazottak között, rámutatott arra, hogy ezek az ellentétes érdekek gazdasági téren az állandó harcot föltételezik, már pedig harcot pénz és gyakorlott vezetők nélkül a siker reményével kezdeni nem lehet. Ellenállási alapot kell szervezni. *Lévay Vilmos* és dr. *Rónay Zoltán* felszólalásai után az értekezlet kimondotta, hogy a Biztosítási Tisztviselők Országos Szövetsége az osztályharc alapján szervezke- dik, törekvései sikerének biztosítására felállítja a bizalmiférfiak rendszerét és ellentállási alapot létesít.

(—) **A Központi Demokrata Körbeu** szombaton tartották meg az őszi idény első társasvacsoráját, amelyen a körtagok igen nagy számban vettek részt. A társasvacsorán *Pápay Ferenc* káplán mondott felkösöntőt, meleg szavakban köszöntve *Várossy Vilmost*, akinek sok szerencsét és kitartást kívánt a meginduló őszi kampányhoz, hogy a városfejlesztés nagy munkájában újult erővel vehessen részt. *Várossy Vilmos* hosszabb beszédben köszöntö meg a körtagoknak iránta megnyilvánult szeretetét. A társasvacsora kedélyes hangulatban ért véget.

Az Odollal való szájjápolás való, ságos jótetemény. A szájbéli erjedési folyamatok, melyek a fogakat lassanként megrontják-biztosan megakadályoztatnak és minden Odolöblítés után az egész szájjban üdítő frissesség terjed el.

KÖZIGAZGATÁS

Közigazgatási páriák.

Budapest, szeptember 10.

A magyarországi segédjegyzők és községi alkalmazottak egyesülete holnap tartja gyűlését Pest vármegye székházának annyi történelmi eseményt látott falai között.

Több száz segédjegyző és községi alkalmazott, mind megannyian a községi közigazgatás szellemi munkásai, gyűltek egybe, hogy huszezer nyilakartársuk nevében nyilatkozzanak meg a fórumon és leplezetlenül takarják fel sebeiket, amelyek elterejüknek immár végső eseppei hullanak el, az egész ország közvéleménye előtt.

Sokan, nagyvárosi emberek nem is tudják, ki, mi az a segédjegyző, mily munkakört tölt be és munkássága mily mértékben járul a közérdek kielégítéséhez; nem tudjuk, milyen a közélet ezen munkásainak sorsa, anyagi és erkölcsi helyzete; nem ismerik életutjait, amelyen lábát kő törli fel és testét tüske tépi meg s lába minden nyomát piros vérnek hullása mutatja.

Sem a régi községi törvény, az 1871. évi XVIII. t.-cz., sem az új, az 1886. XXII. t.-cz., amely csak azért új, mert nincsen újabb keletű, de rendelkezéseivel fogva bátran beillenék a leg-sötétebb középkorba, nem tartalmaz intézkedéseket a segédjegyzők és községi alkalmazottak jogviszonyait illetőleg. Csupán a jegyzők fizetésrendezéséről szóló 1904. évi XI. t.-cz. intézkedik a segédjegyzők fizetéséről, de intézkedik oly módon, amelyben nincsen köszönet, egyezer koronában, tehát nem is egészen napi három koronában szabván meg azt. A községi alkalmazottakról pedig törvényeink még csak egy betűvel sem emlékeznek meg.

A közigazgatás e munkásainak táborát az élet, a közszükség teremtette meg.

A községi közigazgatás hatásköre évről évre tágult, újabb és újabb feladatokat foglalt be keretei közé, amelyek megoldhatása természetesen maga után vonta a hivatali személyzet szaporításának szükségességét, mivel a községi törvény ellátja ugyan bőven a községeket előjárókkal, ezek azonban a községek 90 százalékában semminemű hivatalos teendő ellátására nem csak hogy nem alkalmasak, de inkább azok elintézésére gátolólak hatnak, minél fogva a jegyző nem képes egyedül megküzdenni a feladatok halmazával, segédek beállításáról kellett gondoskodnia. Ezek a segédek, segédjegyző, irnok, végrehajtó, nyilvántartó, iktató, kiadó stb. elnevezést nyertek s anyagi ellátásuk mérve a községi szabályrendeletekben részint bizonyos fizetéssel, mint az illető járandóságával, részint pedig a jegyző részére adott évi általános összeggel kíséreltetett meg rendeztetni.

E rendezés a legkezdetlegesebb és egyáltalán nem biztosítja az illető alkalmazott megélhetését, hiszen községeink nagy része nem is bír az anyagi erőforrások oly bőségével, hogy a község szellemi munkásai anyagi ellátásáról csak kielégítőleg gondoskodhassék, de meg községeink képviselőtestületei általában véve nem is állanak oly színvonalon, hogy a szellemi munka értékét kellőképpen honorálni akarhassák.

A segédjegyzők és községi alkalmazottak anyagi és közjogi helyzete ennél fogva a legprimitívebb; fizetése nem biztosítja a megélhetésre szükséges legelemibb eszközök megszerzését sem, előlépése nincs biztosítva, alkalmaztatása, elbocsátása legtöbbször az alkalmazást nyújtó főnök önkényétől függ, jogok reájuk nézve statuálva nincsenek, kötelességeik meg nem határozottak, nem körvonalaztattak, hanem azok mérve ugyancsak önkényesen és mindig ötlesterően állapítatik meg.

Ily sötét chaosba akart némileg fényt hinteni az 1904. évi XI. t.-cz. De bizony e törvény sem hozta meg a segédjegyzők és községi alkalmazottak sorsának javítását. Ugyanis míg esztelenül a tör-

vény ezer korona fizetést állapít meg a segédjegyző részére, addig másfelől a törvény életbelépte óta is a segédjegyzői állásoknak csak kisebb része szerveztetett, a községi alkalmazottak helyzetén pedig még ennyi változtatást sem tett.

A segédjegyzők és községi alkalmazottak a jegyzővel együtt a községi közigazgatás feladat-körébe eső hatósági teendőket látják el, jobbara önállóan. Működési körük tehát terjedelmes és kiválóan fontos, mert hiszen a közigazgatás problémái végre is a községekben oldatnak meg s a törvények, miniszteri rendeletek, szabályrendeletek végrehajtását a községi közigazgatás munkásai eszközik, ezek öntenek a holt betűkbe életet, ezek biztosítják azoknak a köztudatba való átültetését és az ő tapintatuk tette eddig lehetővé egy-egy új törvényalkotás végrehajtásánál a megrázkódtatások kikerülését.

A községi közigazgatás alapja az állami adminisztrációnak, ha tehát jogos magánérdek nem fűződne is a segédjegyzők és községi alkalmazottak fizetésének, szolgálati viszonyának rendezéséhez; akkor is ezzel a közérdeket képező követelménnyel az illetékes tényezőknek a legkomolyabban foglalkozni kötelesek és kötelessége a magyar közvéleménynek is, hogy a segédjegyzőket és községi alkalmazottakat, mint a magyar közélet értékes munkásait, helyzetük javítására irányuló törekvésekben a legmesszebb menő támogatásban részesítse.

Kötelessége a kormánynak, hogy a segédjegyzők és községi alkalmazottak elébe terjesztendő kívánságai felett ne sikoljon el szokás szerint, ne lássa ezt az ügyet befejezettnek a szokásos biztató nyilatkozatokkal, mert hiszen ebben volt már részük; itt tenni és pedig azonnal tenni kell, mert ha az ország igénybe veszi munkarejükét, akkor erkölcsi és anyagi helyzetük rendezése is az ő vállaira hárul.

A segédjegyzők és községi alkalmazottak száma legalább huszezerre rug; e nagy szám mellett bizonyít, hogy a közigazgatásnak szüksége van munkásságukra és a közigazgatás teljesítési képessége náluk nélkül nem érne el ama fokot, amelyen feladatainak megfelelni tud; kötelesség hárul tehát velük szemben az államra, amelynek feladatai egy jelentékeny ágát ellátják, hogy munkásságuk ellenében részükre illő, azzal arányban álló erkölcsi és anyagi helyzetet teremtsen.

Mi meleg szívvvel, rokonérzéssel üdvözljük gyűlésük alkalmából a segédjegyzők és községi alkalmazottak karát, kívánjuk küzdelmeik sikerét és a magunk részéről, mint eddig, úgy a jövőben is a legmesszebb menő támogatásunkkal járunk hozzá törekvéseik valósulásához.

Városház-avatás tüntetéssel. Szabadkán vasárnap fölavatták a város újonnan emelt székházát. A bácskai munkapárti uralom pártpolitikai ünnepélylyé tette a szépen fejlődő város egész polgárságának nevezetes napját, amire az ellenzéki polgárság hatalmas tüntetéssel válaszolt. A felavatási ünnepélyen a kormányt Hazai honvédelmi miniszteren kívül Némethy Károly belügyi- és Kazy József földművelésügyi államtitkárok képviselték. A városok kiküldötteit Bárczy István Budapest székesfővárosi polgármester vezette. A vendégek nagy része szombaton délután érkezett meg. Este toronyzene volt, majd a Szabadkai Dalregyesület Lányi Ernő vezetésével szerenádot adott Bárczy István polgármesternek, mint az Országos Dalösszevétel elnökének. Báró Hazai Samu honvédelmi miniszter a kormány képviselőjében vasárnap délelőtt egynegyed 11 órakor érkezett Szabadkára. A vasuti állomáshoz már jóval korábban gyülekeztek a hivatalos személyek. A rendőrség az utcákon kordont vont, s a pályaudvart elzárta a „hivatalnok” elől. A hivatalos fogadatlás után megindult a fogatsor a Kossuth-utca irányában.

Ebben a pillanatban, mintegy adott jelle hatalmas *Abczug! Le vele!* kiáltások hangzottak fel. A tömeg átszakította a kordont és utána eredt a fogatoknak. A rendőrök nem voltak képesek tovább föntartani a rendet. Mikor a miniszter kocsija a fötérre ért, közápor zuhant feléje. A szolgálattelévő rendőrtiszt báró Vojnich István rendelkezésére rohamot vezényelt. A csendőrök szuronyt-szegezve rohantak a tüntetőknek, a lovasrendőrök kivont karddal nekivágtatták. A tulnyomó erőnek végre sikerült megtisztítani a teret. Ezután a városház egész környékét elzárták. Így aztán a közgyűlésre való felvonulás zavartalanul eshetett meg. A rendőrség nyolcz tüntetőt bekísért, de igazolás után szabadon bocsátották őket. Féltenkettőkor diszközgyűlés volt a városház nagytermében. A főispán megnyitóját követte dr. Biró Károly polgármester ünnepi szónoklata, majd pedig dr. Vojnich Ferencz főjegyző terjesztette elő a közgyűlés deklarációját. A beszédeket jegyzőkönyvben örökítették meg. Jakab Dezső műépítész lendületes szavai után a dalárda Himnuszra zárta be az ünnepi ülést. A közgyűlés után a küldöttséget fogadta a miniszter. Aztán megtartották a palési emlékkut fölavatását. Két órakor négy száz terítékes banket volt az új vigadó nagytermében. A vendégek elutazásakor nem merült fel zavaró incidens.

A segédjegyzők és községi alkalmazottak egyesületének elnökségi ülése. A segédjegyzők és községi alkalmazottak holnap tartandó gyűlését előkészítő elnökségi ülés Némethy Árpád úrtényi aljegyző elnöke alatt ma tartott Pest vármegye székházának kistermében. Letárgyaltatták és a közgyűlésnek elfogadásra ajánlatott az elnöki jelentés, a jövő évi költségvetés és az 1911. évi számadás. Tárgyaltatták Sugár Sándor egyesületi jegyző által előterjesztett és már lapunkban ismertett határozati javaslat. A javaslat és az ennek kiegészítő részét képező memorandum a közgyűlésnek elfogadásra ajánlatott, tekintettel arra, hogy magában a javaslatban enyhének látszó állásfoglalást a memorandum a legkiméletlenebb ridegséggel és a leghatározottabb kijelentésekkel teszi alkalmassá arra, hogy a kar egységes felfogását híven vissza-tükrözze. Megemlékezünk még arról is, hogy az elnökség lapunk szerkesztőségének a kar érdekeiért való önzetlen küzdelméért egyhangulag köszönetét fejezte ki.

A lugosi polgármester fegyelmije. Lugos város képviselőtestületének szombaton délután izgalmas közgyűlése volt, melynek eredménye az, hogy dr. Floreszku Döme polgármester fegyelmi eljárás megindítását kérte maga ellen, amit a közgyűlés el is rendelt. Az ügy szoros kapcsolatban van a válságba került „Concordia” lugosi pénzügyintézettel. Ugyanis Lugos városa magán- és gyámpénze a helybeli pénzügyintézetbe van gyümölcsözőleg elhelyezve. A Concordiában 24 ezer korona betétje van a városnak és ez a pénz a polgármester mulasztása miatt most veszendőben van. Isschutz Aurél alispán szombaton rovacosolást tartott a városi pénztárnál és akkor kitudódott, hogy a polgármester nem vétette fel a Concordiából a betétet. Az esetről jegyzőkönyvet vettek fel, mely szerint Harambasa János városi főszámvevő és Huszarek János pénztáros azt vallották, hogy a polgármester 30 napi halasztást adott a Concordiának. Az ügy kínos feltűnést keltett a városban, annál is inkább, mert Floreszku polgármester most ugyasólván próbaidejét tölti és ez év végén ismét választás elé kerül.

Nagyvárad kölesőne. Nagyváradról jelentik: Nagyvárad városi közgyűlése ma tárgyalta kétmillió kölesőnyűgét. A város közönsége előtt két fővárosi pénzügyintézet ajánlata feküdt. Az egyik föltételei: 1 és fél százalékos folyósítási jutalék, a bankráta feletti 1 és egynolczad százalékos kamatláb és két évi esedékesség, melynek elmulasztása esetén a folyósítás háromnegyed százalékkal emelkedik. A városi közgyűlés a polgármester indítványára ezt az ajánlatot fogadta el. Dr. Moskovits József, a kereskedelmi és iparkamara elnöke azon óhajának adott kifejezést, hogy a város még kétmillió kölesőnt vegyen fel valamely pesti intézetnél, részben a helybeli pénzügyintézetnél leendő betűl, részben közmunkálatok kezdeményezésére a válságos ipar felszolgálására szóljából. A közgyűlés megbizta a polgármestert, hogy ez irányban folytasson tárgyalásokat.

TÖRVÉNYSZÉK.

§ Egy főszolgabíró basáskodása. Egy héten belül a második főszolgabíró próbálkozott meg azal, hogy a róla szóló rágalmazó cikkek szerzőjét törvény elé állítsa abban a reményben, hogy tisztán fog kikerülni az esküdtsek előtti viaskodásból. S ugyancsak egy héten belül már a második eset, hogy a rágalmazót — felmentik és a felperesből leleplezett, szegyenbehozott közigazgatási szegyenfölt lesz. A pécsi kir. törvényszék esküdtbírója, mint sajtóbíró, pénteken és szombaton egész nap, vasárnap pedig reggeltől délig tárgyalta azt a rágalmazási pert, amelyet Hegyessy János, a somogy megyei szigetvári járás főszolgabírója indított Duchon Ödön ügyvéd, volt Kossuth-párti képviselő ellen: „Ki a hazug?” című cikkéért. A tárgyaláson Finkei Pál kir. törvényszéki bíró elnökölt s a bíróság helyet adott a bizonyításnak. A bizonyítás anyagát olyan esetek képezték, amelyek Hegyessy János főszolgabíró ténykedéseire vonatkoztak, mégis a kir. ügyés: a vádat nem vette át. Mintegy hatvan tanút hallgatott ki a bíróság s ezek vallomásából kiderült, hogy a főszolgabíró egy ízben a szőlőbe tartó verebészó gyerekek közül Sein Zsigmondot lelőtte s az ügyet tíz koronával kiegyenlítette, még a fu gazdáját arra is rábírta, hogy állásából kitegye. Horváth József Géza székesfehérvári esendőrmester is súlyos vallomást tett a főszolgabíró ellen; valamint az Andrássy-uradalom tisztartói beismerték, hogy évtizedes uzus: az uradalom a mindenkori főszolgabírónak rétet és lucernást ad. Vasárnap délben hirdette ki az esküdték vezére az esküdtsek választát: Duchon Ödön rágalmazó cikket irt Hegyessyről, a rágalmazásban azonban még sem bűnös, mert al. látásait igazolta. A kir. törvényszék ezek alapján Duchon Ödönt a vád alól felmentette.

§ Az Országos Birói és Ügyészi Egyesület ma tartotta első ülését új otthonában, a Ráth György utcái internátus és egyesületi helyiség tanteremében. Az ülésen Gresák Károly kuria bíró elnökölt. Az igazgatóság főképpen az október 6-án Nagyváradon tartandó évi közgyűlés előkészítésével foglalkozott. Majd megtekintette az internátust, továbbá a birói egyesületnek szomszédos bérházát, a negyven villától álló birói telepet és meleg ünnepélyesen részesítette az elnököt, akinek páratlanul eredményes munkássága rövid két esztendő alatt alatt egész kis városrészt teremtett a birói kar részére. Kijelölt az elismerésből Arany Aladár műépítésznek is, aki az épületeket minden tekintetben modern és előkelő izléssel tervezte meg, úgy hogy a birói villatelep felveheti a versenyt a híres darmstadti és müncheni koloniákkal s szinte látványosság számba menő része a budai villaövezetnek.

§ Hamis tanulás. Az általános képviselőválasztások alkalmával Élesden Zathuretzky István munkapártit választották meg az ellenzéki Farkasházy Zsigmonddal szemben. A kisebbségben maradt párt petícióját a Kuria elutasította, mire az abban szereplő tanúk ellen, akik eskü alatt vallották, hogy a képviselő körösbarlangi (pesterei) programbeszédében ingyen legelőt és tüzfűt ígért a választóknak, ha rá szavaznak, hamis tanulás miatt megindult a bünvádi eljárás. A nagyváradi törvényszék több napon át tárgyalta ezt a bünpört és hamis tanulás büntette miatt a vádlottak közül Weisz Gyulát nyolcz hónapi, Molok Jánost, Kreez Florót, Csobán Simont és Abrudán Jánosnét hat-hat hónapi börtönre és egyenként száz korona pénzbüntetésre ítélte, a többi vádlottat ellenben fölmentette. Az ítélet ellen az ügyész súlyosbírtásért, a védő fölmentés végett fellebezett.

§ Kegyelem gróf Bonmartini gyilkosának. Rómából jelentik: Az igazságügyminiszter a királynak megkegyelmezésre ajánlotta Murri Tullio ügyvédet, akit a bíróság harmincz évi fegyházra ítélte, mert testvérének, Lindának férjét, gróf Bonmartinót Bolognában meggyilkolta.

§ Megölte a feleségét. Komáromból jelentik: Bichei Gyula hajógyári kovács július hónapban feleségét három késszúrással megölte. Az esküdtsek a mai főtárgyaláson bűnösnek találták Bicheit erős felindulásban elkövetett emberölésben, mire a törvényszék 5 évi fegyházra ítélte.

§ Betörőből — rablógyilkos. Junius huszadikán hajnalban izgató hajsza folyt le az Eötvös-utca 29. számú házban, ahol Hoffer és Ágai műszerészeknek van üzlete. A műszerész boltba többször betörték és ezen az estén is behatolt valaki a földszinti helyiségekbe. A rendőr, aki fölfedezte a betörést, föllármázta a házbelieket és ekkor negyedórán tartó hajsza indult meg. A betörő végre is az utcán át akart menekülni, de itt egy rendőr állott, aki tovább üldözte, míg végre a nyugati pályaudvar raktárhelyiségei között sikerült elfogni. Itt azután kiderült, hogy a betörő huszonhárom éves és Vince Dezsőnek hívják. Amíg a lépcsőház utvesztőjében keresték üldözői, ő behatolt az egyik negyedik emeleti magánlakás cselészetébe, ahol kirabolta, majd megölte Hornyik Katalin cselédleányt. Ma tárgyalta ezt a bűnygyet a budapesti büntetőtörvényszék esküdtbírója. A tárgyaláson a védő kérte a vádlott elmeállapotának törvényszéki elmeorvos szakértőkkel leendő megvizsgálását és e czélból a főtárgyalás elnapolását. A bíróság a védő kérelmét elutasította, mire megkezdte az elnök a vádlott kihallgatását. Vince Dezső elmondotta, hogy egy nyugalmazott rendőrnek a fia, valamikor kertészséget tanult. Különböző lopások miatt már öt ízben volt büntetve és a Hoffer és Ágai villanyoszerelő cég üzlethelyiségebe a május és június hónapjaiban többször betört. A gyilkosság napján több koresmában és kávéházban fordult meg és éjjel után két óra tájban hatolt be újból a villanyoszerelő cég üzletébe. Alig hogy bement, észrevette, hogy a rendőr megtudta, hogy bent van valaki a cég irodájában. Erre ő menekülni akart és menekülése közben találmra bemászott a negyedik emeleten a lépcsőháztól jobbra eső lakásába, az előszoba nyitott felső ablakán keresztül. Itt újból lopni akart ezüst-égyeszközt és a konyhában és a cselészetében összeszedett minden értékes holmit, de eközben a leány felébredt és segítségért kezdett kiabálni. Ekkor a kezében levő baltával többször fejbe ütötte a leányt. A véres tett után menekülni akart, de üldözőbe vették és elfogták. A kihallgatott tanúk nagyobb rész megegyezően mondták el az éjjeli betörőhajsza lefolyását, a gyilkosság felfedezését és a menekülő gyilkos elfogatásának körülményeit. Az esküdtsek szándékos emberöléssel párosult rablás büntette miatt tizenöt évi fegyházra ítélte Vinczét.

§ A rágalom. Valaki a nyáron át azt a képtelen hírt terjesztette, hogy a Párisi Nagy Áruház tulajdonosa, a Goldberger S. G. cég fizetésképtelen lett. A valótlan hír hamar szárnyra kapott, bár sehol sem hitték el a fizetésképtelenséget. A Goldberger S. G. cég nyomozni kezdett a pletyka terjesztője után s a nyomozás eredménye megállapította, hogy a hír terjesztője Komlós Sándor Andrássy-uti kereskedő. Komlóst a cég ügyvédje útján rágalmazás miatt feljelentette. A pört ma tárgyalta Kovács büntető járásbíró. A bíróság kihallgatta Kádár Gusztávot, a Leszámitoló- és Pénzváltó Bank titkárát, aki elmondotta, hogy a hír a bankokban s a külföldi cégek között nagy izgalmat keltett. Elmondotta, hogy az áruháznak abban az időben négyszázezer korona betétje volt a bankban. Komlós Sándor vádlott azzal védekezett, hogy a fizetésképtelenség híret Platschek Vilmos kereskedőtől halotta. A vallomás alapján a vádat Platschek ellen is kiterjesztették. A bíróság erre a tárgyalást elhalasztotta.

§ A Wirth ékszerész cég betörői. A Belvárosban A Városház-utca 3. szám alatt lévő Wirth János és fiai ékszernagykereskedő cég üzlethelyiségebe ez év márczius 8-án éjjeli vakmerő módon követett el betörést egy jól szervezett tolvajbando, a melynek tagjai Braun Miksa jászfényszarui származású Mária-utcai lakatosmester, Kovács Kohn Kálmán mindszenti származású, a főváros területéről kitiltott pinezer, Schwartz Béla vecsési származású, Dobozi-utca 25. sz. alatti kávéház tulajdonosa és Kugler József sopronkeresztúri származású állítólagos kereskedő voltak. Ma tárgyalta ezt a betöréses lopási és zsarolási ügyet a büntető törvényszék, dr. Makucz bíró elnöke alatt ítélkező tanácsa. A négy vádlott a mai főtárgyaláson kétségbeesetten taglta bűnösségét és mindegyik alibit akart bizonyítani. A bíróság ma a beidézett negyven tanú kihallgatását kezdte meg. A tárgyalást holnap délelőtt kilenc órákor folytatják.

§ Hitvesgyilkosságért — halál. Lembergől jelentik: Julius 30-án egy Cudak nevű parasztnak 59 éves felesége Tarnov községben férjét leöntötte petróleummal és meggyújtotta. Az égő ember a fájdalomtól félig örülten kirohant az utcára, ahol összerogyott és retentő kínok között meghalt. A lembergi esküdtbíró most a bestiális aszonyt kötéll állati halálra ítélte.

SPORT.

() A vasárnapi labdarugó-mérkőzések. MTK—Törekvés 4:1. A Hungária-uti pályán 6000 főnyi közönség előtt mérkőzött a két csapat, amely a Testgyakorlók fölényes győzelmével végződött. Az MTK régi összeállítású csapatával állt ki, csak a czenferfedezet helyén Ellinger játszott Kürschner helyett. A Törekvés, amely a múlt vasárnap eldöntetlenül játszott a BTC-vel, nem tudta megakadályozni a kék-fehérek csatársorának kombinációs játékát, akik már az első félidőben biztosították maguknak a győzelmet 2 goállal, amelyet Kertész II. rugott. Szünet után újra az MTK rugja az első gólt Kertész I. révén, majd sikerül a Törekvésnek csondes fölényjátéka után egy gólt rugni. Ezután az MTK vehemens tempót diktál, a Törekvés kifutadt és Kertész II. a negyedik gólt rugta. Reprezentatív formát mutatott Kertész II, továbbá Bíró Sebestyén és Révész voltak igen jók. A Törekvésnél Nyilas, Szedniesek és Béki produkált elfogadható játékokat. Bíró Fehéri volt.

BTC—TTC 2:1. Az MTK—Törekvés-match előtt küzdött a két egyenlő erejű csapat egymással, amelyet a jobb csatársorral bíró BTC nyert meg. Mindkét csapat egy-egy tartalékkal állt ki. Az első félidőben a BTC volt többször fölényben, de a TTC védeleme résen volt és az eredmény 1:1 volt. Szünet után a piros-fehérek Dobó és Pócz összjátéka révén szerzik meg a győzelmet jelentő gólt. Bíró Sár volt.

BAK—NSC 3:2. A népszigeti pályán botrányok közepette folyt le a BAK—NSC-mérkőzés, amelyből a BAK 3:2 arányban került ki győztesnek. Hajón bíró a matchet le is fujta, mert a közönség gunyos kiáltásokkal zaklatta. Majd ismét beállt bíraskodni. Egy itéletével tizenegyet adott a BAK terhére, mire a protestáló Guörgyöt, Liget és Fürstöt kiállította. A tizenegyet, melyet Hlavay rugott, sikerült a kapuba álló Volenszkinnek kivédeni.

A Magyar Kupáért játszott a Ferencvárosi Torna Club a Magyar Athletikai Clubbal, amelyet 1:0 arányban legyőzött. A gólt Schlosser rugta, aki egyébként igen sokat játszott fedezetet, amira szükség is volt, mert Bródi nagyon gyenge volt. A csapatban újra játszott dr. Borbás. Játékával kiűnt társai közül, a MAC különösen a második félidőben kitünően játszott. A nagyszerűen játszó Bodnár ment az egész játék, őt pedig alaposan lefogta a FTC. Jól játszott különösen a debütáns Blum II. Bíró Schubert volt.

() Motorosolnak-verseny. Pozsonyból jelentik: Az osztrák motoryacht-klub, mint ismeretes, az idén is Bécsből Orsováig rendezti szokásos propaganda-utját. Az elindulás szeptember 20-án lesz, ahonnan a résztvevő motoros yachtok még délben Pozsonyba érkeznek. Pozsony város idegenforgalmi bizottságához érkezett értesítés szerint a yachtklubot Bécsből Pozsonyig dr. Neumayer Károly bécsi polgármester is elkíséri.

() Magyar-osztrák atlétikai viadal. Vasárnap délután került döntésre az első osztrák-magyar nemzetközi atlétikai viadal az üllői-uti pályán 5000 főnyi közönség előtt, amely — mint azt megirtuk — a magyar atléták abszolút fölényes győzelmével végződött. A tizenegy számból álló meetingen nyolczszor volt első magyar atléta, kétszer osztrák és egy számban, a rudugrásban holtverseny volt. Az első ilyenü viadalt 9:3 pontarányban nyertük meg. A győztesek a következők voltak:

1. Számtéres síkfutás: Szobota Ferenc 11.2 mp. 2. Diszkoszvetés: Ujlaki Rezső 41.41 m. 3. 1500 méteres síkfutás: Forgács Ferenc 2.26 p. 6 mp. 4. 110 méteres gátfutás: Solymár Károly 16 mp. 5. Súlydobás: Schiller Rezső 12.64 m. 6. Rudugrás: Szemere János és Franzl (Ausztria) holtversenyben 3.15 m. 7. 400 méteres síkfutás: Mezei Frigyes 56.8 mp. 8. Kalapácsvetés: Tronner (Ausztria) 38.55 m. 9. Magasugrás: Báró Vardener Iván 1.82 m. 10. Távolugrás: Franzl (Ausztria) 6.74 m. 11. 5000 méteres síkfutás: Forgács Ferenc 16 p. 17 mp.

() A fiumei uszóverseny. A Műgyეთemí Athletikai és Football Club Fiumében vasárnap este jól sikerült uszóversenyt rendezett. Uszóink elitjei starthoz állt az egyes versenyszámokban és így szép és érdekes küzdelmekben volt része az ezer főnyi közönségnek. Az egyes versenyek győztesei a következők voltak:

100 yardos bajnokság. 1. Belezny (MAFC.) 2. Adorján (MAFC.), 1 p. 3 mp. — Buvárszás. 1. Kan-kovszky (MAFC.) — 200 méteres handicap. 1. Szentgróthy 5 p. 11 mp. — Müugrás. 1. Dénes (MAFC.) — 3x50 méteres staféta. 1. MAFC. — Hölgyek versenye. 1. Toeigl 47 mp. — 440 yardos főverseny. 1. Las-Torpes (MAC) 6 p. 16 1.5 mp. — 100 méteres melluszás. 1. Toldi (MTK.) 2. Elek (MAFC.), 1 p. 27 mp. — Hátuszás-handicap. 100 m. 1. Géczy 1 p. 37 mp. — Melluszás-handicap. 100 m. 1. Mattersdorfer 1 p. 44 mp. — 100 méteres hátuszás. 1. Szentgróthy (MAFC) 1 p. 16 mp. — 4x50 méteres staféta. 1. MAFC. — Oldugrás. 50 m. 1. Belezny (MAFC.)

() Bécsi versenyek. A vasárnapi versenyek főszáma: a *Jubileumi díj* is meglepetéssel ért véget, de csak annyiban, hogy *Lord Firebrand* teljesen formán alul futott s a mezőnyben leghamarább volt kész erejével. Ellenben *Poker* mult évi öszi teljesítményeivel egyivásu győzelmet aratott. A második helyet a Derbyformáját kifutó *Marasesti* foglalta le; el lehetünk készülve, hogy a budapesti öszi versenyek valamelyik nagyobb futama nevéhez fog fűződni. Harmadik *Lira* lett, melyről tudott dolog, hogy őszszel nyeri vissza tudását; elég jól tartotta magát az utolsó pillanatban beugrasztott *Bony* s negyedik helyét kellőleg kell értékelni. A verseny így folyt le: Marasesti diktálja az erős iramot Jacquemart, Rafael, Lord Firebrand előtt, hátul Vivid, Bony, a mezőnytől messze elmaradva *Lira*. Az 1600 méteres startnál Marasesti, Jacquemart, Lord Firebrand, Poker a sorrend, a rövid oldalon pedig Marasesti, Wermuth, Briton, Poker. Az egyenesbe Marasesti, nyomában Britonnal, fordul be, kívülről fokozatosan felnyomul *Lira* is, majd *Poker* indul a vezető után, a távnál elhagyja s biztosan egy hosszal veri. A *Gaga-verseny*-ben reás favorit volt *Oiseau* — *Landluft* a feneketlen sárú való tekintettel nem startolt — és csak gyenge harmadik volt *Ferke* és *Fabel* mögött. A *Bon marché-handicap*-ban nagy plunge sikerült *Iolán*-n, míg a *Mágnés-handicap* küzdelem árán *Brennerpass* javára dült el. Részletes eredmény:

I. *Nyeretlen kétévesek eladóversenye*. Díj 3000 korona. Táv 900 méter. 1. Losonczy E. pm *Wolftram* 56 kg (Janek), 2. Dávid F. pm *Rabló* 56 kg (Paluska), 3. Br. Springer G. sk *Malacca* 54 és fél kg (Carslake). Futottak még: Rabenbratl, Mon Cousin, Komet, Cocosse, Julius, Wichern. Könnyen ötnegyed hosszal nyerve, háromnegyed hosszal harmadik. Tot.: 10:35, 20:25, 25.

II. *Mágnés-handicap*. (Háromévesek.) Díj 5000 korona. Táv 1800 méter. 1. Dreher A. sm *Brennerpass* 54 és fél kg (Varga), 2. Mr. Redgrey pk *Visz* 48 kg (Schuster), 3. Br. Springer G. sm *Zergebák* 54 kg (Carslake). Futottak még: Baby II., Minister. Küzdelem után nyakhosszal nyerve, egy hosszal harmadik. Tot.: 10:31, 20:35, 28.

III. *Gaga-verseny*. (Háromévesek.) Díj 8000 korona. Táv 1200 méter. 1. Zombory E. stpm *Ferke* 60 kg (Janek), 2. Mr. Adrien pk *Fabel* 63 és fél kg (Janek), 3. Br. Springer G. pm *Oiseau* 60 kg (Carslake). Futottak még: Alpenveihen. Biztosan két hosszal nyerve, hat hosszal harmadik. Tot.: 10:36, 20:32, 38.

IV. *Jubileumi díj*. Díj 40.000 korona. Táv 2400 méter. 1. Dreher A. 36 stpm *Poker* 55 és fél kg (Varga), 2. Negroptont Gy. 36 pm *Marasesti* 50 és fél kg (Painter), 3. Hg. Lubomirski L. 46 pk *Lira* 59 kg (Winkfield). Futottak még: Vivid, Lord Firebrand, Rafael, Wermuth, Briton, Chilperic, Jacquemart, Bony. Biztosan egy hosszal nyerve, négy hosszal harmadik. Tot.: 10:49, 20:35, 47, 38.

V. *Bon marché-handicap*. (Kétévesek.) Díj 5000 korona. Táv 1000 méter. 1. Baltazzi A. sk *Iola* 49 kg (Gulyás), 2. Mautner V. sm *Retract* 49 kg (Schuster), 3. Lov. Landau H. pm *Rekawinkel* 47 és fél kg (Painter). Futottak még: Onelle, Tiroler, Rama, Hungaria, Marta, Queen, Reklame, Diana, Azért se, Rothe Resl, Apród. Küzdelem után nyakhosszal nyerve, fél hosszal harmadik. Tot.: 10:57, 20:52, 78, 45.

VI. *Lusthaus-Steeple-chase*. (Handicap.) Díj 6000 korona. Táv 4800 méter. 1. Bamberger I. 66 sk *Titi II.* 60 kg (Slinn), 2. Br. Neimanns 46 pper *Papsajt* 60 kg (Hujber), 3. Br. Inkey J. id pper *Gara* 69 kg (Rybenski). Futottak még: Nyatagan. Biztosan két és fél hosszal nyerve, három hosszal harmadik. Tot.: 10:46, 20:50, 43.

VII. *Handicap*. Díj 3000 korona. Táv 1000 méter. 1. Jankovich-B. Gy. 56 stpm *Winneton* 57 és fél kg (Janek), 2. Mautner V. 36 pk *Pannonia* 55 kg (Shaw), 3. Hg. Lubomirski Gy. 56 pk *Belladonna* 47 kg (Bauska). Futottak még: Beg Pardon, Batilde, Titan, Fandangó, Fury, Pesztonka, Roda-Roda, Romulus, Szaracén, Bliktri, Pajtás II., Chinin, Fagyöngy. Könnyen egy hosszal nyerve, fejhosszal harmadik. Tot.: 10:50, 20:53, 58, 46.

A holnapi program csak olyan szezonvégi nap lesz. Legjobban a *Badeni díj* van dotálva 6000 koronával. Ugy látszik, népes mezőny fog benne startolni, melyek közül *Auwinkel*, *Seagull*, *Kartacz* és *Ibyk* neveit huzhatjuk alá. Jelöltjeink:

- I. *Waterloo* — *Rock Crystal*
- II. *Granville* — *Kamp*
- III. *Fram* — *Dávid-ist.* — *Springer ist*
- IV. *Auwinkel* — *Ibykus*
- V. *Illner* — *Dávid-ist.*
- VI. *Radoteur* — *Szente lov.*
- VII. *Magánzó* — *Margate.*

() Lovaink veresége Németországban. Csufos kudarcot vallott az az expedíció, amely a *Hammonia-díjért* lett utnak indítva, mert csak *Fürge* tudott a második helyre felvergődni, *Saucy Girl* és *Good Morning* helyzetlenül futottak. Győztes a graditzi *Grita* lett, harmadik pedig *Flagge*.

BELATINY PEZSGŐ

KÖZGAZDASÁG.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank a dalmát vasut építését a *Grünwald* és *Schiffer*-cégre ruházta át. A nevezett cég *nyolczmillió* koronát fizet a Kereskedelmi Banknak haszonrészesezés fejében, amely összeg a vasutépítés befejezéséig részletekben fizetetik. A Kereskedelmi Bank ezzel minden közösséget megszüntet a dalmát vasutak építkezésével, holott a kormány éppen azért kötötte meg a vasutépítési szerződést, mert a Kereskedelmi Bankban teljes anyagi garanciát látott. A Grünwald és Schiffer-cégben ez az anyagi garancia nincsen meg, mert a cég ugy, mint annakidején a *Havas és Deutsch-cég*, rengeteg összegű engagementokban van benn és építkezéseit és különféle üzleteit most is csak a Kereskedelmi Bank segítségével tudja lebonyolítani. A Grünwald és Schiffer-cég dalmát vasuti építkezési üzletrészvénytársasági formában fog megalakulni, amely részvénytársaság még a Grünwald és Schiffer-cégnél is kevesebb garanciát nyújt. E kérdés egyébként legközelebb a parlament elé kerül és ott fog ebben az ügyben a kép teljesen kibontakozni. A dalmát vasuti építkezést egyik legnagyobb, legkiválóbb koncepcióval vezetett intézetünkre, a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bankra* bízta a kereskedelmi miniszter a magyar országgyűlés jóváhagyásával. A törvény és a szerződés értelmében az építkezést a Kereskedelmi Banknak kell megkezdeni, befejezni és a banknak kell minden garanciát, minden időnkig az építés teljes korrektségéért viselni.

A jegybank kimutatása. Az Osztrák-Magyar Bank szeptember 14-éről megjelent kimutatása minimális javulást mutat a megelőző statushoz viszonyítva. Az adóköteles bankjegyforgalom 18 millió koronával apadt, s csökkentek a váltó s lombard tárcza is együttvéve 5 millió koronával. Szeptember második hetében tehát a benyújtás majdnem akkora volt, mint amennyi fölszabadult pénz visszafolyt a jegy kibocsátó bankhoz. Ez mutatja a legjobban, hogy a piac híjján van minden külföldi pénzájánlatnak, s egyedül a jegybankhoz fordulhat. A benyújtás ma is igen nagy volt, minthogy a hónap 15-ike vasárnapra esett, s a médió esedékességeket ma rendezték. A mult évben a jegybank ugyanez a kimutatása 937 millió koronás lombard és váltótárczát mutatott ki, holott e kettő most együttvéve 1060 millió korona, tehát 123 millió koronával mulja fölül ez a szám a mult évit. Daczára annak, hogy a jegybank a mult évben kedvezőbb helyzetben volt, szeptember 21-én kénytelen volt fölemelni kamatlábát, minthogy a külföldi váltók ugrásszerű árfolyamemelkedése érzékiesztetést veszélyeztette. Ma 110 millió koronával kisebb aranykészlet fölött rendelkezik a jegybank, mint egy évvel ezelőtt, azért kamatlábemelésre egyelőre — legalább ebben a hónapban — nem kerül a sor. A jegybank ugyanis szorgalmasan gyűjti devizakészletét, s ha a külföldi fizetési eszközökben nagyobb kereslet támad, ki akarja elégiteni a piac szükségletét, s ezáltal is későbbre tolja ki a kamatláb fölemelését. Ha azonban a külföldi bankok rátaemelése bekövetkezik, akkor a mi jegybankunk sem késhet sokáig a kamatláb-csavar használatba vételével, mert a relációnál fogva a külföldi — különösen a magasabb német ráta — egyenes következménye gyanánt nálunk is magasabb kamatlábbal kell a jegybanknak operálnia. Kivánatos, hogy a ráta felszoktatése sokáig halasztást szenvedjen, mert egy fél, esetleg egy egész százalékos fölemelés kiméletlenül kedvezőtlen gazdasági helyzetet idézne elő. Nehéz pénzügyi viszonyok között néha segít a magasabb kamatláb, mert idecsalogatja a külföldi behelyezésre szoruló tőkét, de a jelen sivar pénzügyi viszonyok mellett még a tulmagas kamathozadék biztosítása sem tud hozzánk tőkét invitálni. Egyébként az Osztrák-

Magyar Bank állása, összehasonlítva a megelőző statussal, 1912. szeptember 14-én a következő volt:

	1912. szept. 14.	1912. szept. 7.
ezer koronákban		
Bankjegyforgalom	2.208.194	2.328.881
Érckészlet	1.578.386	1.576.063
Váltótárcza	930.829	931.887
Lombard	130.750	134.241
Azonnal lejáró tart.	218.954	209.979
Adóköteles bankjegyforg.	134.807	152.818

Az „Atlantika” részvények árfolyamemelkedése. Aki figyelemmel kíséri a tőzsdei eseményeket, annak kell, hogy feltűnjön, hogy a mostani sivar tőzsdei viszonyok között is az „Atlantika” tengerhajózási részvénytársaság részvényei állandóan emelkednek. Igaz, hogy a hajózási konjunktúrák kitünők s hogy az Atlantika hajói is fényesen foglalkoztatva vannak, kitünő üzletéve is van a társaságnak, de ez mind nem lehet indoka annak, hogy a vállalat részvényei ilyen tartósan és állandóan emelkedjék. Tőzsdei körökben már hetek óta beszélnek, hogy az Atlantika a mostani kormánytól megkapja azt a jól megérdemelt szerződését, amely egyrészt az Atlantika terjeszkedéséhez is megadja a kívánt keretet, másrészt megteremti a magyar kivitel szempontjából oly fontos újabb kiviteli piacokat. A „Hétfői Lapok” már azt is tudja, hogy az Atlantika ti zéves szerződést kap megfelelő szubvenzióval, melynek ellenértékeül rendszeres hajójáratokat állít be Mexikó és Fiume között. Itt említjük meg, hogy az Atlantika-részvények árfolyama ma 320.50 koronán záródott.

A szegedi zárgyár megszűnteti üzemet. A Kertész-féle szegedi zárgyár, amely a válságba jutott Gazdasági és Iparbank alapítása, nem képes kiheverni a válságos viszonyokat és mint szegedi tudósítónk jelenti, kénytelen megszüntetni üzemet, ami nagyon könnyen újabb tonyodalmakat idézhet elő a már-már révbe jutott Gazdasági Banknál is. A zárgyár rendezésére vonatkozó tárgyalások azért nem sikerültek, mert a részvényesek egy része újabb áldozatokra nem volt hajlandó. Az igazgatóság ilyenformán elhatározta, hogy felszámol, eladja a berendezést és az üzemet megszünteti. Szombat délután az összes munkásoknak felmondtak és a tisztviselőkkel is közölték, hogy a társaság megszűnik.

Nagy faüzlet. A fapiacson izgalmas érdeklődéssel várják azt az árverést, amelyet e hó végével tartanak Alsólendván és amelyen az Esterházy-uradalom óriási kiterjedésű tölgyfaerdejének famennyiséget fogják áruba bocsátani. Az árverésen az összes számottevő cégek résztvesznek, úgy hogy minden valószínűség szerint igen magas árakat fog az árverés eredményezni. Minthogy azonban ilyen nagy kiterjedésű üzlet vásárlására csak tökéletesen erős cég képes és az uradalom is sulyt helyez a vállalkozó fél anyagi megbízhatóságára, minden valószínűség szerint a nagyobb cégek egyike és pedig vagy a Flakereskedelmi Részvénytársaság, vagy a Nasiczi lesz az árverés győztese. A faüzletben uralkodó mai viszonyok között azonban meglepések sincsenek kizárva.

Építőiparosok vándorgyűlése. A Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége budapesti és vidéki szervezeteinek tagjai vasárnap Győrben vándorgyűlést tartottak, hogy megvitassák mindazokat az aktuális és fontos kérdéseket, amelyek az egész építőiparosságot a legközelebről érintik. Hetvenkét vidéki szövetség 340 kiküldöttel vett részt a tanácskozásokon. Kausser Gyula elnök üdvözölte a kereskedelmi miniszter képviselőjében megjelent Fenyvessy József miniszteri osztálytanácsost, aki a minisztere nevében kijelentette, hogy megtörtént az első lépés az építőipar viszonyainak rendezésére és annak a reményének adott kifejezést, hogy most, amikor a javaslat először kerül az érdekeltek kritikája alá, a tanácskozásokat a legteljesebb objektivitás fogja vezetni. Ez mindenesetre hozzá fog járulni ahhoz, hogy a tervezet nemcsak az építőiparosok speciális érdekei, de a közérdek szempontjából is úgy kerülhessen a törvényhozáshoz, hogy általános megelégedést keltsen. Az üdvözlések után a napirend tárgyalása során Farkas Elek, a szövetség igazgatója a munka szabadságának védelméről, a munkaviszony törvényes szabályozásáról, a munkaadók baleseti felelősségéről és a munkásbiztosítási törvény reformjának szükségességéről szólott és indítványára kimondotta a vándorgyűlés, hogy felterjesztést intéz a miniszterhez. Dr. Erős Sándor építész (Budapest) állást foglalt az építőmesterség színvonalának kontemplált leszoritása, különösen pedig a munkások köréből kinevezendő építési felügyelők alkalmazása ellen. Forgách István (Kassa) a vidéki közművesmesterek szempontjából beszél a tervezet forrásai ellen, majd Horváth József (Budapest), Boross Soma (Budapest), Thék Endre felsőlásai után utasították a szövetség elnökségét, hogy az elhangzott észrevételek és különösen a vidéki érdekeltek véleménye alapján előterjesztéssel forduljon

A törvénytervezet ügyében a kereskedelmi miniszterhez. Dr. Deák Zsigmond (Győr) sürgette, hogy az építési vállalkozó követelése az építetével szemben, az építőiparos követelése pedig a vállalkozóval szemben törvény útján biztosíttassék. Mann Móricz (Budapest), a kartellek törvényhozási szabályozásának sürgetéséről tartott előadást. Edvi-Ilés László titkár indítványára kimondták, hogy felkérjük a pénzügyminisztert, hogy az állami üzemeket azonnal szólítsa fel a vas-kartellból való kilépésre. Kaszab Géza (Arad) szakiparostestületek felállítását, Csokonai Vitéz Mihály szövetségi titkár pedig a szövetségi munkaközvetítő általános behozatalát sürgette és a gyűlés el is fogadta határozati javaslatokat, végül Edvi-Ilés Lászlónak, a budapesti építőmesterek szövetsége titkárnak megoklása után határozatilag kimondotta, hogy az önálló iparosok aggkori és rokkantsági ellátásának kérdését állami kezdeményezés mellett sürögösen megoldandónak tartja és ebben a fontos kérdésben érintkezésbe lép az Ipartestületek Országos Szövetségével és az Országos Iparegyesülettel. A vándorgyűlés után — természetesen — bankett volt.

A Budapesti Városi Villamos Vasut r.-t. a legutóbbi napokban az Erzsébetvárosi Bank r.-t. nál két millió korona betétet helyezett el. A tranzakció keresztvitelét Bárczy polgármester intézte el dr. Hübös Józseffel, a városi villamos vasut elnökével. Az Erzsébetvárosi Hitelbank ezzel teljesen mobilizálódott és kötelezettségeit vállalt arra nézve, hogy dr. Lengyel Endrét a legközelebbi közgyűlésen az igazgatóságba választja és jogtanácsosnak nevezi ki.

Erkölesi elismerés az iparosoknak. Az Országos Iparegyesület most publikálja ezidei éremfolyozatát. Eszerint ezüst- vagy bronzéremet kaphat az iparos, aki új iparágat honosított meg, aki kiváló tevékenységet ért el szakmájában, aki mintaszerűen rendezte be üzemét, végül akinek iparművészeti érdemei vannak. Kereskedők és erkölcsi testületek az iparpártolás terén szerzett érdemükért kaphnak díszermet. Kiüntetésre igényt tarthatnak továbbá a gyárigazgatók, osztályvezetők, gyári művezetők, előmunkások, alkalmazottak, kézművesek és kiválóbb gyárimunkások, akik hosszabb ideig egy munkaadónál dolgozva, szorgalmas és buzgó magaviseletük által, vagy a közvetlen felügyeletük alatt lévő munkásoknak, vagy a tanulóknak okszerű vezetését vagy oktatását a hazai ipar fejlesztése körül érdemeiket szerzetek. Bővebb felvilágosítást ad az Országos Iparegyesület, amelyhez a kérvényeket december 31-ig kell benyújtani.

Eladták a Török-patikát. Török József gyógyszerész, mint értesültünk, a Király-utca 12. sz. alatti gyógyszerterét közel három millió koronáért eladta a Keleti és Murányi cégnek. A szerződést e napokban kötötték meg dr. Holitscher Szigfrid közjegyzői irodájában.

Csőd a textiliparban. Bécsből jelentik: Az egész osztrák textiliparban ismert Csőd Bombala József, a morvaországi Frankstadtnál csődbe került. A hitelezők, köztük több nagy bank, nem tudtak meggyezni. Másfélmillió korona passzívával szemben csupán 300.000 korona aktív van.

Bajok egy cipőgyárnál. Nagyváradról táviratozzak: A Moskovits-féle cipőgyár részvénytársaság e hónap végére rendkívüli közgyűlést fog egybehívni, amelyen az igazgatóság indítványozni fogja, hogy a 3 millió koronát kitevő alaptőke 1.500.000 koronára bélyegeztessék le.

A temesvári tőzsepalota. Temesvárról jelentik: A temesvári Lloyd-társulat mai ülésén beszámolt arról, hogy temesvári új tőzsepalotája, amely a városi színházzal szemben épült, már teljesen elkészült. A temesvári áru- és terménytőzse ünnepélyes megnyitása szeptember 29-én lesz, amelyre az előkészületek serényen folynak.

A legelőrendtartással ellentétben álló birtokossági költségvetés végrehajtása. Fölmerült esetből kifolyólag elvi határozatban mondotta ki a földmivélségi miniszter, hogy a községi előjáróság nem hajthatja végre a birtokossági költségvetésnek ama rendelkezéseit, melyek a legelőrendtartással ellentétben állanak.

Budapesti őszi luxuslávások. A székesfővárosi Tattersallban szeptember 18-án megnyitott III. számú luxuslávás katalógusának első kiadása ma jelent meg, amely 127 magántulajdonos birtokából összesen 454 darab lónak részletes leírását tartalmazza.

Felelős szerkesztő:
PURJESZ LAJOS.

Kiadó-tulajdonos:
Magyar Ujságkiadó Vállalat.
Igazgató: **ERDOS ARMAND.**

TŐZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE

Gabonatőzsde.

Budapest, szeptember 16.

A készáru piacra ma kedvtelen volt a hangulat. Bőséges kínálattal szemben a malmok tartózkodók voltak és csak akkor fogtak hozzá a vásárláshoz, amikor az eladók részéről elég engedékenységet tapasztaltak. Így aztán meglehetősen élénk forgalom fejlődött ki, aminek a folyamán mintegy 48.000 q buza kelt el, a szombati árnál 5 fillérrel olcsóbban. A legdrágább eladási ár 11.65 korona volt, 79.3 kilós tiszavidéki buzáért, a legolcsóbb pedig 10.33 korona, 78 kilós felsőmagyarországi üszkös buzáért. Egyéb gabonafajták közül a rozs és a zab változatlan. Forgalmomba került 1400 q rozs 9.45—9.47 $\frac{1}{2}$ koronás áron, 800 q zab 10.10—10.40 koronás áron és 100 q tengeri 9.47 $\frac{1}{2}$ koronás áron. A határidőpiacra a megnyitáskor lanyhán és a szombati zárlathoz alacsonyabb jegyzésekkel indult meg a mai üzlet. A forgalom folyamán kedvtelen volt a hangulat, mi mellett az árfolyamok előbb szűk keretben ingadoztak, később pedig mérsékeltén visszaszorultak. Különösen az októberi zab volt ma igen lanyha, részint mivel a külpolitikai helyzet felől kedvezőbb hírek érkeztek, részint pedig mivel egyre jobban kezd bizonyossá válni, hogy tényleg hoznak ide galicizai zabot nagyobb mennyiségekben felmondás céljára, ami a spekulációt sürögös realizálásokra készíti. Az októberi zab ma 10.22 koronán indult, 10.13-ig csökkent és így is zárult. Az októberi buza 3 fillérrel a szombati zárlathoz alul 11.22 koronán indult, folytonos ingadozások mellett 11.16-ig szorult vissza és zárlathoz 11.17 koronán maradt. A szombati zárlathoz viszonyítva, végeredményképen ma az októberi buza 8 fillérrel, az áprilisi buza 6 fillérrel, az októberi rozs 8 fillérrel, az áprilisi rozs 6 fillérrel, az októberi zab 12 fillérrel, az áprilisi zab 8 fillérrel, az új-tengeri 5 fillérrel, a szeptemberi tengeri 4 fillérrel csökkent.

A készáru jegyzése a mai tőzsdén a következő volt:

Buza	kilos	ára 100 kg.	kilos	ára 100 kg.
Tiszavidéki új	75	21.85—22.15	79	22.45—22.85
"	76	22.05—22.85	80	22.65—22.95
"	77	22.05—22.85	81	22.65—23.05
"	78	22.15—22.55	82	—
Fejérmegyei új	75	—	79	22.15—22.65
"	76	—	80	22.35—22.75
"	77	21.75—22.15	81	22.45—22.85
"	78	21.95—22.35	—	—
Pestvidéki új	75	—	79	22.35—22.75
"	76	—	80	22.45—22.85
"	77	21.85—22.25	81	22.55—22.95
"	78	22.05—22.45	—	—
Bánsági új	75	—	79	—
"	76	21.75—22.05	80	—
"	77	21.85—22.25	81	—
"	78	23.05—22.35	—	—
Bácskai új	75	—	79	—
"	76	21.75—22.05	80	—
"	77	21.85—22.25	81	—
"	78	23.05—22.35	—	—
Rozs I. rendű új	—	—	—	19.10—19.30
középmínőségű új	—	—	—	19. — —19.10
Arpa takarmány I. rendű	—	—	—	19.10—19.60
II. "	—	—	—	—
Zab I. rendű	—	—	—	20.90—21.20
II. "	—	—	—	19.70—20.10
Tengeri belföldi új	—	—	—	19.15—19.20
Köles	—	—	—	—

Kötöttett:

Buza, Tiszavidéki: 800 q 80 k 23.— K, 300 q 79 k 23.— K, 950 q 79 k 23.— K, 100 q 79.5 k 22.90 K.

Felsőtiszavidéki: 2000 q 78 k 23.— K, 250 q 78 k 22.60 K.

Fejérmegyei: 1000 q 81 k 23.20 K, 2000 q 81 k 23.30 K, 100 q 80 k 22.90 K.

Pestvidéki: 550 q 81.5 k 23.50 K, 1950 q 79.7 k 22.90 K, 1350 q 79.5 k 22.80 K.
Bánsági: 2300 q 77.3 k 22.70 K, 1000 q 77 k 22.50 K, 1700 q 76.3 k 22.45 K.
Felsőmagyarországi: 100 q 80 k 22.95 K, 200 q 79 k 22.95 K, 200 q 80 k 22.95 K.
Hartai: 1500 q 77.8 k 22.70 K.
Pancsovai: 400 q 76 k 22.20 K.
Szegedi: 4130 q 77.5 k 22.50 K.
Rozs: 300 q 18.90 K, 500 q 18.90 K, 100 q 18.90 K.
Zab: 100 q 20.75 K, 100 q 20.80 K, 200 q 20.50 K.

Tengeri: 100 q 18.95 K.
Az árak korona értékben 100 kilogrammonként értendők.

A határidőpiacra kötetett:

Délelőtt:

Előfordult kötések (50 Fg.-kint) 1912-re.

Buza 1913 áprilisra	11.75—76—73—78—71—72—
Buza októberre	11.22—23—18—25—16—17—
Rozs áprilisra	10.07—15—09—
Rozs októberre	9.71—67—72—64—
Zab áprilisra	10.49—50—43—
Zab októberre	10.22—23—14—
Tengeri 1913 májusra	7.66—67—
Tengeri szeptemberre	9.35—36—

1 óra 30 perczkor zárulnak:

Buza 1913. áprilisra	11.72—11.73
Buza októberre	11.17—11.18
Rozs áprilisra	10.09—10.10
Rozs októberre	9.64—9.65
Zab áprilisra	10.43—10.44
Zab októberre	10.13—10.14
Tengeri 1913. májusra	7.66—7.67
Tengeri szeptemberre	9.35—9.36
Káposztarepce augusztusra	—

Budapesti gabonaforgalom:

1912. szept. 12-től 1912. szept. 14-ig.

	Érkezett	Elszállított
	méter	mázsa
Buza	61198	7982
Rozs	11657	1828
Arpa	6802	4080
Zab	5837	1870
Tengeri	5081	2854
Liszt	514	27698
Korpa	—	3140

Értéktőzsde.

Gyöngye megnyitás után megszilárdult az üzlet iránya, mert Bécsben nem vetek tudomást a M. T. I. jelentéséről, mely arról adott hírt, hogy a békétforgalások megszaktak Svájcban. A spekuláció ezzel szemben bizik a nagyhatalmak akcióiban és ezt a reményét újabb vásárlással honorálta. Az árnívó az egész vonalon javult, a zárlat nyugodtabb volt, mert a bécsi piac magatartása nem volt kielégítő. A készáru piacra alig volt forgalom.

Az előtőzsdén kötetett: Osztrák hitel 642.75—644, Magyar hitel 842.50—844.25, Leszámitolóbank 538—539.25, Jelzálogbank 466.25—466.75, Államvasut 709.25—709.75, Közúti vasut 752—752.75, Délivasut 115—116, Magyar bank 651—652, Agrárbank 516.25—517, Adria 564.50, Atlantica 316—317.50.

A déli tőzsdén kötetett: Osztrák hitel 643.75—644.25, Magyar hitel 844.50—845.25, Magyar koronajárdek 86.65—86.75, Leszámitolóbank 538—539.75, Jelzálogbank 465.75—466.25, Rimamurányi 779.75—780.25, Államvasut 708.75—709, Városi villamos 401—403, Közúti vasut 753—755, Délivasut 115—116.50, Magyar bank 652.25—653.50, Agrárbank 518—519, Fabank 236, Mercur 284—285, Szászvári 400, Drasche 1090, Ujlaki 319—321, Klotild 322, Phöbus 230, Schwartz 255—257, Atlantica 318—320.50.

Bécsi értéktőzsde.

Bécs, szeptember 16. Az előtőzsdén arra a hírre, hogy a Skoda-vállalat jelentékeny tüzérégi rendeléseket kapott, minden érdeklődés ez értékek körül központosult és Skoda hirtelen följavult 10 koronával. Egyéb értékek jól tartottak. Az irányzat nyugodt. A déli tőzsdén a hangulat berlini jelentések hatása alatt kedvtelen.

1 óra 45 perczkor: Osztrák hitel 643, Magyar hitel 843, Laenderbank 529, Uniobank 611.50, Államvasut 710, Délivasut 115.50, Alpési 1073, Rimamurányi 780, Skoda 802, 3 százalékos délivasuti elsőbbség 259.25.

1 óra 10 perczkor: Osztrák hitel 643.50, Magyar hitel 843, Anglobank 333, Laenderbank 529.50, Bankverein 536, Uniobank 611.50, Államvasut 708.25, Déli-

Reggelizés előtt fél pohár
Schmidthauer-féle

Használata valódi áldás gyomorhajosoknak és székesorulásban szenvedőknek.

Igmándi keserűvíz

Az előtőzött gyomorral 2—3 óra alatt teljesen rendbe hozza.
Kis üveg 40 fillér
Nagy üveg 80 fillér

vasut 115, Dunagőzhajózási 1373, Alpesi 1074, Prágai vasút 3500, Rimamurányi 779.50, Dohányrészevény 348, Májuszi járadék 86.83, Magyar koronajáradék 86.85, Török sorsjegy 249.50, Márka 117.90, Skoda 801.

Bécs, szept. 16. (Magyarértékek zár lata), 4 százalékos arany-járadék 107.— Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegy — Magyar hitelbank részvény 842.— Magyar leszámítoló és váltó részvény — Rima murányi 777.90, magyar czukoripar — Adria hajózási részvénytársaság — Magyar koronajáradék 86.70, 4 százalékos magyar földt. h. kötvény — Magy. nyerem. kölcs. sorsjegy — Kassa-Oderbergi Vasutárs. — Magyar jelzálogbank 469.— Magy. kereskedelmi bank —

Bécs, szept. 16. (Osztrák értékek zár lata), 4.9 százalékos papír-járadék 87.—, 4 százalékos osztrák arany járadék 111.85 1860-as sorsjegy —, Osztrák hitel sorsjegy —, Angol osztrák bankrészvény 332.10 Bécsi Bankvein 536.— Osztrák-magyar bank 2122. Déli vasut 115.50 Dunagőzhajózási r. t. 1365. Dohány részv. 349.— Cs. k. arany (vert) 11.38. Német bankv. 117.93 Osztr. Lloyd 592.25 4.2 száz. ezüst jár. 87.— 90.10 Osztr. koronajáradék 87.10, 1864-es sorsj. — Osztrák hitelintézeti részvény 642.75 Union-Bank 610.50 Osztrák Länderbank 529.50 Osztrák-magyar államvasút 706.60 Elbvölgyi vasut —, Alpesi részvény 1073.60 20 frankos 19.11, Londoni váltóár 24.12 Lipótkohó 908.— Török sorsjegy 23.935

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, szeptember 16. (Értéktőzsde.) A vasipar piacáról érkezett ösztönző konjunktúra jelentésekre, valamint a békétárgyalások kedvező alakulásáról szóló hírekre a mai tőzsde túlnyomólag szilárd színezettel bírt, ami mellett azonban a forgalom általánosságban igen szűk korlátok között mozgott. Észrevehető szilárdságukkal és élénk segükkel a Norddeutsche Lloyd részvényei tüntek fel, ellenben egyéb hasonminőségű értékeket a realizációs hajlandóság jellemzett. A bányai értékek közül közzénrészesvények, továbbá rombachi s rajnai aczélrészvények iránt volt élénkebb kereslet, ellenben Laurakohó az osztalékbecslésnél beállott csalódás következtében kínálat tárgya volt. Phoenix-részvények helyi ellátás alatt szenvedtek. Keresettek voltak továbbá a 3 százalékos biradalmi kölcsön részvényei is. Egyéb változások jelentéktelenek voltak. A készpénzpiac ipari

értékei túlnyomólag szilárd irányzatúak voltak és czeiment-részvények előnyben részesültek. Napi pénz 3 százalékos, magánkamatláb 4 és fél százalékos.

Berlin, szept. 16. Zárlat. (Saját tudósítókntól). Zárlatkor jegyeztetik: 4.2 százalékos papírjáradék —, 4. százalékos osztrák aranyjáradék 94.80 osztr. hitelrészvény —, Déli vasut 21.60 orosz bankjegyek 216.30, 4 százalékos új orosz kölcsön —, Discontó Commandit 188.30, Dinamitruszt 188.30, Harponi 2 0.70 Unifikált török járadék 91.—, 4.2 százalékos ezüst jár. 86.30, 4 százalékos magyar aranyjáradék 89.63, Magya koronajáradék 86.30 Osztrák-magyar államvasut —, Bécsi váltóár 847.— Olasz járadék —, Alt. villamos sági Edison 186.30 Gelsenkirchoni 209.40, Laurakohó 179.90.

Frankfurt, szept. 16. Zárlat. 4.20% papírjáradék 90.10, 4 száz. osztr. ar-jár. —, Magy. ar-jár. 89.50 Osztr. hitelint. részv. 201.75 Osztrák-magyar államvasut 115.50 Északnyugati vasut —, Bustleli radi vasut —, Londoni váltóár 204.20, Bécsi Bank veicin 135.95 Villamos részvény —, 3 százalékos magyar aranykölcsön —, 4.9 százalékos ezüstjáradék 90.50, Osztrák koronajáradék 86.40, Magyar koronajáradék 86.50 Osztrák-magyar bank 152.10 Déli vasut részvény 21.12 Elbvölgyi vasut —, Bécsi váltóár 847.50, Párisi váltóár 80.80, Union bankrészv. —

Hamburg, szept. 16. (Zárlat.) 4.2 százalékos ezüst-járadék 89.30, 1860. sorsjegy 165.— Déli vasut 21.85 4 százalékos aranyjáradék 94.75, Osztrák hitelrészvény 201.75, Osztrák-magyar államvasut —, Olasz járadék 96.50, 4 százalékos Magyar aranyjáradék —

London, szept. 16. Angol consol 74 3/8.

Páris, szept. 16. (Zárlat.) 3 százalékos francia járadék 91.55 Osztr. aranyjáradék 97.50, Magyar arany járadék 92.45, 5 százalékos bolgár kötvény 1896. évről 102.50 3/4 százalékos Olasz járadék 97.20 Déli vasuti elsőbbségi kötv. 274.—, 5 százalékos marokkói járadék 531.— 4 százalékos 1890. román kölcs. 97.40 4 százalékos amort. román jár. 93.—, 5 százalékos orosz járadék 160.80, 4 és fél százalékos 1909. orosz járadék 101.30, 4 százalékos spanyol jár. 94.50 4 százalékos unifikált török jár. 92.20 Török sorsjegy 212.— Török dohányrészevény 369.— Osztrák földhitelintezet 1368. Osztrák Länderbank —, Magyar jelzálog bank 496.— Banque de Paris 17.94. Banque Ottomane 698.— Osztrák-magyar államvasut —, Déli vasut 121.— Meridionalvasut 617.— Hartman gépgyár 820.— Rio Tinto 21.03, Sucrerie d'Egypte 84.—, Tula 1168. Uríkányi község 429.— Chartered 38.75 De Beers 566.50 East Rand 76.—, Jagersfontein 184.50 Trans. Land Compan 46.75 Váltó Amsterdamra (rövid) 209.56, Váltó német piacokra (rövid) 123.31, Váltó Bécsre (rövid) 104.81 Váltó Belgiumra (rövid) 732. Olasz arany váltó (rövid) 11 1/2 Váltó Svájcra (rövid) 3/16 Csekk Londonra 252.90 Magánkamatláb 2 7/8

Üzleti tudósítások.

Buzakorpa.

Table with 2 columns: Item description and price. Includes 'Finom korpa azonnali szállításra' and 'Durva korpa azonnali szállításra'.

Zsiradékok.

Table with 2 columns: Item description and price. Includes 'Dísznözsír budapesti' and 'Városi 3 drbos'.

Kőbányai sertésvásár.

Szeptember 16. Magyar elsőrendű: Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 160—168 fillér. Fialat közép (páronként 251—320 klg.-ig terjedő súlyban) 168—172 fillér. Közép (páronként 240—280 klg.) 170—178 fillérig. Sertésétszám: 1912. évi szeptember 14. napján volt készlet 33857 drb. — 1912. szeptember 15-én felhajtott 372 drb. — 1912. szeptember 16. napjára maradt készletben 34171 drb. A hizott sertésüzlet irányzata: kellemes.

Sertéskonzumvásári jelentés.

(A székesfehérvári állatvásár és közbizottság igazgatóságától. 1912. szeptember 16.) Előző napi eladatlan maradvány 1438 drb sertés, 68 drb süldő. Mai felhajtás (egy negyed 4-ig) 378 drb sertés, 35 drb süldő. Összesen 1816 drb sertés, 103 drb süldő. Eladatott 1418 drb sertés, 53 drb süldő. Mai maradvány 398 drb sertés, 50 drb süldő. Árjegyzés. Zsirterítés. Öreg I. rendű 350 klg. felüli életsúlyonál 160—165 fillér. Öreg II. rendű 280—350 klg. életsúlyonál 160—162 fillér. Fialat nehéz 300 klg. felüli életsúlyonál 168—172 fillér. Fialat közép 220—300 klg.-ig életsúlyonál 170—178 fillér. Fialat könnyű 120 klg.-ig életsúlyonál 174—186 fillér. Husstérés nehéz 300 klg. felüli életsúlyonál 164—178 fillér. Husstérés könnyű 140—300 klg.-ig életsúlyban 122—136 fillér. életsúlyonál 164—180 fillér. Süldő 50 klg.-ig belföldi életsúlyban 112—136 fillér, életsúlyonál 180 fillér. A vásár irányzata ventatott. Az árak tartottak.

Budapesti értéktőzsde

Main financial table with multiple columns: Item description, price, and other financial metrics. Includes sections for 'Allamadósság', 'Bankok', 'Takarékpénztárak', 'Biztosító társaságok', 'Gőzmalomok', 'Iparállalatok', and 'Sorsjegyek'.

„Jó étvágya lesz Ha DIANA-SÓT vesz.“

Kivonat a hivatalos lapból

— Szeptember 16. —

Kinevezések. A győri ítélőtábla elnöke Vértés Márton ügyvédjelöltet a győri ítélőtábla kerületébe díjas joggyakorlóvá;

a nagybecskereki pénzügyigazgatóság Mahler Mátyás nagybecskereki pénzügyigazgatósági állandó díjnosok ideiglenes minőségű m. kir. pénzügyi irodakezelési gyakorlóvá;

a kolozsvári törvényszék elnöke Hartmann Rudolf, a cs. és kir. 16. huszárezredben szolgáló, igazolvánnyal ellátott őrmestert a vezetése alatti kir. törvényszékhez hivataloszólvá;

a satoraljai helyi törvényszék elnöke Krausz Pál satoraljai helyi törvényszéki napibéres szolgát a satoraljai helyi törvényszékhez hivataloszólvá nevezte ki.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Vojnich Bogich Anna szabadkátanyai és Winkler Irma zenéi állami elemi iskolai tanítókat kölcsönösen áthelyezte.

Névmagyarosítás. A belügyminiszter Weisz Mózes budapesti lakos, valamint Sándor, József és Erzsébet nevű kiskorú gyermekei Vámosra, Krnács Mihály Iosonczy lakos, valamint Mihály, Károly, Lajos, Béla, Zoltán, Irén, Margit és Ferencz utónevű kiskorú gyermekei Keletre, kiskorú Blau Imre, Ilona, Béla és Erzsébet budapesti lakosok Bartosra, Bőzenbach Mihály szemmai lakos, valamint Erzsébet nevű kiskorú gyermeke Bognárra, kiskorú Kosztelitz Imre soproni lakos és kiskorú Kosztelitz Árpád zalaegerszegi lakos Keményre, Grünbaum Károly mohácsi lakos, valamint Imre nevű kiskorú gyermeke családi nevének Gondára kért átváltoztatását megengedte.

MINDENKI
aki iródkban, hivatalokban, üzletekben és gyárakban a tisztaságot, kényelmet és előzártságot szem előtt tartja...
AZ „A. B. C.”-NÉL
hygien. tisztított kölcsöntörölközőknek, porlöröknek, padlóruháknek bevezetését, nagyon olcsó kölcsönj mellett házhoz szállítva és hetenként pontosan cserélve, okvetlen megkezd.
„A. B. C.” Egyesült Fehérnemű Kőcsész-Vállalat,
V., Visegrádi-utca 9. Telefon 46—86.
Külön osztály vendéglők részére.

IDŐJÁRÁS.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:
Hazánkban a hűvös idő egyre tart és tegnap is voltak mindenfelé esők, nagyobb (10—25 mm.) mennyiségben azonban csak az Északi Kárpátokban, az Északkeleti Felföldön, meg Erdély keleti részeire esett. Ma reggelre élénkebb szelek keletkeztek.

A hőmérséklet állandóan alacsonyabb a normálnál; a maximum 18 C fok volt Fiumében, a minimum pedig 1 C fok Táttrafüreden.

Prognózis a következő 24 órára:

Még változókonny és hűvös idő várható, elvéve — inkább csak keleten — esővel.

(Sürgöny-prog.: Változókonny, hűvös, elvéve csapadék.)

Állomás	Légnyomás mm. 700 +	A hőmérséklet Celsius szerint	Szeleirány és ereje	Felhőzet	Csapadék mm.		Hőmérséklet	
					max.	min.	max.	min.
A-Szatina	58.1	7.5	W	1 0	12 13	18	6	8
Ungvár	53.2	7.6	NW	1 0	13 14	14	8	8
Késmárk	54.7	6.0	W	4 4	9 11	11	8	8
Losonc	52.5	9.4	W	2 0	1 18	18	7	7
Ógyalla	55.9	8.8	W	3 4	5 12	12	8	8
Budapest	55.5	9.5	NW	4 3	1 12	12	8	8
Hérsény	59.5	9.7	N	1 4	0 14	14	7	7
Keszthely	52.4	9.4	N	1 4	0 2	13	7	7
Pécs	58.8	10.2	SE	3 0	7 18	18	8	8
Zágráb	59.8	10.4	SW	1 0	1 16	16	8	8
Fiume	58.8	11.8	—	4	—	18	9	9
Szeged	56.8	10.6	—	3	2	18	9	9
Temesvár	56.7	9.9	SW	1 4	13 18	18	4	4
Nagyvárad	53.7	8.6	—	4	4	18	8	8
Kolozsvár	53.0	8.7	W	1 4	13 13	13	7	7
Nagyszombat	54.2	9.1	SW	1 0	2 12	12	8	8
Szatmár	—	9.6	—	1	4	15	8	8
Eger	—	9.2	NNE	1 4	3 13	13	7	7
Arvavár	—	6.2	—	1	0	6	8	8
Selmeczbánya	—	5.6	E	2 4	15 10	10	4	4
Komárom	—	00.0	—	0	0	—	—	—
Magyar-Ovár	—	9.2	S	2 0	22 14	14	9	9
Sopron	—	9.9	N	1 4	33 14	14	8	8
Eszék	—	8.8	NW	1 1	—	15	6	6
Cirkvenica	—	00.0	—	0	0	—	—	—
Debrecen	—	8.9	E	2 4	5 16	16	7	7
Kecskemét	—	9.4	S	1 0	7 12	12	8	8
Orosháza	—	10.2	NW	2 4	7 18	18	8	8
Arad	—	00.0	—	0	0	—	—	—
Zsombolya	—	9.5	NE	1 4	2 14	14	8	8
Versecz	—	10.4	SW	2 2	20 14	14	9	9
Orsova	—	11.5	W	3 4	10 17	17	10	10

VIZÁLLÁS.

		szept. 14. szept. 16.		szept. 14. szept. 16.	
		méter		méter	
Inn Duna	Schärding	2.56	3.26		
	Passau	4.95	5.49		
	Linz	2.15	3.02		
	Bécs	2.48	3.51		
	Pozsony	4.42	4.92		
	Komárom	4.82	5.20		
	Budapest	4.94	5.12		
	Paks	4.22	4.70		
	Mohács	4.78	5.23		
	Gombos	0. —	0. —		
Morva Vág	Újvidék	3.85	4.10		
	Pancsova	2.85	3.35		
	Orsova	3.08	3.81		
	Morvafalu	1.71	2.37		
	Zsolna	0.72	1.20		
	Trencsén	0.65	1.00		
	Szered	1.05	1.27		
	Szt.-Gothárd	1.20	0.32		
	Sárvár	0.78	1.14		
	Győr	4.82	4.76		
Rába	Várasd	2.05	1.92		
	Bárc	0.65	0.84		
	Eszék	1.41	1.66		
	M. Szierdah.	2.20	2.82		
	Zágráb	2.18	1.54		
	Szizsek	6.80	7. —		
	Mitrovicza	2.24	3.66		
	Szamos Deás	1.62	2.08		
	Szatmár	2.16	3.30		
	Kraszna N.-Majtény	1.06	2.50		
Tisza	LatorozsMunkács	0.60	0.62		
	Laborc Homonna	0. —	0.58		
	Ung Percsesny	0. —	0. —		
	M.-Sziget	1.10	1.16		
	Tekebúza	1.45	1.69		
	V.-Nemény	3.80	5.74		
	Tokaj	5.06	5.32		
	Tiszafüred	5.10	5.14		
	Szolnok	5.82	5.10		
	Csongrád	4.72	5.06		
Szeged	5.55	5.80			
T.-Bece	4.10	4.36			
Titel	4.16	4.42			
Gondova Hoór	1. —	1.00			
Tapoly Barfa	0.44	0.76			
Bodrog Ladmóza	3.66	4.16			
Sajó Zsaloza	1.44	1.48			
Hernád H.-Németi	0.21	0.21			
Borettyó Margitta	0.97	1.27			
B.-Ujfalu	0.24	0.08			
Csúsa	0.80	0.78			
N.-Várád	0.34	0.00			
Belényes	1.95	0.55			
Tenke	0.78	0.68			
Gurabono	1.66	0.98			
Borjonyó	1.16	0.66			
Békés	1.06	3.94			
Gyoma	2.54	4.06			
Gy.-Fehérvár	2.78	2.17			
Branyicska	3.76	2.76			
Soborsin		2.88	2.68		
Arad		3.78	3.94		
Makó		1.52	1.72		
K.-Kostály		0.66	0.66		
Kiszető		0.60	0.14		
Temesvár		0.60	0.14		
Becskerek		1.24	1.36		

„EGYETÉRTÉS”

politikai napilap.
Kiadóhivatali igazgató: PAJOR MÁTYÁS.

Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási Társaság.

HIRDETÉNY.

Miután a felső Duna és mellékfolyói a tartós esőzések következtében annyira megdagadtak, hogy a budapesti alsó rakodóparkok előreláthatólag viz alá kerülnek, alulírt forgalmi igazgatóság felkéri az érdekelteket, hogy a megérkezett és még itt tároló áruküldeményeket sürgősen szállítsák el, mivel azokat különben a címzetek költségre és veszélyre — a lehetőséghez képest — biztonságba kellene helyezni, megjegyezvén, hogy a netáni nedvesedés által szenvedett károkkért a társaság nem felel.

Budapesten, 1912. szeptember hó 15-én.
A magyarországi forgalmi igazgatóság.

ÁLARCZ ALATT
— FRANCZIA REGÉNY. —

A koporsó üres volt!
Hideg verejték lepte el a szentségtörő homlokát és halántékait, ki felfeszíteni mérésztelt egy koporsót. Elvitték-e a hullát vagy életben volt-e Lockeren Hector? Az elszégyenült bünnös egy pillanatig azon kérdést intézte önmagához, vajon nem létezik-e egy felsőbb hatalom, mint ő? Vajon nincs-e gondviselés? De e gondolat csak olyan volt, mint villám czikkáása.
— Tehát nem csalódtam — szolt önmagához — valóban őt láttam! Átkozott dolog! De fel fogom találni!
Leereszté az ólomlemez, mely ismét oly szépen elfoglalta helyét, mintha oda illesztették volna és ismét feltette a tölgfafedelet, melyet nagy gondal szegezett be újra; a fekete szemfödő visszahelyeztetett és a két férfi; minél előbb sietett kijutni a nyugalom e rémes helyéről, melyet megszenteltelintettek.
Egyedül ők zavarták az éj esendjét. Ez volt minden. Ferencz most már tudta, amit tudni akart. Gróf Lockeren Hector, kiről azt hitte, hogy örökre a sirba szállt, nem volt ott. Ezentul egy árny, egy kísértet szegődött mellé. És semmi sem bizonyította, vajon ezen árny, e kísértet, nem fog-e újra emberi alakot ölteni. Csak a bünnösök félnek egy árnytól és a bünnösök mindig gyávák. Ő meg akart győződni és saját szemével meggyőződött, hogy az, kitől leginkább félt, nines a koporsóban. Hogy él-e? ez még kétséges volt. Az igaz, hogy a gróf nem feküdt a koporsóban; legalább a szemle ezt bizonyította. És Ferencz érzékei bizonyították nem kétkedett. De hol volt a gróf? Mily hatalmasnak köszönhető, hogy ha nem is támadt fel, de legalább, hogy megváltoztató koporsóját.

Lockerén grófné bizonynyal nem volt részes e dologban. Ezen eszmék zavartan egyesítve mégis döntők voltak, mert oly ténnyt állapítottak meg, mely ellen a bünnös agya fellázadt és arca elkomolyodott; olyanira, hogy a kíséretében levő férfitu nem mert kérdést intézni hozzá.
Mindketten tehát kijöttek a sirüregből. A büntárs mégis meg nem állhatta, hogy ne vesse fel e kérdést:
— Ez minden?
Titokban azt gondolta, hogy könnyen jutott pénzéhez.
Ferencz nem felelt. A külső ajtónál, miután társát magához vonszolta, Ferencz kidugta karját a háromszegű nyíláson és megnyomta belülről a vaspántot, mely elzárta a bejáratot; azután összeszedte a fadarabokat, hogy valahogy betömje a lyukat. A vaskapu ismét bezárhatott és mindketten ismét a kocsi szállításra, mely oda hozta volt őket. Még sötét éjszaka volt. Most a büntársak a visszautazásban még nagyobb gyorsaságot fejtek ki. A kocsinak nem voltak lámpái, mert a büntársak attól tartottak, hogy figyelmet költhetnének ezzel; villámsebességgel hajtottak el a kastélyból, melynek titkát, mint a rablók ellesni jöttek.
Midőn az országúton voltak, meglapították a pihgő ló lépteit. Ferencz a kirándulásra inkább gondtalan, mint nyugtalan elmével indult; elfogult szívvel, egy árnytól üldözve tért vissza. Azt lehetett volna hinni, hogy a sirkő, melyet felemelt, vállaira neheztelt. Vágyott Párisba jutni, e városban, hol egyidejűleg nagy dolgokat visznek véghez és a legnagyobb bünnöket főzik ki. Ott elmékedni fog, eszméi visszanyerik tisztaságukat és ott véget vet e nyugtalan hajszának; mert végre is nyugalomra vágyott és azt hitte, hogy ezt jól megérdemelte. Nem maradt telenül. A hűvös reggeli lég egy kis nyugalmat hozott agyába. Mindenekelőtt a párisi posványba akarta fojtani bünnésését. Vi-

gyázatlanság lett volna a vidéken hagyni. Az, ki egyszer eladta magát, sohasem áll meg, különösen ha személyes érdeke nem forog a kockán.
Mindketten tehát a Párisba menő reggeli első vonatra szálltak. Ferencz az Estéphe asszony által küldött férfitu letette azon a helyen, hol négy órával előbb kocsijába felvette volt. Ferencz sietett visszaadni a kocsi, melyet kibérelt volt. Esti öt órakor mindketten Párisban voltak. Határozni kellett.
Leszállva a vasuti kocsiából, az ál de Geory Ferencz Lockerén grófnéhoz ment. Beküldé neki névjegyet, egyedül kívánt vele szólni.
Lockerén asszony három nap óta nem látta ez embert; nem tudta gyanuját és titkos utazását. Alig lépett be, Lockerén asszony közelített hozzá. Ferencz így szolt:
— Hector nem halt meg!
A grófné ösztönszerűleg hátrált és merően a szólóra tekintett. Észrevette, hogy ennek arca el van torzulva és átlátta, hogy nem örült. Mindamellert itt valami tévedésnek kellett lenni, mit nem értett.
— Hector? — kérdé ijedten a grófné.
— Igen, Lockerén Hector gróf ninesen többé sirjában; én a kastély sirboltjában voltam; magam nyitottam fel a koporsót és az üres volt.
— Ez nem lehet! — kiáltott fel a grófné, mialatt hideg verejték borítá arcát és rendkívül halvány volt.
— Ez tökéletes igaz. — folytatá Ferencz — és leszállva a vasutról, rögtön ide siettem, hogy e hirt közöljem önnel és hogy szövetkezzünk a történéndökre nézve.
Ekkor elbeszélte a grófnéknak, miként történt az, hogy gyanuja, mely néhány óra óta bizonyossággá vált, feléledt elméjében.
(Folyt. köv.)

SZÍNHÁZAK.

Kedd, 1912. szeptember 17-én.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

A csárna.

Színmű 3 felvonásban. Irtá: Blró Lajos és Longyel Menyhért.

Személyek:

A csárna	P. Márkus E.
Kanász	Gál
Alexej	Boregi
Francois követ	Odry
Ronszky	Fethes
Karamazov	Rajnai G.
Dimov	Hajdu
Annie	Várdi A.
Jaskov	Garamszeghy
Malakov	Sogár
Marie	Rákcs A.

Kezdeté 1/8 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

A rablólovag.

Színmű 3 felvonásban. Irtá: Bíró Lajos.

Személyek:

Ferencz gróf	Törzs
László gróf	Sabélyán
Emma grófnő	Haraszti M.
Mihály gróf	Réthey
Margit grófnő	T. Forrai R.
Stefán gróf	Z. Molnár
Viktor gróf	Tarnai
Galambos	Csiszár
Anna	R. Gombaszögi
Kürt	Csörtös

Kezdeté 1/8 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Osztrigás Mici

Irtá: Feydeau. Fordította: Bódi Izor. Bohózat 3 felvonásban.

Személyek:

Polypon	Balassa
Gabriella	V. Haraszty
Br. Potypon	Vendrey
Corignon	Tapolczai
Osztrigás Mici	Varsányi.
Marcellier	Bárdi
Varin ügyvéd	Jayka
Chantouat abbé	Ithanyi
De Valmonté	Rónaszékini
De Valmonté fia	Tanny

Kezdeté 1/8 órakor

BUDAPESTI SZÍNHÁZ.

Miss Sahara! felléptével.

Az asszonyfaló.

Operette 3 felvonásban. Szövegét írta: Stein Leo és Lindau K. Zenéjétszerzője: Eysler Edmund Fordította: Mérey Adolf.

Személyek:

Maros Béla, őrnagy	Ferenczy
Mary White	Patáky
Raffáné	Szathmáryné
Tilda, leánya	Sz. Szőlősy
Camillo	Fekete
Donogán báró	Szabocs
Lovász	Fenyvesy
Szirácz báró	Szász
Berekes	Parányi

Kezdeté 1/8 órakor.

CIRKUSZ-BEKETOV

Városliget. Telefon 107-48

Ma, kedden este 8 órakor. Teljesen új szenzációs műsor. Majomcirkusz, Klein család és nagy nemzetközi biriközás. Ma este biriköznek: Revanche mérkőzés: Lurion-Zipps, Carpini-Petersen, Brilovsky-Lazarusse. Lobmayer-Debie, Globus az óriás, Lupa, Rogalsky-Ban. Csütörtökön d. u. 4 órakor féláru előadás, a teljesen új műsorral.

Royal Cabaret

Erzsébet-körút 31. Telefon 110-22

Ma és minden este pont éjfélkor nagy nemzetközi cabaret előadás. 40 szenzációs ének és táncatrakció! Többek közt: Conchita Ledesma, Mile Mirka Franka, Klein sextett, Cillé Bauer, Szalai Rita, Halász Ferike, The English Neermants, Abonyi Irén, Mary Bejzan, Feled Margit, Fodor Vilma, Charlotté Carlott, Csatal Sári, Lilly et Fifty, Végh Zsuzsa, Anie Girard, Szondi Angola, Sista Sylvester, Regina de Matignon, Mizzi Roland, Riso Altmann, Hegyl Irén, Makonics Anny, Ely May, Kelemen Bóka, Lydia & Amelys, Deák Nóvérék stb. stb. — Kukó Vince zenekara. Bal-mabile. Kerégyverseny reggelig. Új nóták! Új táncok! Kedélyes mulatság!

FOLIES CAPRICE

Téli helyiség: Révay-utca 18. szám. Igazgató: Keleti Henrik. Főrendező: Rott Sándor. Telefon: 14-22. Előadás kezdete 1/8 órakor.

9 1/2 órakor: Ma: 9 1/2 órakor!

„A menyasszony leánya”

Bohózat 1 felv., irta: Satyr. Rendező: Rott Sándor. 10 órakor!

MORITZ II.

Sketch, előadja: Springer Ármán. 11 órakor!

SEINE TANTE.

Bohózat 1 felvonásban, irta: Hirschfeld L. és a többi új szólószámok.

Jegyek elővételben: a Foliés Caprice nappali pénztáránál d. e. 8-11-ig és d. u. 3-6-ig. Hirschfeld Andrásy-ut 10. Sopronyi Rakóczy-ut 1. és Az Est kiadóban. — 12 óra után az 1. és 2. emeleti „Casino de Parisban a világ legelső ének- és táncszámainak fellépte.

SIPOSS ANTAL

m. zeneakadémiájában

Bpest, IV., Kecskeméti-u. 14.

az előadás már folyamatban van.

Belatkozni egész napon lehet.

Nem ígérünk ingyen hangszert, hangjegyeket és idegen nyelveket, de ígérünk alapos oktatást és biztos sikert.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldman Imre igazg. VI., Nagymező-u. 17.

Az előadás kezdete 8 órakor. Jelölővétel 10 óra és 3-6 óráig.

Mr. DAIX

a hangfenomén.

BROTHERS LESLIES

zenei excentrikusok.

Nyárai Antal Sajó Géza

magyar színművészek.

EFFRY OFFNEY

„Salambo” című tánc-jelenetükben.

THE WAGGES

amerikai Bac-puncherek.

LES PEREZOFF

(prolongálva)

„Dróton szerzett vőlegény.”

R. TABAK FRIGYES pályanyertes darabja, és további 12 attrakció.

Kezdeté este 8 órakor. Jegyelővétel délelőtt 10-11-ig és délután 3-6 óráig a nappali pénztárnál.

STEINHARDT MULATÓ

Rákóczi-ut 63. sz. Telefon 54-23.

Kezdeté 1/9 órakor. 9 órakor:

A vörös Bernát

11 órakor: 11 órakor!

Zavaros rokonság

Steinhardt slager kupléi és új külföldi számok. Minden vasárnap délutáni előadás, fél helyárakkal. — Kezdeté fél négy órakor.

Jegyek: délelőtt 10-11 óráig és délután 3-6-ig a mulató pénztáránál, egész nap a Hirsch-féle nagyteremben Andrassy-ut 10. és a Hungária fürdő pénztáránál kaphatók.

Kíváltkunk

ZÁLOGBAN

levő arany- és ezüstszekeket, sorsjegyeket a szakra magasabb kölcsönt nyújtunk.

MANNHEIM SIMON ÉS FIA

Budapest, IV., Párisi-u. 5.

■■■■■■ (Főpostával szemben) ■■■■■■

ALKALMI SZÖNYEGER BUTOROK CSILLÁROK

Alkalmi Butoráruházban

VIII. ker., Baross-utca 9. szám, (az egész házban.)

szalon- és hűtőgar-nitárak, teljes lak-berendezések legolcsóbban kaphatók az

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED

Amerikai cipő r.t. Kizárólagos

amerikai cipő-különlegességeink

az eddigi árokon kaphatók:

BUDAPEST,
IV., Kigýó-tér 1. (Királyi bórpalota.)
V., Dorottya-utca 6.
VII., Erzsébet-körút 42.

DEBRECZEN, Piac-utca 44. sz.
ZÁGREB, Illica 22.

Kérje képes árjegyzékünket.

(Postal megrendelések: IV., Kigýó-tér 1. alá intézendők. 12470)

NEM BÉRLI

a részletfizetés leple alatt, hanem szonnal Öné a

! ZONGORA !

20 koronás havi részletfizetés mellett, de csak ha

REMÉNYI MIHÁLY

a Magyar Királyi Zeneakadémia szállítmányát veszi azt meg. Budapest, VI., Király-utca 58. Telefon 87-84. Kérjen árjegyzékét és prospektust.

SZÍNHÁZAK.

Kedd, 1912. szeptember 17-én.

NÉPOPERA.

Hoffmann meséi.

Fantasztikus dalmű 3 felvonásban, elő- és utójátékkal. Szövegíró: Barber Gyula. Fordító: Váradi A., Faj J. Béla és Radó A. Zenéjét szerz.: Offenbach J.

Személyek:
Hoffmann Pogány
Gulietta Adler M.
Olympia
Antonia
Coppellus Pajor
Doppertutto
Miracle
Mihles Bazilidesz M.
Crespel Márai
Spianzini Szántó
Antónia anyja Székely

Kezdeté 3 órakor.

KIRÁLY SZÍNHÁZ.

Limonádé ezredes.

Enekes vígjáték 3 felvonásban. Német eszme után írta; Hazsanyi Zsolt.

Személyek:
Gr Szentmárial Rátkai
Lenke Pereszai
Márietta T. Harmath
Voo Flaumitz Hainal
György Király
Kelemen Búzás
Teréz Soós M.
Diga Rombai L.

Kezdeté 1/2 8 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

Az Olimpiász

Kezdeté 1/2 8 órakor.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

(BUDAI SZÍNHÁZ)

Pillangókisasszony.

(MADAME BUTTERFLY)

Tragikus dalmű 3 felvonásban (3 részben). Szövegíró: Long János L. és Belasco. Dávid nyomán írták Illica L. és Giacosa G. Fordította Várady Sándor. Zenéjét szerzette Puccini Giacomo.

Kezdeté 1/2 8 órakor.

ROYAL-ORFEUM

Ma este 8 órakor legelsőrangú színházi- és varieté-előadás.

A teljesen új, félhavi műsor. — Danny Gürtler az utolsó bohém vendégjátéka. Fred St. Onge Co. és Miss Estee amerikai excentrikusok. Pesti Futár: Nadás Sándor tréfás jelenetei. Játsszák: Bárony, Tihanyi és Szász Ilona. Lotte Granichstatten Bruno nagy kiállításos operettje. — Játsszák: Szalontai Ferike, Mezei Ilonka, Viola Giza, Gombóc Vilma, Szalay, Máthé, Virágh, Helmi. Conchita Ledesma, Brodie & Brodie, 6 1/2 Sennets, Gügg, apackomédia, Cilli Bauer, Sokolovsky csoport, The 7 Brighton, Bathing Belles, Solti Hermin, Szász Ilona, Virágh Jenő és a többi pompás attrakció. Jegyek elővételi díj nélkül válthatók a Royal Orfeum jegypénztáránál és a városi jegyárúsi helyeken. Előadás után Royal-Cabaret. Csütörtökön, szeptember 19-én délután 3 1/2 órakor mérsékelt helyaru nagy családi előadás teljes esti műsorral.

ROYALORFEUM

Telefon 110-22 VII., Erzsébet-körút 31. sz. Telefon 110-22

Minden este 8 órakor az új félhavi műsor.

Danny Gürtler

az utolsó bohém rövid vendégjátéka. Fred St. Onge Co. és Miss Estee amerikai excentrikusok. Pesti Futár: Nadás Sándor tréfás jelenetei. Játsszák: Bárony, Tihanyi, Szász Ilona

LOLOTTE Granichstatten Bruno kiállításos nagy operettje. Játsszák: Szalontai Ferike, Mezei Ilona, Viola Giza, Gombóc Vilma, Szalay, Máthé, Virágh, Helmi. Conchita Ledesma, Brodie & Brodie, 6 1/2 Sennets, Gügg, apackomédia, Cilli Bauer, Sokolovsky csoport, The 7 Brighton, Bathing Belles, Solti Hermin, Szász Ilona, Virágh Jenő és a többi pompás attrakció.

Jegyek elővételi díj nélkül válthatók a Royal Orfeum jegypénztáránál és a városi jegyárúsi helyeken. Előadás után Royal-Cabaret. — Csütörtökön, szeptember 19-én délután 3 1/2 órakor mérsékelt helyaru nagy családi előadás teljes esti műsorral.

A legjobb zongorák Chmel J. és Fia

cs. és kir. zongora gyárosoknál
Budapest IV, Gizella-tér,
Hass-palota. I. II. emelet.
Bösendorfer, Bechstein, Schiedmayer, Rönisch, Steck, Proksch, Wirth

stb. valamint „Pianola“ zongorázó-készülék egyedüli képviselője.

Ujdonság „WELTE MIGNON“ művészek játékát reprodukáló zongora.

Eckardt Vilmos és Hotop Ernő

Részvénytársaság
Budapest, V. ker., Dorottya-utca 6. sz.

Tervezünk és vállalunk 1870 óta téglágerőket, cseréptéglagyarakat, chamoto-gyarakat, mészegőket, magnésitműveket, tüzelőberendezéseket, gyárkőműveket, kazánfalazásokat.

Több mint 5000 építkezés.

Weinberger és Fodor

az összes sportcikk árúháza.

FOOTBALL

cikkeken az ország legnagyobb raktára.
IV., Marischbazar 4.

Telefon 113-59.
Minden sportágról külön árjegyzék ingyen.

MARGIT GYÓGYFORRÁS

(Beregmegeye)

a gyomor, belek, húgyhólyag, s különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó hatású még akkor is ha vérzések esete forog fenn

Megrendelhető: Édeskúty L.-nél Budapesten és a forrás kezelőszéknél Munkácsen.

HOFFMANN S. és V.

BUDAPEST, V. Zoltán-u. 18.

ADRIA

m. kir. tengerhajózási r.-t. vezérigazgatója.

Helyesbített hajójáratjegyzék.
1912. szeptember havi hajójáratjegyzék.

FIUMEBŐL:

Hova	Gőzös neve	Kelut
Malta, Tunis, Algir, Oran, Gibraltár, Tanger, Larache, Casablanca, Mogador (Mazagan*)	Adria	5
Bordeaux**	Balaton	1-10
London, Hull	Kálmán király	1-10
Liverpool	Caria	1-10
London, Hull	Sorrento	1-10
Hamburg**	Arkadia	1-10
Liverpool**	Arabian	1-10
New-York	Ivernia	14
Rotterdam, Antwerpen*	Tibor	5-15
Lissabon, Leixoes*)	Kolozsvár	5-15
Dieppe	Matlekovits	5-15
Pernambuco, Maceio, Bahia, Rio de Janeiro, Santos*)	Buda II.	18
Malta, Tunis, Algir, Oran, Gibraltár, Tanger, Larache, Casablanca, Mogador (Mazagan*)	Széchényi	19
Hamburg**	Austria	10-20
London, Hull	Clio	15-25
New-York	Carpathia	28
Rouen*)	Baross	20-30
Glasgow*)		20-30
Liverpool	Thracia	20-30
Hamburg**	Anatolia	20-30

A *gal megjelölt viszonylatokban a gőzös Triestet is érinti. A **gal megjelölt kikötők érintésétől az igazgatóság eltekint, ha a gőzös elindulása előtt s nappal elegendő rakomány nem jelentetnek be.

Honnán	Hova	Gőzös neve	Kelut
New York	Fiume	Carpathia	5
Mogador, Tanger, Gibraltár, Malaga, Oran, Algir, Malta, Bordeaux	Triest-Fiume	Tisza	7
London, Hull	Fiume	Jókai	1-10
Lissabon, Leixoes, Cardiff		Torcello	1-10
Liverpool**		Deák	5-15
Hamburg**		Castilian	5-15
New-York		Pyrgos	5-15
London		Saxonia	19
Liverpool		Arad	10-20
Hamburg**		Pavia	10-20
Mogador, Tanger, Gibraltár, Malaga, Oran, Algir, Malta, Rouen	Triest-Fiume	Athos	10-20
Hamburg**	Fiume	Adria	21
Liverpool**		B. Kemény	15-25
New-York		Babylon	15-25
Rotterdam, Antwerpen		Itálian	15-25
London, Hull		Pannonia	26
Dieppe		Arad	20-30
Rio de Janeiro, Santos	Fiume-Triest	Erato	20-30
Liverpool	Fiume	Kálmán király	IX/25-X/6
Glasgow	Triest-Fiume	Stefánia	IX/25-X/6
Bordeaux		Phrygia	IX/25-X/6
		B. Kemény	IX/25-X/6
		Balaton	IX/25-X/6

Középtengeri szolgálat.

A) Fiume-spanyolországi vonal.
Fiuméből: Kassa 7., Lederer Sándor 14., Mátyás király 21., Szent László 28.
Valenciából: Szent László 4., Szapary 11., Rákóczi 18., Kassa 25.
B) Fiume-marseille-i vonal.
Fiuméből: Zrínyi 4., Árpád 11., Zichy 18., Andrássy 25.
Marselléből: Zichy 4., Andrássy 11., Zrínyi 18., Árpád 25.

Iskola hegedűk hangfokozó gerendával

Jávorfából K 10
Hatos jávorfából szép kivitelben K 12
Gyakorló hegedűk gyönyörűen dolgozva K 15
Továbbképző hegedűk utólérhetetlen hanggal K 20
Ingyen kap bármely hegedűhöz 1 tokot, 1 vonót és tartókalkatrészeket kizárólag a

HANGSZER-OTTHONBAN FEKETE MIHÁLY-nál

Budapest, VIII., József-körút 9/E.

Közvetlen keleti behozatal.

Valódi Perzsa és Smyrna szőnyegek nagy választékban kaphatók, budapesti lakóknak árfel-emelés nélkül részletfizetésre is.
SZŐNYEG-UDVAR BUDAPEST, KIRÁLY-U. 32. (az udvarban.)

Heti műsor:

Szeptember hó	Nemzeti Színház	Magy. Kir. Operaház	Népopera	Vigszínház	Király Színház	Magyar Színház	Budapesti Színház	Fővárosi Nyári Színház (Budai Színház)	Uránia
18 Szerda	A boszorkány	—	Hoffmann meséi	Piktorok	Limonádé ezredes	Szerencse fia	A lengyel menyecske	Giganyszerelem	Olimpiász
19 Csütörtök	Aesopus	—	Hoffmann meséi	A golyó — Tolo	Limonádé ezredes	A rablólovag	Varázshegdű Pajkos diákok	Himfy dalai	Olimpiász
20 Péntek	Nás induló	—	Hoffmann meséi	Piktorok	Limonádé ezredes	Szerencse fia	Varázshegdű Pajkos diákok	A kis barátó	Olimpiász
21 Szombat	Az erősebb	—	Tengerész Kató	Erős láncok	Limonádé ezredes	Az apostol	Az asszonyfaló	Nap és Hold	—
22 Vasárnap	Az időkerek	—	Traviata	Csiti	A gőzök	Breeda ur	Az asszonyfaló	Szulm t	—
	Az erősebb	—	Tengerész Kató	Erős láncok	Limonádé ezredes	Az apostol	Kirchfeldi pap	Nap és Hold	—

Ezüstszekők

**EZÜSTBŐL ÉS ALPACCA EZÜSTBŐL,
DISZTÁRGYAK ALKALMI AJÁNDÉKOK
A LEGELÖNYÖSEBBEN**

POLGÁR KÁLMÁN ÉKSZERTELEPÉN

VI., Teréz-körút 5. sz. I. em.

**VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KIVÁLÓ GONDOT FORDITOK,
ÁRJEGYZÉK 2000 RAJZZAL BÉRMENTVE KÜLDETIK.**

Steiner József és Fia

BUDAPEST.

Gyár, főüzlet és iroda: IX., Vámház-körút 9. szám. Telefon 65-32.
Fióküzletek: VI., Király-utca 70 (telefon 16-03). IV., Kecskeméti-utca 14 és Régi posta-utca 13. II. ker. Fehérvári-ut 11-13. IX., Lónyay-utca 41. szám.
Gőzüzemre berendezett finom sütőde, cukrászda és piskótagyár. Alapították 1872. évben. Naponta friss sütemény. — Különlegességek készíthetők.

"Kulátár"

szobrász és építőművészek által tervezett kész művészi sírművek állandó kiállítás

BUDAPEST, VIII., Köztömét-ut 4.
TELEFON 91-76. IRODA:
BLUM LAJOS
: : sírkőraktárában : :

Részletfizetésre is!

Amerikai redőnyös íróasztalok. — Összerakható könyvszekrények. — Angol bőrgarnitúrák. — Redőnyös aktaszekrények. — Teljes írodaberendezések.

UJLAKI BÉLA modern amerikai írodahirtelése,
Budapest, VII., Erzsébet-körút 28. sz.
Árjegyzék ingyen. Telefon 122-60.

DARANYI LEHETŐBB MODELLE

Számoló

ÉS LÁTHATÓ IRÁSU

Összeadógépei

nem szorulnak reklámra.

DARANYI MIKSA
Első Magyar Számoló- és Összeadógépek Kereskedelmi Vállalat, a Szállítmányozási és Iparbank részvénytársaság áruszállítója
Budapest, VI., Váci-körút 37.
Telefon 139-54.

AZ ÉN UJSÁGOM

előfizetési ára:
Negyedévre 2.50, félévre 5.—, egész évre 10.— kor.
Singer és Wolfner, Andrásy-ut 10. szám.

FÉRFIAK NEMI BAJAIT

hugyszervi bajokat, syphilit, önfertőzésből származott idegbajokat, különösen pedig a **férfgyengeség** (impotencia) **makacs alakjait**, melyek már más kezeléssel dacoltak, meglepő eredménnyel gyógyítja racionálisan kombinált módszerével számos évi gazdag tapasztalatai alapján

Dr. FABINYI

szpecialista, v. kórházi orvos (a nemi betegek osztályán)

Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető.
Levelekre díjtalan válasz. — Kivánatra gyógyszerok.

Rendelés: 9-3, este 5-7-ig.
Budapesten, Rákóczi-ut 8/a.
(Lépcsőházi bejárat.)

AZ ATHENAEUM KÖNYVTÁR:

legújabb kötetek

VOSS RICHÁRD:
A költés és az asszony
(A Falconieri villa) Regény.

384 oldal. Ára díszesen kiállított kötésben... **190**

Titkos betegségek

hugycsőfolyás, hugycsőszűkület, altesti sebek, bujaktor (syphilit), az önfertőzés következtében fellépő éjjeli magömlések és idegbántalmak, elgyengült férfierő (impotencia), makacs bőrbetegségek, bármely nemi bajok, méhbajok, fehérfolyás stb. **alapos, gyors és gyökeres** gyógyítására legjobban ajánljuk bevált lektismeretes és nagy gyakorlaton alapuló gyógymódjánál fogva

Dr. GARAI,

hírnemes szakorvos rendelő intézetét,
Budapest, Andrásy-ut 28. szám.
Rendelés hétköznap: 10-től 4 óráig és este 7-8. Vasár- és ünnepnap délután 2-ig. Feltűnés nélküli eredményes gyógyítás levélileg is.
Kivánatra gyógyszerekről is gondoskodik.
„Ehrlich 606.” javított Joha oltások.

E hirdetési rovatban minden szó egyszerű beiktatása közönséges...

KIS HIRDETÉSEK

E hirdetési rovatban minden szó egyszerű beiktatása közönséges...

Akar nősülni?

28 éves csinos, vagyonos orosz hölgy, 22 éves egyedülálló arva...

Gyorsírás és gyorsgépirás. A Gyorsíró Társaság szaktanfolyamai lényegesen megnagyobbított...

Nappali kereskedelmi szaktanfolyam (Engedélyezett 40988-1910. sz. min. szervezett alapján.)...

Saszellazó mézédés, mázsánként 54.- K, postakosárként 3.50, öszibarack, táblakörte...

Parlamentari gyorsírók által vezetett magyar-német gyorsíró iskola. Gépirás különféle gépeken...

Zálogcédulákat

veszek. Elzálogosított briliánsokat, gyöngyöket, aranyat, ezüstöt és ékszereket...

Nyugalmozott ur! családoknak alkalmas villák esetleg szállóval, Balatonparton eladó.

Herefejtőgépek minden nagyságban, legteljesebb szavatossággal...

MIKSZÁTH KÁLMÁN utolsó könyve:

Tövikes látogatóban Elbeszélések

(Az író könyvalakban még meg nem jelent, utolsó elbeszélései és regénytörzské.)

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságánál...

Acetylén-kézilámpa

Néklkülözhetetlen minden vidéki háznál. - Gyári ára 100 mm.-es reflektorral K 4.-

LÁNG JAKAB és FIA Bpest, VIII., József-körút 41, Árjegyzék ingyen.

Illusztrált korrajz a párisi kommunáról!

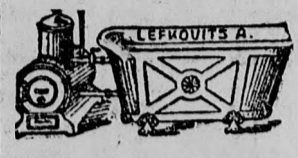
RÁKOSI VIKTOR A PÁRISI GYUJTOGATÓK (A kommun története)

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, Andrassy-út 21 és minden könyvkereskedésben.

Ajtók, Ablakok

vasredőnyök, használtak, minden nagyságban, erős szlavoniai tölgyfából...

Wiener A. utódánál BUDAPEST, ÖLLŐI-UT 123. Telefon: 62-80.

Saját gyártmánya fürdőkádkak 14 kor.-tól felebb; fűtőkádak 8 kor.-tól felebb.

Soványosság Az egyedüli eredménytől kísért háziszor a dr. William Hartly tanár...

Találmányokat tömegelikeket megvételeo külföldnek állandóan keres...

Kitűnő fegyverek öröknek. Önvédelemre, vadászatra és szobadisznek. Werndl gyalogsági fegyver 5 kor.

BUTOR

30% megtakarítás! Régi Butorszalon

Budapest, Ferenciek-töre 3 telemelet. Vétel és eladása használt és új polgári, urasági lakberendezéseknek...

Eddig megjelentek: KÖRÖR TAMÁS: Komédiák. Nov. (424 old.)

BIRÓ LAJOS: Glória. Novellák (448 old.) BALZAC: A számárbor. Regény (387 old.)

ATHENAEUM KÖNYVTÁR

legújabb kötete: A németek egyik legérdekesebb és legkülönösebb tehetségű írójának káprázatosan szín pompás, érdekesítő és meglehető regénye.

Borosfordók

új és keveset használtak, minden nagyságban, erős szlavoniai tölgyfából...

Szabadalmakat külföldi értékesítésre elfogad Révai és Társa szabadalmi és értékesítési osztálya...

Soha nem létezett

rendkívül kedvező fizetési feltételek mellett szállítunk helyben és vidékre teljes lakberendezéseket...

Csillárok

rézből és galvanizált, gáz- és villanyhasználatra a legújabb eljárás szerint gyártva...

VOSS RICHARD

A költő és az asszony (A Falconieri villa) 384 old. ... Ára 190

Deményi és Társa

Budapest, VI., Teréz-körút 4. Árjegyzék ingyen.

UJ KÖNYVI

GYULAI PÁL KRITIKAI DOLGOZATOK 1854-1861. Ára 5 korona.

Zálogcédulát,

briliántot, gyöngyöt, ékszert, aranyat, ezüstöt és régiségetveszek.

Függöny

Kongressz- szövetek 85 és 110 cm. széles méterje 75 fill.-től feljebb.

Csemegezőlő,

muskotály, saszelela mázsánként 50 kor., postakosárként 3.50, táblakörte...

ZICHY GÉZA GRÓF EMLÉKEIM

Első kötet Ára 6 korona Kapható: LAMPEL R. könyvkereskedése

ADORJÁN ANDOR

könyve: SORSOK ÉS PÁLYÁK Irodalmi arcképek Ára 3 kor.

Hungária beszélő - gépek

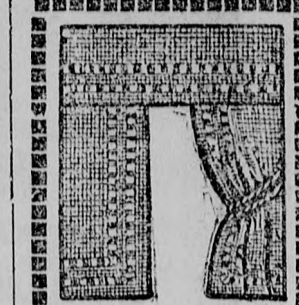
tölcseernélküliek is kizárólag eredeti első-rangú gyártmány, részlettízítésre is olcsón kaphatók.

Fejtalálókna

díjtalanul küld szabadalmi tanácsadót találmányokat minden államban értékesít Révai és Társa...

Készpenzért

vagy hitelképes egyéneknek kedvező feltételek mellett szállítok teljes lakberendezéseket...

Bérczi D. Sándor kézimunka nagyiparos Budapest, VI., Dessozffy-u. 5.

Szingazdag természeti leírások!

Makay Béla Hegyen-Völgyön Természeti és vadászkepek

Szerző ezen újabb könyve méltán sorakozik az előbbihez. Hílet, költői lendület van minden leírásában...

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, Andrassy-út 21 és minden könyvkereskedésben.

ADORJÁN ANDOR

könyve: SORSOK ÉS PÁLYÁK Irodalmi arcképek Ára 3 kor.

LAMPEL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, Andrassy-út 21 és minden könyvkereskedésben.

Fejtalálókna

díjtalanul küld szabadalmi tanácsadót találmányokat minden államban értékesít Révai és Társa...

Készpenzért

vagy hitelképes egyéneknek kedvező feltételek mellett szállítok teljes lakberendezéseket...